

Datum

22 juni 2017

Jaarstukken AGV 2016

Inhoud

1. Inleiding en leeswijzer	5
2. Beleidsontwikkeling en -beïnvloeding	6
3. Samenvatting	15
3.1 Programma's	15
3.2 Uitkomsten jaarrekening 2016	17
3.3 Kerngegevens	21
4. Jaarverslag 2016	22
4.1 Programmaverantwoording 2016	22
4.1.1 PROGRAMMA 1 : VEILIGHEID	23
4.1.2 PROGRAMMA 2 : SCHOON WATER	28
4.1.3 PROGRAMMA 3 : VOLDOENDE WATER	40
4.1.4 PROGRAMMA 4 : OP EN OM HET WATER	45
4.1.5 PROGRAMMA 5 : DRAAGVLAK	48
4.1.6 PROGRAMMA 6 : ALGEMEEN	50
4.1.7 PROGRAMMA 7 : DUURZAAMHEID	53
4.1.8 PROGRAMMA 8 : BELASTINGOPBRENGSTEN	55
4.2 Paragrafen	56
4.2.1 Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar	56
4.2.2 Incidentele baten en lasten	59
4.2.3 Onttrekkingen aan bestemmingsreserves en voorzieningen	59
4.2.4 Waterschapsbelastingen	59
4.2.5 Weerstandsvermogen	60
4.2.6 Financiering	63
4.2.7 Verbonden partijen	67
4.2.8 EMU-saldo	69
4.2.9 Wet Normering Topinkomens (WNT)	70
5. Jaarrekening 2016	71
5.1 Exploitatierekening naar programma's	71
5.2 Exploitatierekening naar beleidsvelden/beleidsproducten	72
5.3 Exploitatierekening naar kostendragers	73
5.4 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten	75
5.5 Balans en toelichting	84
5.5.1 Balans vóór resultaatbestemming	84
5.5.2 Toelichting op de balans	86
5.6 Waarderen, activeren en afschrijven	95
5.7 Controle verklaring van de onafhankelijke accountant	97

BIJLAGEN

1. Staat van immateriële vaste activa
2. Staat van materiële vaste activa
3. Staat van financiële vaste activa
4. Staat van reserves en voorzieningen
5. Staat van vaste schulden
6. Staat van personeelslasten
7. Berekening renteomslagpercentage
8. Kredietstaat
- 9a. Kostenverdeelstaat
- 9b. Netto kosten per beleidsproduct
10. Realisatie oninbare vorderingen
11. Opbrengst Belastingheffingen

Voorwoord

Het jaar 2016 was een politiek bewogen jaar. De uitslag van de verkiezingen in de Verenigde Staten, de inwoners van Groot-Brittannië die hebben aangegeven niet meer bij de Europese Unie te willen horen en de aanloop naar de Tweede Kamer verkiezingen in Nederland.

Voor het bestuur van het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht was 2016 een jaar waarin we voortvarend aan de slag zijn gegaan met het bestuursakkoord 'Waterbewust' en met de werkgroep '**politieke relevantie**' om de inwoners van Amstel, Gooi en Vecht te laten zien dat er *“zeker wat valt te kiezen bij het waterschap”*.

De bestuursperiode is halverwege en het Dagelijks bestuur kan met trots terugkijken op wat er in het afgelopen jaar is bereikt en wat al in gang is gezet voor de komende jaren.

Het jaar startte met de vaststelling van programma '**Energienutraal 2020**' waarin de maatregelen zijn opgenomen voor een energie neutrale bedrijfsvoering in het jaar 2020. Hiermee worden doelstellingen op het gebied van energiebesparing, duurzame energieproductie en grondstoffenwinning uit afvalwater, bereikt. Daarnaast zijn de kaders voor het **Programma 'Waterbewust'** vastgesteld die in de komende jaren invulling moeten krijgen in onder andere de vernieuwing van de website en de vernieuwde inzet van social media.

Voor het eerst is een **Masterplan Zuiveringen** opgesteld, waarmee het bestuur een instrument heeft gekregen om te kunnen sturen op het toekomstbeeld van de zuiveringskringen.

In het najaar van 2016 is de **Projectoverstijgende Verkenning Centraal Holland** afgerond, als onderdeel van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Tijdens de Delta-aanpak conferentie is de Intentieverklaring **Delta-aanpak Waterkwaliteit** en **Zoetwater** tussen overheden, maatschappelijke organisaties en kennisinstituten ondertekend.

2016 stond ook in het teken van de voorbereidingen voor de **nieuwe Omgevingswet**. Er is door de koepels (UvW, IPO en VNG) en de minister een principe akkoord bereikt over de verdeling van de kosten.

De **Netcentrische werkwijze** is geborgd in de crisisorganisatie en zijn er met diverse veiligheidsregio's oefeningen gehouden voor de bijdrage aan de bewustwording van de risico's op overstromingen. Ook is in het kader van calamiteiten preventie de startnotitie over de inrichtingsmaatregelen voor de **calamiteitenberging Ronde Hoep** vastgesteld.

Het jaar eindigde met twee samenwerkingsovereenkomsten om sanities op nieuwe manieren te zuiveren: **nieuwe Sanities Buiksloterham** en het **Pharmafilter bij het AMC ziekenhuis**. Projecten waarmee het Waterschap kijkt naar de toekomst om nog meer dan voorheen circulair en energiezuinig te werken en tegelijkertijd het water nog beter te zuiveren.

Het jaar 2016 hebben we met een positief financieel resultaat van circa € 6,8 miljoen kunnen afsluiten.

Het Dagelijks bestuur bedankt de organisatie en een ieder die bijdrage heeft geleverd aan het resultaat van 2016.

Namens het Dagelijks bestuur,

Rolf Steenwinkel

Waarnemend portefeuillehouder financiën

1. Inleiding en leeswijzer

Hierbij bieden wij u ter vaststelling aan de jaarstukken 2016 van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

Verslaggeving

Volgens de verslaggevingsregels bestaat de jaarverslaggeving uit een jaarverslag en een jaarrekening. Het jaarverslag bevat de programmaverantwoording en de verplichte paragrafen. Deze verantwoording treft u aan in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 bevat de jaarrekening, die tenminste moet bestaan uit:

- a. de exploitatierekening naar programma's;
- b. de exploitatierekening naar kostendragers en de toelichting;
- c. de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten;
- d. de balans en de toelichting.

De voorliggende jaarstukken voldoen aan de eis dat de indeling van jaarverslaggeving identiek is aan de begroting.

De presentatie van het verloop van de investeringsuitgaven is bij de 9-maands bestuursrapportage verbeterd. Dezelfde opzet van de tabellen is toegepast in de jaarrekening. Extra kolommen zijn toegevoegd om het totaalbeeld op de investeringsuitgaven te vergroten. Zo worden de (verwachte) totale uitgaven op het project vergeleken met het totaal toegekende krediet.

Omdat het jaarverslag een verantwoordingsrapportage is ten opzichte van de begroting 2016 wordt in de toelichting op de investeringen alleen ingegaan op de verschillen tussen de realisatie in 2016 en de begroting 2016. Op de verschillen tussen het door het AB toegekend krediet en de eindrealisatie wordt na de afsluiting van het krediet ingegaan, in de vorm van een project/kredietevaluatie. Een verslag hiervan wordt opgenomen in het jaarverslag.

Door de verplichting om jaarcijfers onder de verschillende exploitatierekeningen te presenteren en toe te lichten, is het onvermijdelijk dat een onderwerp op een aantal plaatsen in de jaarstukken aan de orde komt.

Over- en onderschrijdingen zijn incidenteel, tenzij anders vermeld.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat een overzicht van beleidsontwikkeling en beleidsbeïnvloeding. In hoofdstuk 3 wordt een samenvatting gegeven van de programma's en de uitkomsten van de jaarrekening.

Hoofdstuk 4 bevat het jaarverslag met de programmaverantwoording. Per programma zijn naast de geplande doelstellingen, beoogde effecten en eventueel indicatoren de bereikte doelstellingen en effecten toegelicht. De (wettelijk) verplichte paragrafen staan aan het einde van dit hoofdstuk.

De toelichting op de jaarrekening staat in hoofdstuk 5. Deze bestaat conform het Waterschapsbesluit uit de verschillende exploitatierekeningen en de balans.

Aan de jaarstukken is een aantal bijlagen gekoppeld voor nader inzicht.

2. Beleidsontwikkeling en -beïnvloeding

Bestuurlijke ontwikkelingen

Waterbewust

Het programma 'Waterbewust' staat centraal in het coalitieakkoord voor de bestuursperiode 2015-2019. Het vergroten van het waterbewustzijn en het creëren van draagvlak bij burgers, bedrijven en overheden zijn essentiële voorwaarden voor een duurzame toekomst. Dit vraagt om een zelfbewust waterschap dat herkend wordt en waarvan de maatschappelijke en bestuurlijke relevantie erkend wordt.

Het programma is in april 2016 door het AB vastgesteld en in de loop van het jaar in de volle breedte opgestart. Er wordt gewerkt aan een aantal aspecten: de naamsbekendheid en waardering van het waterschap en het bewustzijn van de waarde van het water. Onder andere te realiseren via een in 2016 vastgestelde communicatiestrategie en sponsorbeleid.

Voor communicatie rond het onderwerp Cultuurhistorie en Recreatie (één van de thema's in het programma) is aansluiting gezocht bij het in februari 2016 bestuurlijk vastgestelde Koersdocument Recreatie en voor het thema Klimaatverandering bij de activiteiten van Amsterdam Rainproof.

Online en huisstijl

In september 2016 is de nieuwe AGV-website online gegaan. Een interactief platform, waarbij de kenmerken persoonlijk, op maat, locatie gebonden, dialoog en dichtbij centraal staan. Binnen drie maanden na introductie had de website dubbele bezoekersaantallen ten opzichte van het jaar daarvoor. Zowel het waterschap als de uitvoerende organisatie Waternet hebben een nieuwe huisstijl, met gelijke uitstraling. Waternet gebruikt een 'endorsed' logo, waarin AGV als opdrachtgever is verwerkt en waarmee zodoende extra zichtbaarheid voor het waterschap wordt gerealiseerd. De AGV Facebook pagina is online gegaan en er is extra aandacht voor AGV op Twitter.

Sponsoring en jongerenbeleid

AGV heeft diverse activiteiten gesponsord, zoals bijvoorbeeld Nemo en de Kids City Swim. Beide gericht op een van de kerndoelgroepen binnen het programma Waterbewust: de jeugd. In dit kader past ook de benoeming van de nieuwe jeugdbestuurder Roos Postmus in de vergadering van het Algemeen bestuur van 15 december. Na een intensief werving- en selectietraject werd zij gekozen tot opvolger van Freek Wallagh.

Waterbewust is ook een van de aandachtspunten binnen het Educatieprogramma Waterfanaten dat is gericht op jongeren en staat centraal tijdens de jaarlijkse 'Battle of the beach', waar in 2016 500 jongeren aan hebben deelgenomen.

Zichtbaarheid heeft het waterschap ook gerealiseerd door het deelnemen of organiseren van verschillende evenementen zoals de Vrijheidsmaaltijd op Bevrijdingsdag en het openstellen van de gemalen Ronde Hoep, De Ruiter en de Gaaspermolen tijdens de Open Monumentendag.

Governance/nieuwe vormen publieksparticipatie/politieke relevantie

In 2016 is de werkgroep politieke relevantie vanuit het AB opgericht. De werkgroep vloeit eveneens voort uit het programma Waterbewust. De werkgroep heeft zich gebogen over de vraag hoe de verbinding tussen politiek en inwoners van het AGV-werkgebied het best kan worden vormgegeven. Onderwerpen zijn: vergaderen op locatie, nieuwe vormen van communicatie en nieuwe vormen van participatie. In het voorjaar van 2017 zal de werkgroep komen tot een voorstel aan het AB.

In 2016 zijn de voorbereidingen gestart voor het in samenwerking met andere partners doen van wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van decentrale waterketenoplossingen op de Waterketen governance. De programma-aanpak is opgesteld en goedgekeurd door het Dagelijks bestuur.

Crisisbeheersing

Waterbewustzijn veiligheidsregio's

Bij de aanpak van een (dreigende) overstroming en andere grootschalige watergerelateerde incidenten hebben naast het waterschap ook de veiligheidsregio's een rol. Het waterschap vanuit zijn verantwoordelijkheid voor het keren en beheren van het oppervlaktewater; de veiligheidsregio's voor de openbare orde en veiligheid van hun inwoners. Bij een (dreigende) overstroming raken deze verantwoordelijkheden elkaar en komt het er op aan dat waterschap en veiligheidsregio goed samenwerken om de situatie het hoofd te bieden.

Dat is de reden voor het bewustwordingsoffensief richting veiligheidsregio's dat de dijkgraaf vanaf 2015 heeft ingezet, ter uitvoering van het coalitieakkoord van het waterschap. In vervolg op dat offensief zijn met de veiligheidsregio's Amsterdam-Amstelland en Gooi en Vechtstreek in 2016 overstromingsoefeningen gehouden. De oefeningen hebben bijgedragen aan bewustwording van de risico's op overstromingen bij de veiligheidsregio's. Ook hebben ze aangetoond dat een gezamenlijke voorbereiding van regio's en waterschap op dreigende overstromingen nodig is. Het gaat daarbij met name om het in beeld brengen van de gevolgen van de cascade-effecten van een overstroming op vitale infrastructuur. Verder blijkt uit de oefeningen dat de veiligheidsregio's nog onvoldoende zijn voorbereid op grootschalige evacuaties van mensen en vee.

De bevindingen uit de oefeningen sluiten aan op de doelstelling van het project Water en Evacuatie dat door de veiligheidsregio's samen met waterschappen en Rijkswaterstaat wordt uitgevoerd. In dit project wordt gewerkt aan:

- Een standaard voor informatie-uitwisseling;
- Een handreiking voor risicoanalyse en evacuatiestrategie;
- Instrumenten voor het stimuleren van zelfredzaamheid;
- Versterken van de kennis over water en evacuatie;
- Een toetsingskader voor resultaatmeting;
- Meerjarenprogramma en projectenkalender water en evacuatie.

In de eerste helft van 2017 worden de resultaten opgeleverd en kunnen de veiligheidsregio's starten met de uitvoering.

Netcentrisch werken

In 2016 is de netcentrische werkwijze geborgd in de crisisorganisatie. De werkwijze is opgenomen in het geactualiseerde crisisbeheersingsplan. Na consultatie van de veiligheidsregio's zal dit plan begin 2017 definitief worden vastgesteld.

Deltaprogramma

In 2015 is begonnen met de uitvoering van de deltabeslissingen die zijn verankerd in het Tweede Nationale Waterplan (NWP2). Dit is in 2016 voortgezet. AGV participeert in het Deltaprogramma Veiligheid, Zoetwater, IJsselmeergebied, Ruimtelijke Adaptatie en de Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater.

In september 2016 is het Programma Dijkversterking Centraal Holland afgerond. Vanuit het programma is een voorstel gedaan voor de toekomstige juridische status van en voor de veiligheidsnormen voor de voormalige primaire waterkeringen langs het Amsterdam-Rijnkanaal en het Noordzeekanaal (ARK-NZK).

De betrokken waterschappen en Rijkswaterstaat hebben bovendien afgesproken dat deze waterkeringen zoveel mogelijk in de huidige staat worden gehandhaafd. In ieder geval tot de primaire waterkeringen bij IJmuiden en langs de noordzijde van de Lek voldoen aan de nieuwe (strengere) normen, zoals vastgelegd in de Waterwet.

Het Deltaprogramma Zoetwater richt zich op de invulling van de waterschikbaarheid (voorheen voorzieningen-niveau) en het gezamenlijk met andere waterbeheerders optimaliseren van het operationeel beheer. AGV is een aantal pilots gestart om invulling te geven aan waterbeschikbaarheid. Dit loopt via de watergebiedsplannen.

In Slim Watermanagement ARK-NZK wordt de optimalisering van het operationeel waterbeheer uitgewerkt. Onder andere is ook een serious game ontwikkeld met als doel beter inzicht te krijgen in de werking van het gezamenlijke hoofdwatersysteem. De resultaten van de studies uit slim watermanagement zullen binnen AGV worden doorvertaald in een nog op te stellen boezemplan.

In het Deltaprogramma IJsselmeergebied wordt gewerkt aan een nieuw peilbesluit en operationalisering van het flexibel peil. De samenwerking in de regio is bekrachtigd in het Pact van het IJsselmeergebied dat AGV mede heeft ondertekend.

Op 16 november 2016 is de intentieverklaring Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater getekend. Met de Delta-aanpak werken alle partners gezamenlijk aan de overkoepelende ambitie voor voldoende chemisch schoon en ecologisch gezond water voor duurzaam gebruik. De aanpak is programmatisch. Dit betekent dat alle betrokken partijen sturen op samenhang en voortgang van lopende (deel)trajecten op het gebied van waterkwaliteit, drinkwater en zoetwater en dat waar nodig een extra impuls gegeven wordt.

Omdat de intentieverklaring in november 2016 getekend is, kunnen we vanaf 2017 rapporteren over de voortgang van de Delta-aanpak.

Omgevingswet

In 2016 zijn belangrijke stappen gezet in de voorbereiding tot de uiteindelijke invoering van de Omgevingswet (naar verwachting medio 2019). Het jaar 2016 was vooral een jaar waarin de kaders voor de invoering van de wet vorm hebben gekregen. De kaders hebben betrekking op zowel de financiering als de inhoud maar ook op ondersteunende aspecten zoals de digitalisering. Daarnaast zijn de eerste stappen gezet in de bestuurlijk samenwerking met de ketenpartners.

Met betrekking tot de financiering van de implementatiekosten Omgevingswet zijn in 2016 twee onderwerpen van belang geweest. Het betreft de bekostiging van de stelselwijziging en de overeengekomen stimuleringsregeling. In april 2016 is er een principeakkoord gesloten tussen de vertegenwoordigers van de koepels en de minister. De inzet van de Unie heeft er toe geleid dat de consequenties voor de waterschappen relatief beperkt zijn, gelet op de totale omvang van de kosten die gemoeid zijn met de stelselwijziging. In totaal is voor de waterschappen € 5 miljoen toegezegd ter stimulering van een tijdige voorbereiding op de inwerkingtreding van de wet. Dit bedrag komt in de vorm van een subsidie van het ministerie van Infrastructuur en Milieu beschikbaar. De Unie is de aanvrager van deze subsidie; het bedrag wordt verdeeld over de waterschappen.

Op 1 juli 2016 zijn de vier ontwerp-AMvB's voor de Omgevingswet gepubliceerd waarmee een belangrijke invulling aan de kaderwet is gegeven. In de daaropvolgende periode van drie maanden is invulling gegeven aan het becommentariëren van de AMvB's en zijn voorstellen gedaan tot aanpassing. Samen met de reacties van de andere waterschappen heeft de Unie namens alle waterschappen wijzigingsvoorstellen bij de minister ingebracht. Vanuit AGV is aangedrongen op versteviging van het advies met betrekking tot de watertoets in het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Een ander punt is de indirecte lozingen op een rioolstelsel. Het belang van een waterschap ligt in het beheer van de ontvangende rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) en het kunnen voldoen aan de KRW-doelen als gevolg van de effluentlozing van een rwzi. AGV heeft de Unie verzocht het ministerie te vragen de waterbeheerders een "adviesrecht met instemming" te geven in plaats van enkel een "adviesrecht" in geval van lozingen op het gemeentelijk riool.

De digitalisering van de informatievoorziening tussen burger, bedrijfsleven en overheid is een essentieel onderdeel voor het welslagen van de Omgevingswet. In dit kader zijn in 2016 drie belangrijke documenten besproken en vastgesteld. Het betreft een visie op de ontwikkeling van het digitale stelsel omgevingswet (DSO), het globale programma van eisen omtrent digitalisering en het vaststellen van de doelarchitectuur.

Bestuurlijke samenwerking met provincies en gemeenten/omgevingsvisies

In aanloop naar de nieuwe Omgevingswet zijn andere overheden gestart met hun voorbereidingen. Dit vroeg in 2016 ambtelijk en bestuurlijk de nodige inzet. De provincie Noord-Holland heeft AGV gevraagd om namens de andere waterschappen mee te doen in het traject naar een omgevingsvisie.

In 2016 is gestart door de waterschappen bestuurlijk te betrekken bij een brede verkenning naar de trends en opgaven. De input van waterschappen blijft daarmee niet beperkt tot het ambtelijk spoor of de "traditionele waterparagraaf".

De provincie Utrecht zet in op een "beleidsarme" omzetting van hun huidige strategische plannen (streekplannen, waterhuishoudingplan en gerelateerde verordeningen) in een omgevingsvisie. De provincie en de waterbeheerders hebben in 2016 drie "nieuwe" onderwerpen geagendeerd: microverontreinigingen, klimaatadaptatie en Omgevingswet.

De provincie Zuid-Holland is nog niet zo ver en beraadt zich op de aanpak. Uit ambtelijke contacten blijkt dat ook gemeenten binnen het beheergebied van AGV meer en meer starten met hun voorbereidingen. Het tempo en de aanpak verschilt sterk.

De stuurgroep Groene Hart heeft in maart 2016 een visie op het Groene Hart vastgesteld, het zogeheten Perspectief Groene Hart. Het Perspectief omvat vijf thema's die voor het Groene Hart in het bijzonder van belang zijn: landschap & identiteit, bodemdaling door veenoxidatie, energietransitie, economie en bereikbaarheid. De bedoeling is dat de provincies en gemeenten in het Groene Hart dit document benutten als 'bouwsteen' voor hun Omgevingsvisies.

Samenwerking afvalwaterketen

De realisatie van de doelen voor het Bestuursakkoord Water is gepland in een periode van 10 jaar (2011-2020). Om de opgave (kosten, kwaliteit, kwetsbaarheid) mogelijk te maken hebben de waterschappen hun krachten in 49 regio's gebundeld. Voor AGV is dit het Bestuurlijk Overleg Water AGV-gebied (BOWA). De eerste helft is voorbij. Ook de AGV-regio heeft besloten de landelijk ontwikkelde monitor voor de samenwerking in te vullen. Voor de Waterschapsspiegel, de bedrijfsvergelijking voor de waterschappen, zijn in 2016 de resultaten over 2015 onderzocht. Samenwerking op het gebied van kwaliteit is ultimo 2015 voor 40-60% gerealiseerd. Dit betekent dat het BOWA goed op weg is naar 2020. Op het gebied van kwetsbaarheid weet het netwerk zich goed te verbinden, met als resultaat dat 60-80% van de doelen zijn gerealiseerd. De doelen op het gebied van de besparingsopgave voor 2020 lijken haalbaar.

In 2016 is veel aandacht besteed aan de invulling voor de zogenaamde 'tweede helft'. De 19 onderwerpen op de BOWA-agenda zijn tegen het licht gehouden van actuele ontwikkelingen. Hierdoor zijn 4 thema's gekozen om de onderwerpen te clusteren. Per thema is een bestuurlijk koppel verantwoordelijk. In het bestuurlijk overleg van november 2016 is tot uitwerking volgens deze werkwijze besloten.

Projectmatig is het volgende bereikt:

- Het in 2015 aanbestede regionaal grondwatermeetnet is operationeel. Ervaringen uitwisselen tussen gemeenten over de resultaten heeft meerwaarde;
- In 2016 is één optimalisatiestudie gereed gekomen. Optimalisatiestudies dienen als basis voor verdere uitwerkingen van de toekomstbeelden, die zijn genoemd in het 'Masterplan Zuiveren, Toekomstbeeld zuiveringskringen' dat op 15 december 2016 door het AGV-bestuur is vastgesteld;
- Het in 2015 gestarte project over beheer en onderhoud van oppervlaktewater in relatie tot het afvalwater-systeem heeft grote stappen gezet en zal volgens plan in 2017 afgerond worden.

Herziening Keur

In het bestuursakkoord is afgesproken om de regelgeving van AGV te herzien. In 2016 is gestart met het fasegewijs herzien van de Keur en de bijbehorende regelingen. Gestart is met de thema's waterkeringen, steigers en ligplaatsen. In juni 2016 heeft een ontwerpessie plaatsgevonden met belanghebbenden, medeoverheden en het AB. Daarna zijn voorstellen voor herziening opgesteld, die in december 2016 aan het DB zijn voorgelegd. Met de nieuwe regels wordt voorgesorteerd op de uitgangspunten van de Omgevingswet. Er komt meer ruimte voor initiatieven, doordat onder andere meer wordt gekeken naar het (te beschermen) doel van de regeling en door minder gedetailleerde uitvoeringsvoorschriften op te stellen.

De voorstellen worden in april 2017 voor inspraak vrijgegeven. Hierna zal worden gestart met herziening van de regels met betrekking tot waterkwaliteit en -kwantiteit. In de laatste fase zal in het kader van de invoering van de Omgevingswet het onderwerp lozingen worden aangepakt.

Verder wordt de regelgeving toegankelijker gemaakt en mede aan de hand van het klantperspectief ontsloten.

Financiële ontwikkelingen

Vennootschapsbelasting

Op 1 januari 2016 is de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen in werking getreden. Ook waterschappen vallen onder de werking van deze wet. De Unie van Waterschappen streeft er naar de effecten voor de waterschappen zo veel mogelijk te beperken en daar waar mogelijk weg te nemen.

Sinds de zomer van 2016 is er discussie tussen de Unie van Waterschappen en de Belastingdienst over de fiscale kwalificatie van opbrengsten uit waterschapsbelastingen. Dit geeft onzekerheid voor de waterschappen over de wijze waarop de vennootschapsbelastingplicht dient te worden geïmplementeerd. Als gevolg daarvan kunnen de waterschappen, en dus ook AGV, zich nog geen goed beeld vormen van de (financiële) gevolgen welke de vennootschapsbelastingplicht heeft.

De Unie van Waterschappen blijft zich inzetten om bij alle waterschappen tot een goede implementatie van deze nieuwe wet te komen, op een zo kort mogelijke termijn.

Besparingen Waternet AGV-taken en ontwikkeling tarieven

AGV is zich bewust van de ontwikkelingen in de waterwereld, maar ook van de economische ontwikkelingen.

Met name de druk op de nationale koopkrachtontwikkeling vraagt een ingetogen tarievenbeleid. Om dit te realiseren zijn besparingen doorgevoerd, die ten dele al bij vorige begrotingen zijn afgesproken. Aanvullend is op basis van een verdere uitwerking van het Bestuursakkoord AGV 2015-2019 in de begroting 2016 een extra bedrag van afgerond € 5 miljoen aan besparingen opgenomen en gerealiseerd. Het betreft € 2 miljoen op door Waternet doorberekende taak- en apparaatskosten.

Waternet is voortdurend bezig de organisatie te verbeteren en de doelmatigheid te vergroten. Daardoor kon de personeelsformatie van Waternet in de periode 2012-2016 met 150 fte worden gereduceerd. Op de eigen kosten van AGV is € 3 miljoen bespaard door investeringen te temporiseren, te profiteren van de historisch lage rente, het stopzetten van de dotatie aan de algemene reserves en het verlagen van het budget bestuurskosten met € 0,3 miljoen.

De efficiency en besparingen hebben in belangrijke mate bijgedragen om invulling te geven aan de doelstelling de tarieven zo min mogelijk te laten stijgen. De gemiddelde tariefstijging van de waterschapsbelastingen voor 2016 kon beperkt blijven tot 0,9% ten opzichte van 2015. Dit is het gewogen gemiddelde van de zuiveringsheffing, die met 1,2% is gedaald en de watersysteemheffing, die gemiddeld met 2,5% is toegenomen. Laatstgenoemde toename is grotendeels toe te schrijven aan de doorgeschoven kosten van de provincie (muskusrattenbeheer) en de Rijksoverheid (HWBP) aan de waterschappen, als onderdeel van het Bestuursakkoord Water.

Nota Financieel beleid

Op 19 mei 2016 heeft het Algemeen bestuur de Nota Financieel Beleid AGV 2016 vastgesteld en heeft daarmee het bestaande beleid geactualiseerd. In de Nota Financieel Beleid staan de uitgangspunten en richtlijnen met betrekking tot investeringen, reserves en voorzieningen en het weerstandsvermogen.

Commissie Aanpassing Belastingstelsel

Het bestuur van de Unie van Waterschappen heeft de Commissie Aanpassing Belastingstelsel (CAB) de opdracht gegeven om te onderzoeken of het belastingstelsel van de waterschappen op de middellange termijn houdbaar is en verbetervoorstellen te formuleren indien blijkt dat aanpassingen nodig zijn.

De CAB is haar werk begonnen door zowel bij de waterschappen als bij externe stakeholders op te halen welke wensen en knelpunten er zijn als het gaat om een toekomstbestendig belastingstelsel voor de waterschappen. De opbrengst hiervan is neergelegd in het [tussenrapport van de CAB](#) (18 mei jl.).

De CAB is door het tussenrapport tot de conclusie gekomen dat vervolg onderzoek noodzakelijk is en heeft twee onderzoeken in gang gezet: één voor het watersysteem en de waterveiligheid en één voor de waterzuivering en de waterkwaliteit.

Het onderzoek naar het watersysteem en de waterveiligheid bekijkt hoe binnen de watersysteemheffing het profijtbeginnel (degene die profiteert van een voorziening betaalt voor die voorziening) beter kan worden toegepast. In het onderzoek naar de waterzuivering en waterkwaliteit wordt gezien hoe aan het kostenveroorzakingsbeginnel (degene die kosten veroorzaakt, betaalt daarvoor) meer gewicht kan worden toegekend in de zuiveringsheffing. In de lopende onderzoeken worden ook de knelpunten uit het huidige belastingstelsel meegenomen die uit de rondgang langs de waterschappen en externe stakeholders naar boven kwamen.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Rainproof

In 2016 is het Programma Klimaatbestendig AGV van start gegaan. In dit programma combineert het waterschap haar activiteiten in het netwerk Amsterdam Rainproof. Daarnaast vindt de verkenning van dergelijke activiteiten elders in het beheergebied in samenwerking met andere gemeenten plaats. Verder wordt gekeken naar participatie in diverse landelijke netwerken gericht op dit thema.

Tijdens evenementen in mei 2016 op FABcity (=cultureel programma EU voorzitterschap) en in augustus 2016 tijdens het Grachtenfestival heeft het bestuur van het waterschap publieke en private netwerkpartners uitgenodigd om over dit onderwerp in gesprek te gaan.

Door ondertekening van de Green Deal Groene Daken in april 2016 op de Nationale Innovatie Expo "Sustainable Urban Delta" en de City Deal Klimaatadaptatie in september 2016 heeft het waterschap haar activiteiten verbonden met landelijke voorlopers. Met andere waterschappen wisselt AGV kennis en ervaringen uit in het netwerk KlimaatActieve Steden (KAS). In juni 2016 is in dit kader een bijeenkomst over faciliteren van maatschappelijke initiatieven georganiseerd in Amsterdam.

Op initiatief van het waterschap zijn eind 2016 deelprojecten gestart gericht op educatie/schoolpleinen (gekoppeld aan het Amsterdamse groene schoolpleinenprogramma) en gericht op ontwikkeling van slimme aansturing van regentonnen en polderdaken.

In november 2016 is in de Zuidas de "Waternetwerkende Groenstrook" geopend samen met de wethouder Water van Amsterdam.

In 2016 is nader verkend hoe de aanpak van Rainproof naar andere gemeenten uit te breiden is. Op initiatief van het waterschap is een brandboek gemaakt met heldere afspraken over gebruik (tegen kostprijs) van Rainproof materialen en logo door anderen.

City Deal Klimaatadaptatie

Het waterschap ondertekende op donderdag 1 september de City Deal Klimaatadaptatie, in aanwezigheid van bestuurlijk vertegenwoordigers van grote gemeenten, kennisinstituten, mede-waterschappen en de Rijksoverheid. Deze City Deal gaat over het vraagstuk van klimaatadaptatie van stedelijke gebieden. Gezamenlijk werken de ondertekenaars aan de klimaatbestendige stad van de toekomst met de grootste maatschappelijke meerwaarde voor de stedelijke samenleving. Met de water- en gebiedskennis van AGV en de inzet van inwoners en ondernemers wordt gezamenlijk de leefomgeving aantrekkelijker en beter bestand gemaakt tegen een extremer klimaat.

Op de thema's 'meerlaagsveiligheid' en 'klimaatrobuuste gebiedsontwikkeling' is het waterschap een voortrekker met haar betrokkenheid bij Waterbestendig Westpoort en de gebiedsontwikkelingen Zuidas en Bloemendalerpolder. Ook het benutten van maatschappelijke initiatieven voor ruimtelijke adaptie (Amsterdam Rainproof) en het versterken van het (internationaal) ondernemerschap is een ambitie binnen de City Deal die door het waterschap met haar partners wordt opgepakt.

Tot en met 2020 werken de partijen samen aan de transitie naar klimaatbesteding handelen door het delen van succesvolle projecten, voorbeelden en leermomenten.

Waterbestendig Westpoort

Na een analysefase zijn in 2016 denkrichtingen ontwikkeld die de bouwstenen vormen voor de uiteindelijke adaptatiestrategie voor vitale en kwetsbare functies in Westpoort. Een eerste concept is voorgelegd aan betrokken directeuren en bestuurders en wordt in 2017 verder uitgewerkt.

Waterbestendig Westpoort is een voorbeeldproject dat zowel nationaal als internationaal in de belangstelling staat.

Ontwikkelingen duurzaamheid en innovatie

Nieuwe Sanitatie Amsterdam/Buiksloterham

Onder de noemer 'Nieuwe Sanitatie' richt Waternet zich namens AGV en de gemeente Amsterdam op het duurzaam verwerken van huishoudelijk afvalwater. Kern is dat energie en grondstoffen worden (her)gebruikt en milieuverontreinigende stoffen zoals medicijnresten worden verwijderd. Randvoorwaarde is een scheiding van huishoudelijk afvalwater aan de bron, zodat de deelstromen afzonderlijk verwerkt kunnen worden.

In het 'living-lab' Buiksloterham onderzoeken AGV en de gemeente Amsterdam samen met woningcorporatie de Alliantie en partner 'Schoon Schip' of het scheiden van afvalwater aan de bron een duurzame decentrale verwerking van afvalwater mogelijk maakt en een volwaardig en kosteneffectief alternatief biedt voor de conventionele manier van inzameling en verwerking van huishoudelijk afvalwater.

De samenwerking verloopt voorspoedig en wordt begin 2017 geformaliseerd in overeenkomsten met Alliantie en Schoon Schip.

Microverontreinigingen

In 2016 is door het Rijk een Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater geïntroduceerd. Microverontreinigingen zijn een belangrijk onderdeel van deze aanpak. In november 2016 is tussen overheden, maatschappelijke organisaties en kennisinstituten een Intentieverklaring Delta-aanpak Waterkwaliteit ondertekend waarin afspraken zijn vastgelegd over de verdere uitwerking van de Delta-aanpak.

In dat kader heeft AGV bij de eigen rwzi's een eerste 'hotspotanalyse geneesmiddelen' uitgevoerd.

De meetgegevens daarvan worden op dit moment in STOWA¹ verband geanalyseerd en geïnterpreteerd en worden benut in de voorbereiding van de bestuurlijke strategie 'microverontreinigingen'.

Pharmafilter

Al geruime tijd is er binnen het bestuur van AGV aandacht voor de problematiek van medicijnresten en microverontreinigingen in de waterketen. Medicijnresten en microverontreinigingen in het oppervlaktewater vormen potentieel een bedreiging voor het behalen van ecologische doelstellingen. Door de huidige rwzi's worden deze stoffen niet volledig uit het afvalwater gezuiverd.

Eind 2013 is in samenwerking met Academisch Medisch Centrum (AMC) begonnen met het haalbaarheids-onderzoek naar de toepassing van een Pharmafilter bij het AMC-ziekenhuis te Amsterdam. Uit deze bureaustudie is gebleken dat het haalbaar is om een Pharmafilter te plaatsen bij het AMC en dat er een positieve financiële business case is die met allerlei maatschappelijke voordelen gepaard gaat.

De toepassing van een Pharmafilter leidt tot de volgende voordelen voor AGV:

- Reductie van medicijnresten in het oppervlaktewater;
- Reductie van "dun" afvalwater² op de zuivering;
- Nuttig hergebruik van circa 80.000 m³ schoon zoet water (= effluent Pharmafilter);

Op 7 april 2016 heeft het Algemeen bestuur de motie 'De voortgang van de implementatie van het Pharmafilter bij het AMC in Amsterdam' van het CDA (gesteund door de PvdA) aangenomen. In deze motie wordt het Dagelijks bestuur verzocht om op korte termijn in gesprek te gaan met het College van Bestuur van het AMC om aan te dringen het Pharmafilter zo spoedig mogelijk toe te passen en het AB hierover te rapporteren.

In juni 2016 heeft het gesprek plaatsgevonden tussen het AMC en het DB-lid van het waterschap inzake de voortgang van de implementatie van het Pharmafilter. Het AMC heeft aangegeven niet alleen te willen opereren in de aanleg van het Pharmafilter en ziet AGV als belangrijkste partner in de ontwikkeling.

Op 15 december 2016 is door het Algemeen bestuur een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. Met dit krediet worden de onderstaande uitgangspunten verder uitgewerkt:

- Financieel participeren in de implementatie van een Pharmafilter bij het AMC;
- Een samenwerkingsvariant wordt verder uitgewerkt met aandacht voor financiële participatie en exploitatie van de Pharmafilterzuivering tegen een begrotingsneutraal tarief.

¹ Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is het kenniscentrum van regionale waterbeheerders in Nederland

² Dun water is afvalwater met een veel lager gehalte aan biologisch afbreekbare stoffen dan normaal huishoudelijk afvalwater dat naar de rwzi gaat. Het water is soms te schoon om naar de zuivering te leiden en te vuil om rechtstreeks op het oppervlaktewater te lozen.

Innovatie

Waternet ontwikkelt namens AGV kennis over water. Deze kennis is gericht op het verbeteren van de drinkwaterkwaliteit, het afvoeren en zuiveren van afvalwater, het schoonhouden van oppervlaktewater en het onderhouden van dijken en waterkeringen.

Duurzaamheid is, naast doelmatigheid en goede dienstverlening, het belangrijkste principe van Waternet en de drijfveer achter veel onderzoek en innovatie.

AGV/Waternet wil in 2020 energieneutraal zijn, dat wil zeggen: dat het energiegebruik binnen het waterschap volledig wordt gedekt door de duurzame bronnen waar het waterschap over beschikt.

AGV/Waternet wil energie en grondstoffen terugwinnen uit de watercyclus en afval minimaliseren door circulair te handelen. Deze ambitie vormt een belangrijke drijfveer achter het onderzoeksprogramma van AGV/Waternet.

In 2016 is gewerkt aan:

- Ideeëngeneratie Elke Dag Beter. Dit heeft geleid tot een ideeënboek en de start van 4 projecten: Het grachtenrandje, pilot Internet of Things in de Amsterdamse Waterleidingduinen, de grondwatervlekkenkaart en 3D printing;
- Tonen en testen van decentrale concepten in de proeftuinen [Buiksloterham](#) en ontwikkeling en inzet van de [showkeet nieuwe sanitatie](#) op onder andere 10 jaar Waternet familiefeest, FABcity, Waterinnovatieprijs, Weekend van de wetenschap;
- Pilotprojecten ter verbetering van de bedrijfsvoering met [multidisciplinaire inzet drones.](#) en [de waterbergende groenstrook](#) en de [klimaatbestendige Argonautenstraat](#);
- Implementatie van onderzoeksresultaten door hergebruik van grondstoffen biomassa, en [cellulose](#);
- Uitvoeren van een hotspotanalyse en een bureaustudie naar een kosteneffectieve end of pipe verwijderingstechnologie voor medicijnresten;
- Vergroting van bewustwording van water door organisatie van de Water Republic in [Pakhuis de Zwijger](#), en het winnen van de [Waterinnovatieprijs met Battle of the beach](#).

Overige ontwikkelingen

Informatiebeveiliging

Vanaf mei 2016 is een interim programmamanager voor beveiliging aangesteld om de uitvoering van de noodzakelijke maatregelen te begeleiden uit het jaarplan en programmaplan Beveiliging. Het betreft maatregelen om de informatiebeveiliging en fysieke beveiliging naar het gewenste niveau te brengen én te houden (conform ISO27002, met eventuele differentiatie per sector conform de Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen (BIWA), BeNeWater, IEC62443).

Het jaarplan Beveiliging 2016 is gebaseerd op de risicoanalyse van Thales en de gap-analyse van de BIWA.

Het bevat onder meer maatregelen op het gebied van beleid, organisatie van informatiebeveiliging, classificatie van data en assets, verbeteren domein procesautomatisering en een bewustzijns campagne.

Het Waterschapshuis (HWH)

Het Waterschapshuis is het samenwerkingsorgaan voor waterschappen op het gebied van ICT. Het heeft de ingeslagen weg in 2015 ten aanzien van HWH 2.0 met flexibilisering, kennis en verbinden en verdere professionalisering nog niet voltooid.

In 2016 is veel aandacht besteed aan deze verdergaande professionalisering. De inrichting van de programma's en projecten volgens de methode Integraal Project Management (IPM) heeft vorm, maar is nog niet af. Op cruciale IPM-rollen zijn zeer ervaren derden ingehuurd om kwartier te maken. Vanaf eind 2016 zullen zij één voor één worden vervangen door -waar mogelijk- waterschappers of mensen van buiten die de rol vervolgens 3-5 jaar zullen vervullen. Waar de waterschappen niet kunnen leveren wordt personeel van derden ingehuurd.

Digitalisering Overheid

In 2015 is gestart met het versnellen van de digitalisering van de dienstverlening van Waternet richting particuliere en zakelijke klanten. Door de introductie van de nieuwe werkvorm 'Agile werken' met het programma Dienstverlening naar Mobiel is een aanzienlijke versnelling bereikt. Grootchalig is ingezet op de digitalisering van de dienstverlening met als doel in 2019 80% van het contact met de klant volledig online af te handelen. De 20% klantcontact met klanten die niet online willen of kunnen, worden met excellent maatwerk in 1 op 1 contact aan de telefoon, balie of keukentafel geholpen. Het gevolg van deze versnelling is onder andere dat het AGV in de landelijke benchmark van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties 'Meting aanbod digitale dienstverlening overheid' in 2016 een score van 90% digitalisering scoorde. Dit is af te zetten tegen een score van 39% in 2015, waarmee AGV niet langer als laatste, maar in de top vijf van alle waterschappen scoorde.

AGV was daarmee de snelste stijger. Ook andere substantiële verbeteringen zijn gerealiseerd, zoals een vernieuwde AGV website die meelift op de grote hoeveelheden dataverkeer voor de online dienstverlening rondom de belastingprocessen. Ook de aansluiting op de landelijke Berichtenbox, waarmee de overheid digitaal aanslagen, herinneringen en aanmaningen aan burgers kan versturen is succesvol afgerond. Na een half jaar wordt inmiddels circa 30% van de aanslagen uitsluitend digitaal verstuurd.

De realisatie van de 80/20 visie loopt volgens prognose. De verwachting is dat met een continuering van de huidige inzet in de pas kan worden gelopen met de snel ontwikkelende klantverwachtingen rondom online dienstverlening. AGV is met haar online dienstverlening via Waternet een koploper in de sector geworden. De volledig mobiele dienstverlening, de online chat functionaliteit en de continue doorontwikkelingen maken de online diensten voor klanten aantrekkelijk om te gebruiken. Klanten kiezen daardoor op eigen beweging voor het digitaal ontvangen van aanslagen en het online afhandelen van hun vragen. Klachten over digitalisering zijn er nagenoeg niet.

3. Samenvatting

3.1 Programma's

Onderstaand wordt per programma een beeld geschetst van de meest in het oog springende onderwerpen en producten uit 2016. In de paragrafen 4.1 tot en met 4.7 wordt hierop nader ingegaan.

Programma 1. Veiligheid

Het Actieprogramma Waterkeringen is nagenoeg afgerond. In 2016 is in totaal 8,2 km dijkverbetering gerealiseerd. De dijkverbeteringen Horn- en Kuijerpolder, Utrechtseweg en Lage Klompweg zijn opgeleverd.

In het kader van het Dijkenprogramma is 11,6 km aan dijkverbeteringen gerealiseerd. De projecten Kalfjeslaan Amstelveen, Ringdijk Bovenkerkspolder, Waterleidingkade-Gansenhoef en Waterleidingkade-Bethunepolder zijn gereed gekomen.

De startnotitie over inrichtingsmaatregelen voor de calamiteitenberging Ronde Hoep is bestuurlijk vastgesteld. De voorkeursvariant bestaat uit het aanleggen van een inlaatwerk, het beschermen van de wijk Benning en milieumaatregelen. Voor de bewoners wordt maatwerk geleverd.

In 2016 zijn twee calamiteitenplannen (waterkeringen en vaarwegen) geüpdatet. Daarnaast is met 7 gemeentes en 2 veiligheidsregio's (Gooi en Vecht streek en Amsterdam Amstelland) op beleidsteamniveau geoefend.

Programma 2. Schoon water

In oktober 2016 heeft het Algemeen bestuur van AGV besloten de rwzi Maarssen in 2018 te sluiten. Het afvalwater van de gemeente Maarssen zal dan na de sluiting worden gezuiverd op de rwzi Leidse Rijn van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Dit is een goedkopere en efficiëntere oplossing dan het renoveren van de oude installatie in Maarssen én het draagt bij aan de waterkwaliteit op de Vecht.

Alle woonbootbewoners in Amsterdam zijn aangeschreven om mee te doen met project 'Schoon Schip', (waarbij woonboten worden aangesloten op het gemeentelijk rioolstelsel). Inmiddels is ruim 85% van de woonboten aangesloten.

In oktober 2016 is het startsein gegeven voor de verbouwing van de rwzi Amstelveen. De verouderde slib- en gasverwerking en de procesautomatisering worden met prioriteit vervangen. Na de verbouwing kan de zuivering weer jaren effectief en efficiënt het afvalwater van Amstelveen en Ouderkerk aan de Amstel zuiveren.

Voor een groot deel van de KRW-uitvoeringsmaatregelen is de planvorming gestart. Onder andere in de Ster en Zodden in Loosdrecht loopt de planvorming voor het instellen van het polderdoorstroomprincipe³. Daarnaast is extra ingezet op de verdere ontwikkeling en implementatie van agrarisch waterbeheer en kwaliteitsmaatregelen in overig water.

Programma 3. Voldoende water

In het kader van het programma Waterinrichtingsplannen is in 2016 in totaal 1.617 hectare opgeleverd waarin het peil conform het nieuwe peilbesluit kan worden ingesteld. In totaal is dit 131 hectare meer dan in de begroting aangegeven, omdat de restwerkzaamheden van Holland Sticht en Voorburg-West dit jaar zijn uitgevoerd.

De watergebiedsplannen Noorderpark en Aetsveldse Polder Oost zijn door het bestuur vastgesteld. Daarnaast heeft het bestuur de startnotities voor de watergebiedsplannen Gooise Zomerkade, Heintjesrak- en Broekerpolder en Naardermeer en omgeving vastgesteld.

Het nieuwe poldergemaal Dooijersluis is officieel in gebruik genomen. Het gemaal is in twee richtingen vispasseerbaar gemaakt. Hierdoor is het gemaal voor vissen geen obstakel meer op weg naar voedsel of paaiplaatsen.

De renovaties van de poldergemalen Van Eijk, Stadwijck en Haarlemmerweg zijn technisch afgerond. Voor de restauratie van het cultuurhistorische deel van poldergemaal Stadwijck is van de Nederlandse Gemalen Stichting de restauratiepluim 2016 ontvangen.

---

³ Het goede kwelwater zo lang mogelijk vasthouden in het gebied.

Programma 4. Op en om het water

In 2016 is het concept gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen opgesteld. AGV werkt hierin samen met partners en medeoverheden en draagt actief bij aan een integraal maatregelenpakket om knelpunten voor recreatie, natuur en water(kwaliteit) in het gebied op te lossen. Het concept gebiedsakkoord zal ter besluitvorming aan het bestuur worden voorgelegd.

Op het vlak van Landschap en Cultuurhistorie zijn twee informatiepanelen geplaatst bij de gemalen Stadwijck en Haarlemmerweg. Het doorlopende project 'Watererfgoed in Beeld' gericht op het ontwikkelen van webpagina's over watergebonden cultuurhistorische objecten binnen de website AGV is verder gecontinueerd.

Verder is het initiatief 'Erfgoedkaart over de Oude Hollandse Waterlinie' van het Erfgoedhuis Zuid-Holland afgerond.

In 2016 is het Koersdocument Recreatie: 'Samen naar een programma voor recreatie op en om het water' vastgesteld. Daarnaast is op het gebied van recreatief medegebruik een bijdrage verstrekt aan de Kids City Swim en is onderhoud gepleegd aan het Waterkeringpad, waarbij de bebording en bewegwijzering is hersteld.

Programma 5. Draagvlak

Met de digitalisering zijn in 2016 grote stappen gezet in de dienstverlening. Sinds januari kunnen burgers online bezwaar maken tegen aanslagen. Als één van de eerste waterschappen is AGV aangesloten op de Berichtenbox van MijnOverheid. Hierdoor kunnen ingezetenen bijvoorbeeld controleren hoe ze geregistreerd staan of de status van hun vergunningaanvraag volgen. Vanaf dat moment is ongeveer 30% van de aanslagen, betalingsherinneringen en aanmaningen digitaal verzonden via de Berichtenbox, in plaats van per reguliere post.

In 2016 is uitvoering gegeven aan het voornemen in het Bestuursakkoord om onderzoek te laten doen naar de perceptiekosten. Dit onderzoek is inmiddels door een extern adviesbureau uitgevoerd. De uitkomsten hiervan zullen begin 2017 aan het bestuur worden gepresenteerd.

Programma 6. Algemeen

Het programma Waterbewust is in de volle breedte opgestart. Binnen dit programma zijn onder andere de communicatiestrategie en het sponsorbeleid ontwikkeld. De AGV Facebook pagina is online gegaan en er is extra aandacht voor AGV op Twitter.

In september 2016 is de nieuwe AGV website online gegaan. De nieuwe website biedt heldere aandacht voor de taken en uitdagingen van het waterschap. Zowel het waterschap als de uitvoerende organisatie Waternet hebben een nieuwe huisstijl. Beide websites hebben dezelfde uitstraling.

AGV heeft diverse activiteiten gesponsord waaronder Nemo en de Kids City Swim die een duidelijke link hebben met water en aansluiten bij het Bestuursakkoord Waterbewust. Ook heeft het waterschap aan verschillende evenementen deelgenomen of zelf georganiseerd zoals de Vrijheidsmaaltijd op Bevrijdingsdag en het openstellen van de gemalen Ronde Hoep, De Ruiter en de Gaaspermolen tijdens de Open Monumentendag.

In 2016 is de werkgroep politieke relevantie vanuit het AB opgericht. De werkgroep buigt zich over de vraag hoe de verbinding tussen politiek en inwoners van het AGV-werkgebied het best kan worden vormgegeven.

Na een intensief werving- en selectietraject is op 15 december een nieuwe jeugdbestuurder benoemd.

Programma 7. Duurzaamheid

In september 2016 zijn op de rwzi Huizen 384 zonnepanelen in gebruik genomen. In Huizen zijn voor het eerst zonnepanelen geplaatst boven op één van de grote beluchtingstanks. De panelen leveren energie voor de beluchting. Het waterschap werkt zo aan een energieneutrale toekomst.

AGV heeft in september 2016 de City Deal Klimaatadaptatie mede ondertekend. Deze City Deal gaat over het vraagstuk van klimaatadaptatie van stedelijke gebieden. Gezamenlijk werken de ondertekenaars aan de klimaatbestendige stad van de toekomst met de grootste maatschappelijke meerwaarde voor de stedelijke samenleving.

In november 2016 werd een zogenoemde Watervertragende Groenstrook in de nieuwe woonwijk op de Zuidas in Amsterdam geopend. Deze groenstrook vangt het regenwater tijdelijk op. De watervertragende groenstrook is de eerste in zijn soort.

3.2 Uitkomsten jaarrekening 2016

De rekening van baten en lasten komt € 5,0 miljoen voordeliger uit dan het begrote positieve saldo van €1,8 miljoen en sluit daarmee op een positief saldo van € 6,8 miljoen.

3.2.1 Resultaatbepaling zuiveringsbeheer

Het resultaat op zuiveringsbeheer is € 1,0 miljoen voordeliger dan begroot. Begroot was een positief resultaat van € 1,1 miljoen; het gerealiseerde resultaat over 2016 op zuiveringsbeheer bedraagt € 2,1 miljoen positief.

De opbrengsten waren € 80,3 miljoen en zijn € 1,1 miljoen hoger dan begroot. De kosten waren € 78,2 miljoen en zijn € 0,1 miljoen hoger geweest dan begroot. Een analyse van de verschillen:

	x € 1 miljoen
BTW teruggave voorgaande jaren in verband met verkoop biogas	-0,40
Hogere kosten zuiveren van afvalwater (waaronder kosten voor aanvullende veiligheidsmaatregelen)	0,45
Diverse over- en onderschrijdingen (o.a. vrijval egaliseringsreserve Waterproef)	0,05
Totaal	0,10

	€ (x 1 miljoen)
Begroting	
Begrote exploitatielasten	78,1
Begrote baten	- 79,2
Geraamd positief saldo 2016	1,1

Volgens de begroting wordt het positief saldo van € 1,1 miljoen toegevoegd aan de tariefegaliseringsreserve zuiveringsheffing.

	€ (x 1 miljoen)
Jaarrekening	
Werkelijke exploitatielasten	78,2
Werkelijke baten	- 80,3
Gerealiseerd positief saldo 2016	2,1

Het verschil tussen begroting en realisatie bedraagt:

	€ (x 1 miljoen)
Begroot <u>positief</u> saldo	1,1
Werkelijk <u>positief</u> saldo	2,1
Voordelig verschil met de begroting	1,0

3.2.2 Resultaatbepaling watersysteembeheer

Het resultaat op watersysteembeheer is € 4,0 miljoen voordeliger dan begroot. Begroot was een positief resultaat van € 0,7 miljoen; het gerealiseerde resultaat over 2016 op watersysteembeheer bedraagt € 4,7 miljoen positief. De opbrengsten waren € 91,6 miljoen en zijn gelijk aan de begrote opbrengsten. De kosten waren € 86,9 miljoen en zijn € 4,0 miljoen lager dan begroot. Een analyse van de verschillen:

	x € 1 miljoen
Incidentele opbrengsten (subsidies, egalisatiereserve Waterproef, liggelden, verkoop van grond en vaarwegbeheer 2015)	-1,98
Onderbesteding regelingen voor en door derden (agrarisch waterbeheer, baggerontvangstregeling, recreatief medegebruik en cultuurhistorie)	-1,00
Gunstige aanbestedingen (maai- en slootwerk en baggeren)	-0,50
Diverse over- en onderschrijdingen (o.a. minder adviezen plannen derden)	-0,37
Lagere kapitaallasten (met name bij Voldoende water)	-0,15
	<u>-4,00</u>

	€ (x 1 miljoen)
Begroting	
Begrote exploitatielasten	90,9
Begrote baten	<u>- 91,6</u>
Geraamd positief saldo 2016	<u>0,7</u>

Volgens de begroting wordt het positief saldo van € 0,7 miljoen toegevoegd aan de tariefegalisatiereserve watersysteemheffing.

	€ (x 1 miljoen)
Jaarrekening	
Werkelijke exploitatielasten	86,9
Werkelijke baten	<u>- 91,6</u>
Gerealiseerd positief saldo 2016	<u>4,7</u>

Het verschil tussen begroting en realisatie bedraagt:

	€ (x 1 miljoen)
Begroot <u>positief</u> saldo	0,7
Werkelijk <u>positief</u> saldo	<u>4,7</u>
Voordelig verschil met de begroting	<u>4,0</u>

3.2.3 Resultaatbestemming 2016

Overeenkomstig het bepaalde in de Nota Financieel Beleid AGV wordt onderstaand de volgende resultaatbepaling voorgesteld.

Voorgesteld wordt het resultaat over 2016, ná de begrote dotatie van € 3.933.730 aan de reserve 'te dekken exploitatiesaldo' en de voorziene rentetoevoeging van € 32.912 aan het Bestemmingsfonds 'Saneren Vecht', als volgt te bestemmen:

Zuiveren (positief resultaat € 2.116.865)

- Een bedrag van € 2.116.865 te doteren aan de tariefegalisatiereserve zuiveringsheffing (waarvan € 1.073.050 gelijk aan de geraamde toevoeging, conform begroting 2016).

Watersysteem incl. verontreinigingsheffing (positief resultaat € 4.669.847)

- Een bedrag van € 4.669.847 te doteren aan de tariefegalisatiereserve watersysteemheffing (waarvan € 691.240 gelijk aan de geraamde toevoeging, conform begroting 2016).

2.3.4 Verloop Eigen vermogen

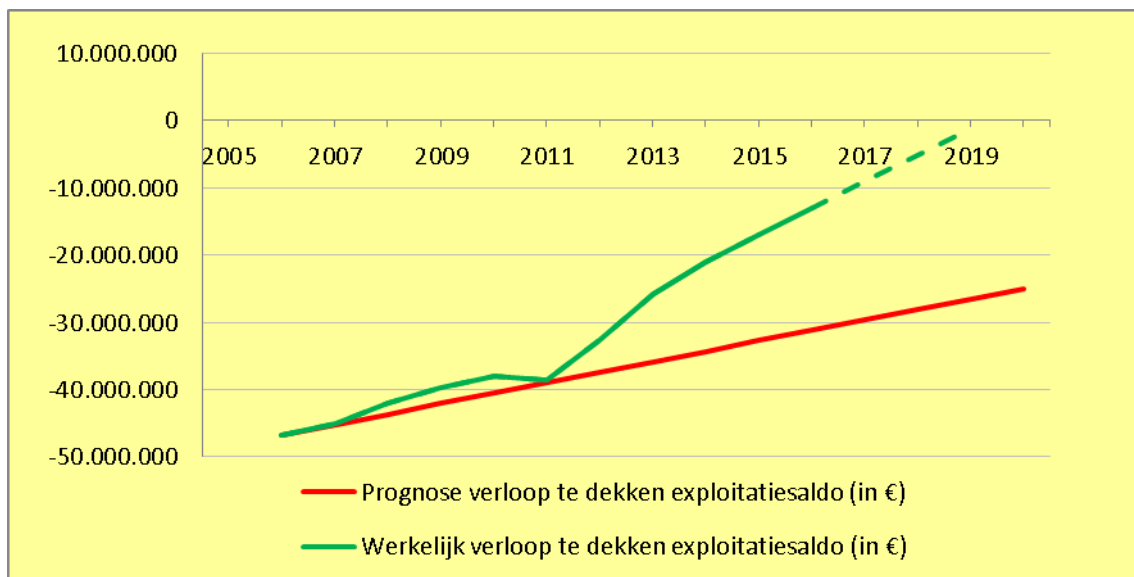
Het eigen vermogen bedroeg op 1-1-2016 € 1.151.000 negatief. Rekening houdend met de gerealiseerde onttrekkingen uit, de geplande dotaties aan de reserves én de voorgestelde resultaatbestemming is het eigen vermogen per 31-12-2016 uitgekomen op € 7.517.828 positief. Dit is een toename ten opzichte van 2015 met € 8.668.828.

Specificatie mutatie op eigen vermogen in 2016

	€	€
Saldo baten en lasten/te bestemmen resultaat 2016		6.786.712
Dotatie bestemmingsreserve 'te dekken exploitatiesaldo'	3.933.730	
Onttrekking bestemmingsfonds 'saneren Vecht'	-1.801.295	
Inzet resultaatbestemming 2015 t.b.v. versneld afschrijven van het HWBP	-283.231	
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen	32.912	
Totaal toevoegingen en onttrekkingen		1.882.116
Totaal <u>toename</u> eigen vermogen		8.668.828

Dit is het eerste jaar sinds 2014 dat het eigen vermogen weer positief uitkomt (€ 7,5 miljoen). Dit is voornamelijk te danken aan het positieve resultaat 2016 en de jaarlijkse dotatie (€ 3,9 miljoen) aan het te dekken exploitatiesaldo.

Verloop bestemmingsreserve te dekken exploitatiesaldo

Bovenstaande grafiek geeft het werkelijk verloop weer van de bestemmingsreserve 'te dekken exploitatiesaldo' ten opzichte van de prognose uit 2006. Uit de grafiek blijkt dat het te dekken exploitatie saldo veel eerder wordt ingelopen (2019) dan de oorspronkelijke prognose (2036).

Jaarlijks wordt € 3,9 miljoen gedoteerd aan het te dekken exploitatiesaldo (positieve resultaten bij de zuiveringstaak zijn ook hiervoor ingezet).

Het te dekken exploitatiesaldo maakt onderdeel uit van het eigen vermogen. Zie voor een nadere toelichting hoofdstuk 5.5.2.3.1 Eigen vermogen.

Structurele posten binnen het eigen vermogen

De omvang van het eigen vermogen wordt voor een belangrijk deel bepaald door een tweetal incidentele posten, te weten het bestemmingsfonds 'saneren Vecht' en de bestemmingsreserve "Te dekken exploitatiesaldo".

Beide posten hebben vanwege de specifieke bestemming een beperkte levensduur. Exclusief deze posten resteert de vaste kern van het eigen vermogen dat bestaat uit de tariefegalisatiereserves en de algemene reserves, waarvan laatstgenoemde structureel tot de weerstandscapaciteit wordt gerekend.

Het totaal van deze reserves is per 31-12-2016 € 7.254.795 positief en is met € 724.830 toegenomen ten opzichte van 31-12-2015. De standen per 31-12-2016 zijn nog exclusief de restutaalbestemming 2016 van € 6,8 miljoen.

Reserves:	Bedragen in €	
	31-12-2015	31-12-2016
Algemene reserve zuiveringsbeheer	2.450.029	2.450.029
Algemene reserve watersysteembeheer	2.450.029	2.450.029
Tariefegalisatiereserve zuiveringsheffing	370.395	746.365
Tariefegalisatiereserve watersysteemheffing	1.259.512	1.608.372
Totaal	6.529.965	7.254.795

3.3 Kerngegevens

	2015	2016
1. Oppervlakte beheergebied	ca. 70.000 ha	ca. 70.000 ha
waarvan open water	ca. 9.500 ha	ca. 9.500 ha
2. Aantal gemeenten in beheergebied	20	19
aantal inwoners	ca. 1,3 miljoen	ca. 1,3 miljoen
3. Bestuurssamenstelling:		
<u>AGV</u>		
- Dijkgraaf		
- Algemeen bestuur; 30 zetels		
- categorie ingezetenen	23	23
- categorie ongebouwd	3	3
- categorie natuurterreinen	1	1
- categorie bedrijven	3	3
- Dagelijks bestuur; 6 leden (inclusief dijkgraaf)*		
- Secretaris-directeur		
4. Personele gegevens:		
- Aantal toegestane formatieplaatsen uitgedrukt in volledige arbeidsplaatsen	1,5	1,5
5. Kerngegevens zuiveringsbeheer:		
- Areaal transportleidingen (excl. Amsterdam)	88 km	88 km
- Aantal rioolwaterzuiveringsinstallaties	12	12
- totale capaciteit rioolwaterzuiveringsinstallaties	2.070.000 v.e.	2.023.500 v.e.
- Slibontwateringsinstallaties	3	3
- geproduceerd mechanisch ontwaterd slib	94.878 ton	94.673 ton
- Investerings (x€ 1 miljoen)	10,2	18,5
- Exploitatielasten (x€ 1 miljoen)	78,3	78,2
- Netto opbrengst zuiveringsheffing (x€ 1 miljoen)	78,8	80,3
- Verleende kwijtschelding (x€ 1 miljoen)	6,6	6,7
- Kwijtscheldingspercentage zuiveringsheffing	10,1%	10,2%
6. Kerngegevens watersysteembeheer:		
- Aantal poldergemalen in beheer	225	230
- Boezemgemaal Zeeburg	1	1
- Aantal waterkeringen/sluizen	59	59
- Areaal primaire waterkeringen (in km)	55	55
- Areaal regionale waterkeringen (in km)	568	568
- Areaal niet-regionale waterkeringen (in km)	471	471
- Investerings (x€ 1 miljoen)	34,5	34,6
- Exploitatielasten (x€ 1 miljoen)	87,5	86,9
- Netto opbrengst watersysteemheffing (x€ 1 miljoen)		
inclusief verontreinigingsheffing	88,1	91,8
- Verleende kwijtschelding (x€ 1 miljoen)	6,7	7,0
- Kwijtscheldingspercentage watersysteemheffing	11,5%	11,5%
- Bijdrage aan het Rijk inzake HWBP (x€ 1 miljoen)	15,9	15,9
- Taak muskusrattenbeheer (x€ 1 miljoen)	1,7	1,7

*Uit het Algemeen bestuur zijn 5 leden gekozen die samen met de dijkgraaf het Dagelijks bestuur vormen

4. Jaarverslag 2016

4.1 Programmaverantwoording 2016

In overeenstemming met de regelgeving is het jaarverslag opgesteld naar programma's. Voor 2016 komen de programma's overeen met de thema's die opgenomen zijn in de landelijke benchmark 'Waterschapsspiegel'.

Per programma zijn de doelstellingen beschreven, de beoogde effecten en de wijze waarop het halen van die doelstellingen en effecten in 2016 vorm heeft gekregen.

4.1.1 PROGRAMMA 1 : VEILIGHEID

4.1.1.1 OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

Het programma Veiligheid heeft betrekking op de bescherming tegen overstroming vanuit het buitenwater of de boezemstelsels, vooral door veilige primaire en regionale waterkeringen.

Het waterschap heeft als kerntaak om het gebied voldoende waterstaatkundige veiligheid te bieden. Absolute veiligheid kan het waterschap niet garanderen. Het waterschap staat ervoor dat het stelsel van dijken voldoet aan de veiligheidseisen. Indien deze eisen niet door het bevoegd gezag zijn geformuleerd, neemt het waterschap zelf verantwoordelijkheid.

Hoe goed het watersysteem ook wordt beheerd, er kan altijd wat mis gaan. Een goede crisisbeheersingsorganisatie zorgt ervoor dat de gevolgen binnen de perken blijven als er wat mis gaat. Verder stimuleert het waterschap bij nieuwe ontwikkelingen een water-robuuste inrichting en doet samen met andere partijen onderzoek naar nut en noodzaak van extra bescherming van vitale en kwetsbare functies in het gebied.

AGV handelt adequaat en daadkrachtig wanneer de veiligheid in het gedrang dreigt te komen en houdt daarbij rekening met economische, landschappelijke en natuurwaarden.

AGV draagt bij aan de actualisering van het Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)instrumentarium (kaarten en beheerplannen op grond van de vereisten in de Richtlijn Overstromingsrisico's).

AGV participeert in het Project Overstijgende Verkenning Centraal Holland (POV), dat inmiddels Dijkversterking Centraal Holland heet, waarin de optimale bescherming van de Randstad tegen overstroming uitwerking krijgt. Onderdeel van deze verkenning zijn de versterking van de noordelijke Lekdijken en het formuleren van eisen aan de waterkeringen die voor de overstap naar de nieuwe veiligheidsnormering de scheiding vormen tussen dijkkringgebieden ('primaire C-keringen').

In het beheergebied van AGV is in totaal circa 1096 km waterkeringen aanwezig. Deze zijn te onderscheiden in de volgende categorieën:

- Primaire keringen 55 km
- Regionale keringen 568 km
- Niet-regionale/tertiaire keringen 471 km
- Waterkerende objecten in keringen 1100 stuks

4.1.1.2 DOELSTELLINGEN

AGV geeft de hoogste prioriteit aan het garanderen van voldoende waterstaatkundige veiligheid voor mensen, dieren en goederen. Het Deltaprogramma, het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het Dijkverbeteringsprogramma 2015 - 2020 zullen voor de komende jaren de inspanningen voor dit thema bepalen.

4.1.1.3 BEOOGDE EFFECTEN

De bestaande waterkeringen in overeenstemming met de vastgestelde normen houden, met inachtneming van de belangen op het gebied van landschap, recreatie, natuur en cultuurhistorie.

De Keur stelt eisen aan gereguleerde aanpassingen in waterstaatkundige werken. Door toezicht houden en (indien nodig) handhavend optreden zorgt AGV voor veilige waterkeringen, zodat de burger wordt beschermd tegen 'natte voeten' (veiligheid).

INDICATOREN

Indicatoren				
Programma 1: Veiligheid				
Onderwerp	Indicator	Eenheid	Norm	Realisatie
Primaire keringen	▪ Primaire keringen zijn getoetst	%	100	100
Regionale keringen	▪ Regionale keringen met oordeel Onvoldoende (2012) zijn op orde	%	8	8
	▪ Regionale keringen met oordeel Nader Onderzoek (2012) zijn getoetst*	%	0	0
	▪ Regionale keringen zijn op orde	%	75	78
Bestrijdingsplannen	▪ Plannen up-to date (1x per 4 jaar vernieuwen) en geoefend	%	100	100

*Pilot in 2016

KOSTEN EXPLOITATIE

Programma 1: Veiligheid	2015	2016	
Netto kosten Exploitatie (x € 1.000)	Rekening	Begroting	Rekening
- kapitaallasten	15.158	16.507	16.635
- resultaat bestemming HWBP	-1.048	0	-283
- taakkosten	13.972	12.565	11.998
Endtotaal	28.082	29.072	28.350

De kapitaallasten zijn € 128.000 hoger dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het versneld afschrijven (€ 283.000) van de geactiveerde bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Bij de vaststelling van de jaarstukken 2015 heeft het AB besloten het positieve resultaat op watersysteembeheer van € 283.000 hiervoor in te zetten.

De taakkosten zijn € 567.000 lager dan begroot. De verschillen zijn:

	€
Minder adviezen bij plannen van derden	-200.000
Verkoop grond (50% verantwoord bij programma Veiligheid en 50% bij Voldoende water)	-217.000
Besparing in verband met vaarwegbeheer (zie ook programma Op en om het water)	-100.000
Per saldo diverse kleine over- en onderschrijdingen	-50.000
Totaal	-567.000

4.1.1.4 DE MATE WAARIN DOELSTELLINGEN EN EFFECTEN BEREIKT ZIJN

Meerjarenplan Muskusrattenbeheersing

De taak is ondergebracht in een samenwerkingsverband met andere waterschappen en wordt uitgevoerd door Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. AGV heeft de gemene rekening voor het jaar 2016 getekend.

In 2016 is gestart met het opstellen van een nieuw beleidsplan, waarin de gezamenlijke ambities en het financieel kader voor de komende 4 jaar worden beschreven. Daarbij worden diverse besparingsmogelijkheden onderzocht.

Calamiteitenbestrijding waterkeringen

In 2016 zijn twee calamiteitenplannen (waterkeringen en vaarwegen) geüpdatet. Hierbij is aangesloten bij het landelijke format. Het landelijke format is een product uit de landelijke visie van de waterschappen. De visie heeft als doel dat ieder waterschap als volwaardige crisispartner kan opereren en dat plannen landelijk op een eenduidige wijze worden vormgegeven. In 2016 is met 7 gemeentes en 2 veiligheidsregio's (Gooi en Vechtstreek

en Amsterdam Amstelland) op beleidsteamniveau geoefend. De oefeningen stonden in het teken van de risico's van overstroming binnen eigen gemeente of gebied.

INVESTERINGEN

De presentatie van het verloop van de investeringsuitgaven is bij de 9-maands bestuursrapportage verbeterd. Dezelfde opzet van de tabellen is toegepast in de jaarrekening. Extra kolommen zijn toegevoegd om het totaalbeeld op de investeringsuitgaven te vergroten. Zo worden de eindprognoses op het projecten vergeleken met het totaal toegekende krediet.

Omdat het jaarverslag een verantwoordingsrapportage is ten opzichte van de begroting 2016 wordt in de toelichting op de investeringen alleen ingegaan op de verschillen tussen de realisatie in 2016 en de begroting 2016. Op de verschillen tussen het door het AB toegekend krediet en de eindrealisatie wordt na de afsluiting van het krediet ingegaan, in de vorm van een project/kredietevaluatie. Een verslag hiervan wordt opgenomen in het jaarverslag.

Programma 1: Veiligheid	2016				
Netto kosten Investerings (x€ 1.000)	Begroting 2016	Realisatie 2016	Toegekend krediet	Uitgaven t/m 2016	Eindprognose
Programma Waterkeringen	6.600	5.816	126.100	122.732	126.119
Dijkverbeteringsprogramma	7.500	7.223	57.500	7.223	57.500
Compartimenteringswerken	1.100	473	2.528	272	2.543
Amstel Noodstuw	0	0	800	13	800
De Ronde Hoep	1.000	328	807	328	807
Bijdrage in HWBP (investeringsdeel)	11.650	11.197	51.600	34.257	51.600
Eindtotaal	27.850	25.037	239.335	164.825	239.369

Programma Waterkeringen

Actieprogramma 2015

Het actieprogramma is in 2016 nagenoeg afgerond. In 2016 is er in totaal 8,2 km dijkverbetering gerealiseerd (norm 8,7 km). De dijkverbeteringen Horn- en Kuijerpolder, Utrechtseweg en Lage Klompweg zijn opgeleverd.

De realisatie van het in het dijkverbeteringsplan het Gein opgenomen compartimenteringswerk schuift door naar 2017 vanwege de eisen van de welstandcommissie en de hiermee samenhangende vergunningverlening.

Het restant van de dijkverbetering Winkeldijk-Noord wordt ook in 2017 afgerond.

Het ontwerpdiijkverbeteringsplan "dorpskern Baambrugge" zal door nieuwe inzichten opnieuw ter inzage worden gelegd. Als gevolg hiervan zal de planning van het project uitlopen. Hierdoor wordt verwacht dat de uitvoering pas in het laatste kwartaal van 2017 zal starten in verband met het vaarseizoen.

Toetsing primaire keringen

In 2016 is een proeftoetsing uitgevoerd, waarbij een beeld wordt gevormd welke invloed de nieuwe toetsingsleidraad voor de primaire keringen heeft op de toekomstige normering.

AGV heeft een goed beeld van de opgave beoordelen primaire waterkeringen verkregen door deelname aan het landelijke kennis- en kundeplatform en de intensieve samenwerking met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK). Doordat de opleverdatum van het wettelijk beoordelingsinstrumentarium (WBI) op zich liet wachten en AGV een kleine opgave heeft, is gekozen om niet actief deel te nemen aan de proeftoets maar mee te kijken met HHNK. De komende jaren zal de verdere uitvoering van de toetsing ook in samenwerking met HHNK worden gedaan.

Toetsingsprogramma regionale waterkeringen

De volgende toetsronde voor de regionale keringen dient in het jaar 2024 te zijn afgerond, waarbij ook de Niet-Waterkerende Objecten zijn geïnventariseerd.

In 2016 zijn de voorbereidingen voor de diverse toetssporen uitgewerkt. Om zo efficiënt mogelijk te toetsen wordt het toetsproces en de bijbehorende gegevens zoveel mogelijk geautomatiseerd. Vanaf 2017 is € 1 miljoen jaarlijks beschikbaar om de toetsing uit te voeren.

Dijkverbeteringsprogramma

In 2016 is 11,6 km dijkverbetering uitgevoerd (norm 11,7 km). De projecten Kalfjeslaan Amstelveen, Ringdijk Bovenkerkerpolder, Waterleidingkade-Gansenhoef en Waterleidingkade-Bethunepolder zijn gereed gekomen. Naast de realisatie van 11,6 km is gewerkt aan de voorbereiding van de projecten welke in 2017 en daarna uitgevoerd gaan worden.

Overzicht Dijkenverbeteringsprogramma 2015-2024

Opgave uitvoeringsprogramma: 258 km (budget t/m 2020 € 57,5 miljoen)

uitgaven/budget x 1 miljoen					
Jaar	Gerealiseerd km	Cumulatief km	Restant km	Uitgaven boekjaar	Restant budget
t/m 2015	8,6*	8,6	249,4	0,0	57,5
2016	11,6	20,2	237,8	7,2	50,3
2017					

*km gerealiseerd in de periode 2011 - 2014, gefinancierd uit de exploitatiebegroting

Compartimenteringswerken

Ipensloter- en Diemerdammersluis

De renovatie van de Ipensloter- en Diemerdammersluis is opgenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Op basis van de bestuurlijk overeengekomen kostenverdeling tussen AGV en HWBP bedraagt het aandeel van AGV € 1,2 miljoen op een geraamde totale investering van € 5,8 miljoen voor het renovatieproject. In 2016 is de voorbereidingsfase van het project afgerond en is de uitvoering van het werk gestart.

Balgstuw Het Gein

In 2016 is het provinciale project "Aanpassing N236" stopgezet, nadat de omgevingsvergunning voor het werk is geweigerd. Het vervangen van de balgstuw Het Gein door een noodkering op de kruising tussen Gein en Gaasp is daarmee eveneens komen te vervallen. De balgstuw zal nu in eigen beheer worden vervangen door een schotbalkstuw. De overschrijding op de compartimenteringswerken wordt veroorzaakt doordat de vervanging van de balgstuw nog niet is opgestart.

Compartimenteringswerk Ringvaart

In 2016 is een uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld van ruim € 1,15 miljoen voor renoveren/vervangen van twee noodkeringen in de Ringvaart van de Watergraafsmeer.

De gemeente Amsterdam draagt € 245.000 bij aan het project omdat het compartimenteringswerk bij de Valentijnkade wordt gecombineerd met een fiets- en voetgangersbrug. De uitvoeringsfase van het project is gestart.

Amstelnoodstuw

In de Amstel is de aanleg van een noodstuw gepland. In 2016 is een onderzoek naar nut en noodzaak van compartimenteringswerken uitgevoerd. De resultaten daarvan worden in de 2^e helft van 2017 aan het bestuur gepresenteerd.

De Ronde Hoep

De startnotitie over inrichtingsmaatregelen voor de calamiteitenberging De Ronde Hoep is bestuurlijk vastgesteld. De voorkeursvariant bestaat uit het aanleggen van een inlaatwerk, het beschermen van de wijk Benning en milieumaatregelen. Voor de bewoners wordt maatwerk geleverd. Onderdeel daarvan is een stimuleringsregeling. Dit alles zal verder worden uitgewerkt in een ontwerp-projectplan welke halverwege 2017 aan het bestuur wordt voorgelegd. De bestuurlijke afstemming en uitwerken van de plannen hebben geleid tot het naar achteren schuiven van de uitvoeringsfase.

Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

In totaal heeft AGV circa 55 km primaire kering in haar beheergebied. De financiering van het HWBP is via een wijziging van de Waterwet en de Waterschapswet overgeheveld van het Rijk naar de waterschappen.

De waterschappen dragen € 181 miljoen per jaar bij aan het nHWBP. Volgens de verdeelsleutel is de bijdrage van AGV vanaf 2015 circa € 15,9 miljoen per jaar, waarvan in 2016 € 4,7 miljoen direct uit de exploitatie wordt betaald en het restant (€ 11,2 miljoen) wordt geactiveerd.

De lasten in de exploitatiebegroting bestaan uit de kapitaallasten van het geactiveerde deel van de bijdrage plus het deel van de bijdrage dat rechtstreeks ten laste van de exploitatie komt (elk jaar oplopend). In de exploitatiebegroting van 2020 wordt het maximum bereikt van € 21,5 miljoen.

Vanuit het HWBP, specifiek POV-Macro (project overstijgende verkenning met betrekking tot Macrostabiliteit) is AGV benaderd om een pilot uit te voeren van een innovatieve dijkveranderingstechniek, de zgn. JLD Stabilisator⁴. Eind 2016 heeft het DB besloten deze pilot te willen faciliteren. De pilot zal plaatsvinden in de Ringdijk van de Watergraafsmere. De pilot wordt volledig gesubsidieerd door het HWBP.

Bij het project POV-Centraal is de verkenningstudie zo goed als afgerond. In 2017 worden nog enkele openstaande onderzoeken uitgevoerd. Daarmee is de samenwerkingsovereenkomst ook afgerond.

Voor de afwaardering van de C-keringen⁵ zijn afspraken gemaakt voor de tussenliggende periode dat de sluis van IJmuiden en de Lekdijk nog niet aan de nieuwe norm voldoet.

---

⁴ De JLD-dijkstabilisator is een nieuwe manier om de taludstabiliteit van een dijk of grondlichaam te versterken.

⁵ C-keringen bieden als 'tweede linie' indirect bescherming tegen de zee, de grote meren of de grote rivieren, maar liggen meestal niet direct langs deze grote wateren. Voorbeelden zijn de waterkeringen langs het Noordzeekanaal en de afgedamde deltawateren.

4.1.2 PROGRAMMA 2 : SCHOON WATER

4.1.2.1 OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

Het waterschap draagt als waterkwaliteitsbeheerder de zorg voor een goede kwaliteit van het watersysteem. Deze zorg is mede een opgave vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Het waterschap voert waterstaatkundige maatregelen uit om de kwaliteitsdoelstellingen te behalen. Waar dit effectief is wordt dit gedaan in samenwerking met derden.

AGV geeft lozingsvergunningen (Waterwet) aan bedrijven af, houdt hierop toezicht en maakt afspraken met betrokkenen om watervervuiling te voorkomen en geeft vergunningen af voor de sanering van ernstig vervuilde waterbodems (Waterwet). Daarnaast worden watersysteemkundige maatregelen uitgevoerd om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren. Dit betreft vooral maatregelen in het kader van de KRW en het kwaliteitsbaggeren.

Direct gekoppeld aan de zorg voor de kwaliteit van het oppervlakte water is de zorg voor het goed functioneren van de afvalwaterketen. Immers het (afval)water uit de bebouwde omgeving komt al dan niet na behandeling in het oppervlaktewater terecht, waar het van invloed is op de waterkwaliteit. AGV zuivert het via (pers)leidingen getransporteerde afvalwater dat wordt ontvangen uit gemeentelijke rioleringen of anderszins.

De thema's Schoon Water en Waterketen uit het WBP 2016-2021 vallen onder dit programma.

4.1.2.2 DOELSTELLINGEN

De doelstelling is een (grond)watersysteem met een goede ecologische en chemische waterkwaliteit. Vanuit de KRW worden per waterlichaam ecologische doelstellingen opgelegd, die uiterlijk 2027 behaald moeten worden. Hierover wordt gerapporteerd in Stroomgebiedbeheersplannen (SGBP).

Door vergunningverlening en advisering worden emissies uit punt- en diffuse lozingen en door derden veroorzaakte, niet gereguleerde, ongewenste (diffuse) emissies teruggedrongen.

Voor de rioolwaterzuiveringsinstallaties in het beheergebied als totaal gelden de volgende kwaliteitseisen:

- Gemiddelde stikstof (N) en fosfor (P)-eliminatie tenminste 75%;
- Gemiddelde zuiveringsrendement van tenminste 88%;
- Nalevingspercentage (voldoen aan de lozingseisen) 99,5% (bron WBP 2016 - 2021);
- Voldoen aan de afname overeenkomsten 100% (bron WBP 2016 - 2021).

Voor het zuiveren van afvalwater exploiteert AGV zuiveringstechnische werken, die zij aanlegt en in stand houdt. Al het getransporteerde afvalwater dat wordt ontvangen uit persleidingen, gemeentelijke rioleringen of anderszins moet tenminste volgens de wettelijke vereiste lozingseisen en minimaal conform de met de gemeente overeengekomen afnamen worden gezuiverd.

Voor de zuiveringsinstallaties zijn vanaf 1 maart 2014 de 'Algemene regels behandeling stedelijk afvalwater van het activiteitenbesluit' in werking getreden en voorts geldt dat voldaan moet worden aan de gestelde vergunningseisen uit de Omgevingswet.

4.1.2.3 BEOOGDE EFFECTEN

Het beoogde effect is een goede en een zo optimaal mogelijke waterkwaliteit (schoon water voor mens, dier en plant).

Het verzamelen, transporteren en zuiveren van afvalwater levert een positieve bijdrage aan de volksgezondheid, natuur en milieu. Het beoogde effect is het vermijden van emissies van ongewenste stoffen uit de afvalwaterketen die een bedreiging vormen voor het aquatisch ecosysteem en de drinkwaterkwaliteit. In de periode 2015 – 2017 worden de ondergrondse leidingen op rwzi Amsterdam-West gefaseerd vervangen. Hierdoor is het verwachte effect dat de zuiveringsprestatie norm van 88% in 2015 en 2016 niet gehaald zal worden. De zuiveringsprestatie zal in 2015 – 2016 naar verwachting max. 86% bedragen.

INDICATOREN

Indicatoren Programma 2: Schoon water				
Onderwerp	Indicator	Eenheid	Norm	Realisatie
Watersysteem	■ Voor alle wateren is de ecologische toestand bekend	%	10	25
	■ De bemonsterde wateren gaan niet in kwaliteit achteruit	%	100	100
Waterketen	■ KRW-lichamen voldoen a/d randvoorwaarden goede waterkwaliteit	%	25	23
	■ Zuiveringsprestatie rwzi's (gemiddelde van CZV+P+N)	%	88	90,2
	■ Nalevingspercentage (De zuiveringen voldoen aan de lozingsseisen)	%	99,5	99,8
	■ Afname overeenkomsten met gemeenten nagekomen	%	100	100

Indicator 'Voor alle wateren is de ecologische toestand bekend' loopt voor op planning, namelijk 25% in plaats van 10% (norm) omdat de monitoring en analyses vanaf 2016 zijn opgenomen in de lopende watergebiedsplannen.

De zuiveringsprestatie is, ondanks het leidingproject, hoger uitgekomen dan de norm. Dit komt door een hoog fosfaatrendement, voornamelijk te danken aan een goed draaiende struvietinstallatie op rwzi Amsterdam-West.

KOSTEN EXPLOITATIE

Programma 2: Schoon water	2015	2016	
Netto kosten Exploitatie (x € 1.000)	Rekening	Begroting	Rekening
- kapitaallasten	37.258	36.524	36.689
- taakkosten	44.949	48.862	47.616
Endtotaal	82.207	85.386	84.305

De kapitaallasten zijn € 165.000 hoger dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het versneld afschrijven (€ 467.000), van de per 1 januari 2019 buiten gebruik te stellen rwzi Maarssen. Er resteren nog afschrijvingstermijnen in 2017 en 2018 (beide jaren € 467.000). Hierna is de rwzi volledig afgeschreven.

De taakkosten zijn € 1.246.000 lager dan begroot. De verschillen zijn:

	€
Hogere onderhoudskosten (waaronder kosten voor aanvullende veiligheidsmaatregelen) voor het zuiveren van afvalwater	620.000
Lagere kosten vanwege een btw-teruggave biogas over de jaren t/m 2015	-400.000
Vrijval egaliseringsreserve ⁶ Waterproef	-375.000
Lagere uitgaven agrarisch waterbeheer vanwege de opstartfase	-400.000
Ontvangen subsidie 'Ouderkerkerplas'	-257.000
Lagere kosten maai- en slootwerk door een gunstige aanbesteding	-200.000
Besparing i.v.m. vaarwegbeheer (zie ook programma Op en om het water)	-150.000
Lagere onderhoudskosten dan begroot van de transportleidingen	-90.000
Lagere kosten afvalwaterbehandeling door derden (minder vervuilingseenheden en een lager tarief)	-75.000
Per saldo diverse over- en onderschrijdingen	81.000
Totaal	-1.246.000

⁶ Vanuit Horizontaal toezicht (door de Belastingdienst) is gebleken dat Waterproef geen egaliseringsreserve mag hebben en jaarlijks het kostenplaatsresultaat dient te verrekenen met de opdrachtgevers (Waternet en HHNK). Waternet verrekent dit vervolgens met AGV.

4.1.2.4 WIJZE WAAROP GESTREEFD IS DIE EFFECTEN TE BEREIKEN **WATERSYSTEEMBEHEER**

Waterkwaliteit

De effecten op het watersysteem worden bereikt met het uitvoeren van inrichtingsmaatregelen, beheermaatregelen ten aanzien van maai- en slootwerk, maatregelen voor zwemwateren en een adequate regulering die aansluit op de Keur.

Regulering

AGV schuift vroeg in het planproces aan om zoveel mogelijk invloed uit te oefenen op het planvormingsproces. AGV is intensief betrokken bij grote, meerjarige ruimtelijke ontwikkelingen en diverse infraprojecten. Denk daarbij aan de oplevering van het Aquaduct (A1) onder de Vecht en project Buiksloterham of de bouwplannen voor Zeeburgereiland. Daarnaast was het waterschap betrokken bij circa 350 kleinere en/of conserverende plannen. Ook krijgt de aanpak Rainproof buiten Amsterdam een eigen doorvertaling met gemeenten, ondernemers en andere partners in het programma AGV klimaatbestendig.

Belangrijke mijlpaal is de vaststelling van het bestemmingsplan voor de Krijgsman (KNSF-terrein) in Muiden. Dit maakt de weg vrij voor AGV om besluiten te nemen over een nieuw peilbesluit (2017) en afspraken te maken over hoe werk met werk te maken over de benodigde aanpassingen van het watersysteem en keringen.

Monitoring waterkwaliteit

De reguliere waterkwaliteitsmonitoring, de monitoring voor de KRW, de specifieke monitoring voor projecten (veelal watergebiedsplannen) en de monitoring van zwemwaterlocaties zijn conform planning verlopen. Naast de officiële zwemwaterlocaties zijn dit jaar ook een aantal andere locaties bemonsterd waar in de praktijk veel wordt gezwommen.

KRW-maatregelen

Het jaar 2016 is het eerste jaar van een nieuwe uitvoeringsperiode en voor een groot deel van de KRW-maatregelen is de planvorming opgestart.

In de Ster en Zodden van Loosdrecht loopt de planvorming voor het instellen van het polderdoorstroomeffect (ofwel: het goede kwelwater zo lang mogelijk vasthouden in het gebied) en het beperken van de fosfaatbelasting. De planvorming van de maatregelen 'omleiden waterstromen' in de Hollands en Stichts Ankeveense Plassen maakt deel uit van watergebiedsplan Noordelijke Vechtplassen.

Daarnaast lopen de planvorming voor het realiseren van natuurvriendelijke oevers langs de Spiegelplas en de onderzoeken in de Sloterplassen en naar de achterblijvende soortendiversiteit waterflora in plassen.

De planvorming voor het beperken van de fosfaatbelasting in het overschotwater uit Bethunepolder is afgerond. Het projectplan zal in 2017 worden aangeboden aan het bestuur.

De waterlichamen worden gemonitord, zodat gevolgd wordt of de maatregelen het beoogde effect hebben en de toestand van de waterlichamen vooruit gaat. In 2016 is voor 11 van 30 KRW-waterlichamen een gebiedsanalyse uitgevoerd waarbij de actuele toestand en de daarvoor bepalende factoren in beeld zijn gebracht. Het betreft de volgende KRW-waterlichamen: Vinkeveense Plassen, tussenboezem Vinkeveen a Demmerik en b Mijdrechtse Bovenlanden, Spiegelplas, Hollands en Stichts Ankeveense Plassen, Terra Nova, Waterleidingplas, Loenderveen-Oost, Loosdrechtse Plassen en Ster en Zodden.

KRW overig water en Agrarisch Waterbeheer

Met ingang van 2016 is jaarlijks een budget van € 0,5 miljoen voor KRW overig water en Agrarisch Waterbeheer opgenomen in de exploitatiebegroting. Het waterschap loopt daardoor voorop in Nederland op het gebied van Agrarisch Waterbeheer.

Voor de overige wateren zijn in het Waterbeheerplan handelingsperspectieven opgenomen. Dit betekent dat het waterschap in samenwerking met gebiedspartijen op zoek gaat naar haalbare en betaalbare maatregelen om de (ecologische) waterkwaliteit te verbeteren. In de watergebiedsplannen worden uitvoerbare maatregelenpakketten opgenomen en gebiedsdoelen afgeleid. In de watergebiedsplannen Westeramstel, Groot Wilnis-Vinkeveen en een deel van de Noordelijke Vechtplassen zijn voor de overige wateren de actuele toestand en de daarvoor bepalende factoren in beeld gebracht, aan de hand van een analyse van de ecologische sleutelfactoren. De doelen voor

deze wateren zijn nog niet vastgesteld. Gebleken is dat het lastig is samen met de omgeving gebiedsdoelen voor de overige wateren af te leiden en maatregelen af te spreken. Daarom is een traject gestart om dit proces met de omgeving te verbeteren.

Omdat het Agrarisch Waterbeheer nog nieuw is, hebben nog relatief weinig agrariërs ingetekend en ook voor een beperkt aantal blauwe⁷ diensten. In 2016 is voor € 0,14 miljoen ingetekend in de vier collectieven in het AGV-gebied. Daarvoor realiseren de agrariërs mestvrije zones langs de slootkant en beheren ze de sloten op ecologische wijze (baggerspuit, ecologisch slootschonen). Ook de al lopende beheerpakketten van Boeren als Waterbeheerders zijn onder Agrarisch Waterbeheer gebracht.

In 2016 is extra ingezet op verdere ontwikkeling en implementatie van Agrarisch Waterbeheer en kwaliteitsmaatregelen in overig water, zoals het uitvoeren van gebiedsanalyses en activiteiten om het waterbewustzijn en de interesse voor Agrarisch Waterbeheer bij agrariërs te vergroten. In dat kader doet het waterschap bijvoorbeeld ook mee aan de Proefpolder Kringlooplandbouw en de praktijknetwerken in provincie Utrecht: polderkennis op peil. Samen met kennisinstituten, agrarische organisaties en de provincie Utrecht heeft het waterschap een nieuw beheerpakket kringlooplandbouw uitgewerkt waarvoor in 2017 het toestemmingstraject voor opname in de groenblauwe dienstencatalogus gaat lopen.

Het budget wordt grotendeels ingezet als cofinanciering via de provinciale POP3⁸ regelingen zodat de AGV middelen worden verdubbeld met Europese middelen uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Dit budget is daarmee grotendeels al toegezegd aan provincies als cofinanciering. De koppeling van dit budget aan de provinciale subsidieregeling veroorzaakt een fluctuatie in het uitgaveregime tijdens de looptijd van 2016 tot en met 2021. Het AB heeft ingestemd met onder- en overschrijdingen van de jaarrekening op dit budget (BBV 16.0432). Uitgangspunt hierbij is dat het totaal beschikbare bedrag (€ 3 miljoen) over 6 jaar leidend is. Dus dat met fluctuaties in de uitgaven per jaar er na 6 jaar niet meer dan € 3 miljoen is besteed.

Onderstaande tabel wordt standaard opgenomen in de financiële bestuursrapportages om de stand van zaken te rapporteren.

Bedragen in euro's				
Begroting 2016	Realisatie 2016	Totale budget	Uitgaven t/m 2016	Restant bedrag
500.000	98.352	3.000.000	98.352	2.901.648
500.000	98.352	3.000.000	98.352	2.901.648

Temmen van Brakke kwel in de Horstermeerpolder

De Polder de Horstermeer kent een grote kweldruk van brak water uit de diepe ondergrond en van zoet water vanuit de omgeving. Het brakke kwelwater heeft een negatieve invloed op de waterkwaliteit in de polder en zijn omgeving. Om dit water uit het beheergebied van AGV weg te spoelen en om het hierdoor ontstane tekort aan kwalitatief goed water in het gebied aan te vullen worden nu grote hoeveelheden Markermeerwater ingelaten in de Vecht en het Oostelijk Vechtplassengebied.

In de afgelopen jaren is in het kader van het innovatieprogramma onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden om de brakke kwel af te vangen voordat het aan de oppervlakte komt. Hierdoor hoeft het brakke water niet meer weggespoeld te worden waardoor de waterkwaliteit in de Horstermeer en omliggende gebieden verbetert en er minder aanspraak gedaan wordt op de zoetwatervoorraad in het Markermeer.

Door het afvangen brakke water in te zetten voor de drinkwaterproductie maken we van deze probleemstof een grondstof.

In 2016 heeft voorbereidend onderzoek plaatsgevonden in de polder. Dit heeft tot beter inzicht geleid in de brakke en zoete grondwaterstromen in de ondergrond van de polder. De onderzoeken zijn in 2016 gefinancierd uit het budget 'KRW overig water'.

⁷ Blauwe diensten zijn bovenwettelijke, vrijwillige activiteiten die worden ondernomen door particuliere grondeigenaren en grondgebruikers. Bij Blauwe diensten moet u o.a. denken aan het (langer) vasthouden van water op percelen en in de watergangen, waardoor wateroverlast en verdroging voorkomen kan worden.

⁸ Plattelandsontwikkelingsprogramma periode 2014-2020

De bewoners van de Horstermeer zijn in 2016 actief betrokken bij de plannen en staan daar positief tegenover. Met de wetenschappelijke begeleidingscommissie van de Horstermeer heeft afstemming plaatsgevonden. Ook met andere betrokken partijen, is contact gezocht of voortgezet. Er is alom interesse in het project. Het Algemeen bestuur is in juni in een thema-avond bijgepraat over de opzet van het plan. Op 6 oktober 2016 is het project gepresenteerd op de IJsselmeertop, het jaarlijkse community-event voor bestuurders en medewerkers van betrokken overheden en organisaties, in het kader van het Deltaprogramma IJsselmeer-gebied. In het december-nummer van Deltanieuws (de nieuwsbrief van het nationale Deltaprogramma) is een artikel geplaatst over dit project.

ZUIVERINGSBEHEER

Afvalwater

Samen met gemeenten worden afvalwaterplannen opgesteld, zoals optimalisatiestudies. De plannen leiden tot optimalisatie van de afvalwaterketen. Samenwerking in de afvalwaterketen leidt tot verbetering van de waterkwaliteit en tot beperkte tariefstijgingen voor de burgers. In het Bestuurlijk Overleg Water AGV-gebied (BOWA) zijn afspraken gemaakt over samenwerking in de afvalwaterketen.

Alle wethouders met “water” in de portefeuille van de 15 inliggende gemeenten van het waterschap en een dagelijks bestuurslid van AGV hebben op 14 februari 2013 de handtekening gezet onder de Mantelovereenkomst “Samenwerking tussen gemeenten en het waterschap in het AGV-werkgebied”. Ook zijn drinkwaterbedrijven aangesloten op dit overleg.

Dit geeft de mate van betrokkenheid aan, om meer met elkaar te gaan samenwerken met behoud van ieders eigen verantwoordelijkheid. Tevens wordt hiermee voldaan aan de richtlijnen van de landelijke organisatie voor de uitvoering van het Bestuursakkoord Water. De te ondernemen stappen moeten in 2020 volgens de Visitatie Commissie binnen de regio tot circa 12% minder meerkosten leiden (t.o.v. 2010). Deze reductie van kosten is te verwachten uit het slimmer omgaan met toekomstige investeringen bij het renoveren, vervangen en aanpassen van gemalen, persleidingen en rwzi's.

De uitdaging voor alle deelnemende partijen is en blijft om voldoende ambtelijke capaciteit vrij te maken voor het realiseren van benoemde studies, projecten en activiteiten.

Voor het gehele zuiveringsproces zijn 49 eindgemalen in beheer. Daarnaast wordt er afvalwater uit het AGV-gebied behandeld door de Hoogheemraadschappen De Stichtse Rijnlanden en Rijnland. AGV behandelt op de rwzi's op zijn beurt ook afvalwater voor andere waterschappen, zoals voor Vallei en Veluwe, Rijnland en Hollands Noorderkwartier.

Zuiveringsrendement in %						
Type verwijdering	Norm	2012	2013	2014	2015	2016
Stikstof (N)	75	82,8	83,8	86,4	85,5	85,1
Fosfaat (P)	75	90,7	89,7	90,9	91,5	92,3
V.e.'s (Rijksmodule)	90	92,9	92,4	92,9	93,3	93,2

Het zuiveringsrendement is, in vergelijking met de vergelijkbare periode in 2015 ongeveer gelijk gebleven of iets hoger uitgekomen. Gezien een groot vervangingsproject voor leidingen met minder beschikbaarheid van zuiveringsonderdelen tot gevolg op de grootste rwzi (Amsterdam-West), kan dit een goede prestatie worden genoemd.

INVESTERINGEN

Programma 2: Schoon water	2016				
Netto kosten Investeringsen (x€ 1.000)	Begroting 2016	Realisatie 2016	Toegekend krediet	Uitgaven t/m 2016	Eindprognose
Nieuwe zuiveringstechnische werken	250	578	34.857	27.231	34.575
Procesoptimalisaties rwzi's	6.400	5.843	52.250	37.270	52.250
Renovatie rwzi's	8.750	11.245	26.150	17.097	26.150
Diverse maatregelen rwzi's	150	601	9.770	7.465	9.170
Programma KRW	1.900	1.319	21.580	8.425	21.580
Waterkwaliteitsspoor stedelijk gebied	182	263	980	594	980
Aansluiten woonboten op de riolering	450	158	3.525	2.733	3.033
Eindtotaal	18.082	20.007	149.112	100.815	147.738

Toelichting

Nieuwe zuiveringstechnische werken

Zuivering Weesp (AB 16/0147)

De zuivering wordt in de periode 2016-2021 vernieuwd. De huidige rwzi is van het sterk verouderde type "oxydatiebed" en is sinds 1974 in bedrijf. Om aan de nieuwe vergunningseisen van Rijkswaterstaat te voldoen en om de toename van het aantal vervuilingsequivalenten, door bebouwing van de Bloemendalerpolder, te kunnen verwerken, moet de zuivering vernieuwd worden.

In 2016 is een voorbereidingskrediet van € 1,5 miljoen door het AB verstrekt. In 2016 - 2017 wordt de nieuwbouw voorbereid. In 2016 is een studie uitgevoerd naar mogelijke zuiveringsconcepten en aanbestedingsstrategieën. De kosten in 2016 (€ 0,34 miljoen) zijn in lijn met de begroting. Begin 2017 wordt het resultaat van de uitgevoerde studie in een beeldvormende bijeenkomst aan het bestuur gepresenteerd waarna geadviseerd zal worden over de systeemkeuze en bijbehorende aanbestedingsstrategie.

Zuivering Hilversum (AB 01/057B)

Als laatste restpunt van de nieuwbouw is de zandvanger geoptimaliseerd. De werkzaamheden zijn grotendeels uitgevoerd maar lopen nog door tot eind januari 2017. Na afronding van deze werkzaamheden wordt het project afgesloten. De kosten in 2016 zijn circa € 0,23 miljoen. Het krediet wordt in 2017 financieel afgesloten. De werkelijke kosten (circa € 27 miljoen) zijn € 6 miljoen lager dan het toegekende kredietbedrag (€ 33 miljoen). Hierin is opgenomen de verrekening met de gemeente Hilversum (circa € 3,9 miljoen bate).

Nieuwe Sanitatie Amsterdam/Buiksloterham (AB 16/0484)

Op 5 maart 2016 is door AGV het Manifest Circulair Buiksloterham ondertekend, waarmee zij haar commitment vastlegt om de wijk als een 'living lab' te gaan ontwikkelen. In 2017 start de woningbouwcorporatie de Alliantie met de bouw van 500 – 800 woningen en begint de bouw van de duurzame woonwijk Schoonschip. Voor beide ontwikkelingen is afgesproken om pilots te doen op het gebied van nieuwe sanitatie. Nieuwe sanitatie betekent:

- Afvalwaterstromen scheiden (zwart en grijs⁹);
- Energie concept uitwerken (warmte van grijswater terugwinnen);
- Decentrale/lokale verwerking van de afvalwaterstromen;
- Op basis van het bovenstaande: Energiebesparing.

Er is een City-zen subsidiebeschikking (Europese subsidie voor energiezuinige woningrenovaties) aan dit initiatief toegekend voor de innovatie en energie aspecten. De subsidieverstrekker betaalt 50% van de innovatieve onderdelen van het project.

⁹ Het grijze afvalwater is het water van de gootstenen, douches, en de wasmachines. Het zwarte water is toiletwater.

De investeringskosten worden voorlopig geraamd op € 1,11 miljoen (€ 1,85 miljoen verminderd met een subsidie van € 0,74 miljoen). In 2016 is het concept verkend. Voor verdere uitwerking en voorbereiding van het project is in december 2016 een voorbereidingskrediet van € 0,25 miljoen door het AB verstrekt.

Procesoptimalisatie rwzi's

Hieronder worden de investeringen opgenomen die tot een verbetering van de zuiveringsprestatie, nalevingspercentage of afnameverplichting leiden, de efficiency verhogen of de duurzaamheid vergroten.

Zuivering Horstermeer (AB 07/037, 10/021, 10/046, 15/568A en 15/568B)

De vernieuwbouw van de waterlijn inclusief 1-stepfilter, is afgerond. In 2016 is de aanpassing aan de gasinstallatie gestart en is de plaatsing van de zonnepanelen op de gesaneerde sliblagunes voorbereid (de bouw van de 'energiefabriek').

De kosten in 2016 voor de aanpassingen aan de gaslijn en het plaatsen van zonnepanelen zijn conform de verwachtingen respectievelijk circa € 2,0 miljoen en € 0,07 miljoen. Het plaatsen van de zonnepanelen start in 2017. De subsidie, vergunning en aanbesteding van de zonnepanelen is gereed.

Zuivering Horstermeer dienstgebouw (AB 13/0218)

De verbouwing van het dienstgebouw Horstermeer sluit aan op de werkzaamheden van de energiefabriek en zijn gepland in 2017 – 2018. Er is een voorbereidingskrediet van € 0,25 miljoen beschikbaar. De voorbereidingskosten in 2016 zijn circa € 0,06 miljoen. Begin 2017 wordt het ontwerp gemaakt. Het uitvoeringskrediet wordt in 2017 aangevraagd.

Zuivering Maarssen (AB 07/037, 10/021, AB 10/046)

Het gezamenlijke onderzoek met het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (HDSR) naar de mogelijke sluiting van de rwzi Maarssen en afvoer van het afvalwater naar de rwzi Leidsche Rijn van HDSR heeft geleid tot de bestuurlijke besluitvorming om de zuivering per 01-01-2019 te sluiten en het afvalwater te laten zuiveren op rwzi Leidsche Rijn. Met het besluit is tevens een aanvullend krediet verstrekt van € 3,5 miljoen voor het leggen van de benodigde persleiding en bouw van het pompgemaal. Samen met het gereserveerde budget van € 2,4 miljoen is er € 5,9 miljoen beschikbaar.

In 2016 - 2017 vindt de voorbereiding plaats. De kosten in 2016 zijn circa € 0,07 miljoen. De start van de bouw van het gemaal is gepland in het 3e kwartaal van 2017. De aanleg van de persleiding zal in januari 2018 starten.

Zuivering Amstelveen uitvoeringskrediet (AB 15/0410)

De installaties van de zuivering zijn aan vervanging toe. De slibverwerking, gasinstallatie en procesautomatisering worden apart en met prioriteit uitgevoerd.

De voorbereiding is afgerond en de werkzaamheden zijn gestart in 2016. De kosten in 2016 zijn circa € 3,7 miljoen en daarmee iets hoger dan begroot door het versneld uitvoeren van de werkzaamheden. De werkzaamheden lopen door in 2017/2018.

Renovatie rwzi's

Hieronder worden de investeringen opgenomen die nodig zijn om een ongestoorde bedrijfsvoering te kunnen garanderen. Bij diverse zuiveringen en gemalen is vervanging van voornamelijk elektromechanische installaties noodzakelijk om de bedrijfsprocessen te garanderen.

Op basis van risicomanagement, de staat van onderhoud en levensduur is vastgesteld welke onderdelen van de verschillende zuiveringen en gemalen in de komende jaren vervangen moeten worden.

Vervangingen/Optimalisatie zuivering Amsterdam-West (AB 14/0259, 14/0363)

In verband met de vele leidingbreuken en storingen wordt het ondergrondse leidingstelsel op de zuivering vervangen en diverse procesonderdelen geoptimaliseerd of vervangen. De werkzaamheden aan de leidingen zijn in 2015 gestart en lopen door tot in 2017. Daarmee zijn de werkzaamheden circa 6 maanden eerder dan verwacht gereed. Door de kortere doorlooptijd zijn de kosten in 2016 € 3,7 miljoen en daarmee circa € 1,2 miljoen hoger dan begroot. De werkzaamheden voor het optimaliseren of vervangen van diverse procesonderdelen zijn eveneens in 2015 gestart en lopen door tot in 2018. De kosten in 2016 bedragen circa € 4,5 miljoen.

Door scope wijzigingen als gevolg van storings en hogere uitvoeringskosten dan oorspronkelijk geraamd is het budget ontoereikend. De uitvoeringskosten zijn hoger dan oorspronkelijk ingeschat als gevolg van niet voorziene kosten voor het herstellen van defecte gashouders, fakkel en noodstroomvoorziening gasinstallatie. Uit KIWA en TEBODIN onderzoek blijkt dat er aanvullende veiligheidseisen zijn en extra gasveiligheidsmaatregelen nodig zijn aan onder andere de gasinstallatie en luchtbehandelingsinstallatie.

Voor de geplande optimalisatie van onder andere de PE-installatie, bedrijfswaterinstallatie en zandverwijderingsinstallatie zijn de planvorming- en uitvoeringskosten hoger dan oorspronkelijk ingeschat.

Voor alle extra kosten wordt een krediet aangevraagd voor 2018 – 2019 van € 5,8 miljoen. In 2017 worden, vanuit het huidige budget, de lopende maatregelen afgerond en de geplande maatregelen voorbereid. Medio 2017 zal een aanvullend krediet worden aangevraagd voor de invoering van de geplande maatregelen.

Vervanging procesautomatisering (AB 15/0652)

Om te voldoen aan de normen van de Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen zal van diverse zuiveringen (Amsterdam-West, Westpoort, De Ronde Venen, Uithoorn en Loenen) in de komende periode 2017 – 2021 de verouderde procesautomatisering (PA) vervangen worden. Hiertoe is in 2016 een voorbereidingskrediet van € 0,8 miljoen door het AB verleend. De voorbereiding is gestart en de kosten in 2016 bedragen circa € 0,23 miljoen. Medio 2017 wordt gestart met de PA vervanging van de zuivering De Ronde Venen en wordt een uitvoeringskrediet aangevraagd.

Vervangingsinvestering Zuivering Amstelveen (AB 16/0131)

Naast de verbouwing aan de gas- en sliblijn en de vervanging van de procesautomatisering, is voor de vervanging van de overige installatie-onderdelen een apart uitvoeringskrediet verstrekt in 2016 van € 6,25 miljoen. Het werk wordt begin 2017 aanbesteed. De kosten in 2016 bedragen circa € 0,53 miljoen. De werkzaamheden lopen door in 2017 - 2018.

Vervangingsinvestering 2015 – 2016 (AB 13/0534, 15/0421)

Voor de vervangingsinvesteringen is in 2015 € 3,5 miljoen uitvoeringskrediet verstrekt. Het beschikbare bedrag voor 2016 was € 3,1 miljoen. De vervangingsmaatregelen voor de diverse installaties zijn in opdracht gegeven en in uitvoering. De kosten in 2016 zijn circa € 2,3 miljoen. De kosten lopen door in 1^e kwartaal 2017. De totale kosten blijven binnen het beschikbare kredietbedrag.

Diverse maatregelen rwzi's

Het gemaal Muiden (AB 15/0536 AB 09/053B)

Het gemaal is bijna geheel vernieuwd. Hiervoor is in 2016 – 2017, aanvullend op het voorbereidingskrediet van € 0,25 miljoen, een uitvoeringskrediet door het AB verstrekt van € 0,56 miljoen. De werkzaamheden zijn in 2016 uitgevoerd. De kosten in 2016 bedragen circa € 0,49 miljoen (inclusief bijdrage Rijkswaterstaat € 0,06 miljoen). De totale kosten blijven binnen het beschikbare kredietbedrag. Het project en het krediet worden in 2017 afgesloten.

Verplaatsen persleiding Muiden-Weesp (AB 09/053A)

De werkzaamheden voor het verplaatsen van de persleiding zijn uitgevoerd. In 2016 zijn geen kosten gemaakt. In 2017 wordt nog een deel van het AGV hoofdriool vervangen, het krediet wordt in 2017 afgesloten.

Verleggen persleidingen (Kargo) (AB 12/349)

Het verleggen van de persleidingen, in verband met de renovatie door Rijkswaterstaat (RWS) van de bruggen over het Amsterdam-Rijnkanaal, is afgerond. In 2016 heeft nog een verrekening met RWS plaatsgevonden. In 2016 was de bijdrage van RWS circa € 0,22 miljoen. De kosten in 2016 zijn circa € 0,03 miljoen (exclusief bijdrage RWS). De totale kosten blijven ruim binnen het beschikbare kredietbedrag. Het krediet wordt in 2017 afgesloten.

Renovatie zuivering Westpoort (AB 08/040, 11/685)

Vanuit het renovatiekrediet uit 2011 wordt het dienstgebouw verbouwd naar een functionele, duurzame bedrijfshuisvesting van minimale omvang. Voor de verbouwing van het dienstgebouw is € 0,7 miljoen beschikbaar. In 2016 is gestart met de aanpassingen en het ontwerp van het gebouw alsmede een asbest- en bodemonderzoek. De kosten in 2016 zijn circa € 0,26 miljoen. De werkzaamheden lopen door in 2017/2018.

De uitvoeringskosten zijn geactualiseerd naar prijspeil en de nieuwe inzichten (een compact bedrijfsgebouw waarbij optimaal gebruik wordt gemaakt van bestaande voorzieningen en de overbodige delen worden geamoveerd). Als gevolg van een wijziging in de toekomstige behoefte is de scope van de verbouwing gewijzigd (het gebouw wordt energieneutraal en fossielvrij, de aardgasleiding vervalt. Ook worden 600 extra zonnepanelen (totaal 3.100) geplaatst).

Het uitvoeringsbudget is naar verwachting ontoereikend. In 2017 worden, vanuit het huidige budget, de sloop- en saneringswerkzaamheden afgerond en de geplande maatregelen voorbereid. Medio 2017 zal een aanvullend krediet worden aangevraagd voor de uitvoering van de geplande maatregelen.

Persleiding Jan de Jonghstraat/Krijn Breurstraat (AB 15/0707)

De persleidingbreuk is in 2014 tijdelijk gerepareerd en zal in 2016 – 2017 definitief hersteld worden. In 2016 is hiervoor een krediet verstrekt. De voorbereiding is in 2016 gestart. De kosten in 2016 bedragen circa € 0,03 miljoen. De uitvoering staat gepland in het tweede kwartaal 2017.

Programma KRW

Voor een aantal maatregelen uit de planperiode 2009-2015 liep dit jaar nog nazorg (zoals de Gaaspersingel, de natuurvriendelijke oevers van de Vecht en de natschademaatregelen in de Bethunepolder). Samen met Natuurmonumenten zijn maatregelen voor verbetering waterkwaliteit Vuntus uitgevoerd.

Het polderdoorstroomprincipe Vuntus, waarbij het goede kwelwater zo lang mogelijk wordt vasthouden in het gebied, is daarmee ook afgerond. De uitvoering van natuurvriendelijke oevers Loosdrechtse Plassen fase 3 (750 m) is gestart, als onderdeel van het proefproject Veenslib dat samen met gebiedspartners in de Loosdrechtse Plassen wordt uitgevoerd.

De planvorming voor de KRW-uitvoeringsmaatregelen voor de planperiode 2016-2021 loopt (zie ook exploitatie). Doordat 2016 het eerste jaar van een nieuwe uitvoeringsperiode is, kon de uitvoering nog maar beperkt starten en zijn de kosten circa € 0,6 miljoen lager dan begroot.

Inmiddels voldoet 23% van het aantal aangewezen KRW-waterlichamen aan de randvoorwaarden voor een goede ecologische toestand (norm 25%), namelijk Naardermeer, Terra Nova, Waterleidingplas, Loenderveen-Oost, Grote Maarsseveense Plas en Vinkeveense Plassen.

Aan het AB is toegezegd om in de jaarrapportages in te gaan op de monitoring van het budget. In de tabel met investeringen voor schoon water is te zien dat na aftrek van de uitgaven tot en met 2016 in de eindprognose nog circa 13 miljoen euro over is om de afgesproken KRW-maatregelen uit te voeren.

Voor een groot deel van het KRW-maatregelenprogramma 2016-2021 loopt het onderzoek en de planvorming nog. Daardoor is het werkelijk benodigd budget voor de uitvoering nog niet in detail te ramen. Met onder andere de provincie Noord-Holland zijn gesprekken gevoerd over subsidies en cofinanciering. Op basis van huidige uitwerking van het totale programma lijkt het budget toereikend te zijn.

Eind 2016 is voor de uitvoering van een deel van de maatregelen in KRW-waterlichaam Ster & Zodden een PAS-subsidie (Programmatiese Aanpak Stikstof) aangevraagd bij provincie Noord-Holland ter waarde van circa € 1,3 miljoen.

Waterkwaliteitsspoor stedelijk gebied

Dit betreft de uitvoering van de subsidieregeling. De gemeente Blaricum heeft de laatste projecten in 2016 uitgevoerd, in 2017 vindt nog de financiële afhandeling plaats.

Aansluiten woonboten op riolering

Alle woonbootbewoners in Amsterdam zijn aangeschreven om mee te doen met project 'Schoon Schip'. Inmiddels is ruim 85% van de woonboten aangesloten. Vanwege het afnemen van aanvragen is in 2016 sprake van een onderschrijding van € 0,3 miljoen van het subsidiebudget. Dit jaar is veel aan communicatie gedaan om ook de laatste woonbooteigenaren te informeren over de subsidieregeling. Conform planning zal het project medio 2017 worden afgerond.

Saneren waterbodems

Nu de werkzaamheden aan de Vecht klaar zijn, zijn de werkzaamheden voor het saneren van waterbodems weer opgestart, de zogeheten C-locaties. Vanaf 2017 is € 0,5 miljoen in de Meerjareninvesteringsprogramma opgenomen als investering. Voor de voorbereiding van nieuwe saneringswerken is budget opgenomen in de exploitatie begroting.

In 2016 is onderzoek uitgevoerd, gecoördineerd door de Unie van Waterschappen, naar de resterende verontreinigde waterbodems in Nederland. Vanuit AGV zijn diverse locaties voor dit onderzoek aangedragen. Op basis van de afspraken uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 krijgen de waterschappen een bijdrage van het Rijk bij uitvoering van deze C-locaties. In 2017 wordt dit onderzoek afgerond en leidt dit voor AGV tot het actualiseren van het programma saneren waterbodembodem (C-locaties).

Het Slijk is één van de C-locaties, waarvoor al in 2014 door de provincie Utrecht onderzoek was uitgevoerd.

Het Slijk is een oude stortplaats onder water en staat in open verbinding met de Vecht. Aanpak is nodig om herverontreiniging van de Vecht te voorkomen. In 2016 is door Waternet uitgebreid onderzoek uitgevoerd in Het Slijk om te bepalen welke saneringsvarianten mogelijk zijn en waar de verontreiniging zo sterk is dat maatregelen nodig zijn. Op basis van dit onderzoek zal in 2017 het projectplan worden opgesteld, waarin wordt beschreven welke maatregelen moeten worden genomen. Na vaststelling door het bestuur, zal het projectplan ter inzage worden gelegd. Naar verwachting zal de uitvoering aan het einde van 2017 kunnen aanvangen.

Omgevingsmanagement speelt een belangrijke rol bij het succes van de aanpak van Het Slijk. Met de prive-eigenaren is de situatie en de mogelijke oplossingsvarianten besproken. De andere omwonenden worden geïnformeerd middels bewonersavonden en voortgangsverslagen. Voorbereiding van de uitvoering start in 2017.

Saneren waterbodembodem Vecht en Nazorgplan

De sanering is in eerste helft van 2015 afgerond. Het bevoegde gezag (provincie Utrecht en provincie Noord-Holland) hebben positief geoordeeld over het evaluatierapport. Daarmee is de uitvoering voltooid en aan alle gestelde eisen van het Rijk voldaan.

Er is een nazorgplan opgesteld, welke vanaf 2017 en volgende jaren wordt uitgevoerd. Nazorg betreft monitoring en eventueel herstelwerkzaamheden bij ontstane schade in garantieperiode. De geraamde nazorgkosten bedragen € 0,7 miljoen, opgehoogd met een risicomarge van € 0,4 miljoen, (totaal € 1,1 miljoen) en worden gefinancierd uit het fonds saneren Vecht.

De afwikkeling met de Belastingdienst over de 'Bommenregeling' moet nog plaatsvinden. Hierdoor kan de afwikkeling van het bestemmingsfonds saneren Vecht nog niet plaatsvinden. Een besluit hierover zal aan het AB worden voorgelegd.

Energieneutraal in 2020

AGV wil in 2020 energieneutraal zijn en heeft daartoe een plan met alle duurzaamheidsprojecten opgesteld.

Het plan is gericht op wat AGV zelf kan doen aan het bereiken van de duurzaamheidsdoelstellingen.

Uitgangspunt voor het plan is dat de projecten een positief investeringsrendement hebben. Zie ook Programma 7, Duurzaamheid.

INVESTERINGEN

Energieneutraal	2016				
	Begroting 2016	Realisatie 2016	Toegekend krediet	Uitgaven t/m 2016	Eindprognose
Netto kosten Investerings (x€ 1.000)					
Energieneutraal (budgetneutraal verwerkt)					
rwzi Amsterdam-West: Slibdestructie	100	-	-	-	-
rwzi Horstermeer: energiefabriek	1.000	69	2.000	69	2.000
rwzi Horstermeer: struvietinstallatie	600	-	-	-	-
rwzi Amsterdam-West: biogas naar groengas	3.000	158	450	158	450
awzi Bodemas reinigen AEB	350	-	-	-	-
Windmolens Westelijk Havengebied	100	-	-	-	-
Grootschalige realisatie zonnepanelen rwzi's	0	-	-	-	-
Eindtotaal	5.150	227	2.450	227	2.450

Toelichting

De uitgaven in 2016 zijn lager dan oorspronkelijk begroot omdat een aantal projecten nog in de onderzoeksfase zitten en/of zijn uitgesteld naar latere jaren; de vergunningsaanvraag voor de windturbines op de rwzi Amsterdam-West is afgewezen en de struvietinstallatie op Horstermeer zal niet worden geplaatst. Onderstaand wordt een toelichting per project gegeven.

Rwzi Amsterdam-West: Slibdestructie (Planning)

De business case is verder bijgewerkt naar de laatste inzichten in de beschikbare technieken voor slib eindverwerking en de marktprijzen van groengas.

In 2016 is een proef gestart om op de bestaande gistingstorens gisting in serie te bedrijven. Daarnaast is in het tweede kwartaal een aanvullend onderzoek uitgevoerd door een extern adviesbureau. Uit dit onderzoek naar verschillende slibdestructie technieken bleek dat extra afbraak van slib door slibdestructie nauwelijks meer is dan bij het bedrijven van de gisting in serie.

Er dient begin 2017 te worden bekeken of de investering voor de installatie voor slibdestructie nog nodig is. Indien de gisting in serie goede resultaten op blijft leveren is dat waarschijnlijk niet nodig en zal een krediet worden aangevraagd voor het serieschakelen van de slibgisting.

Rwzi Horstermeer: Energiefabriek (AB 15/568B)

Na het saneren van de sliblagunes op de zuivering Horstermeer komt ruim 30.000 m² grondoppervlakte beschikbaar. Deze ruimte wordt gebruikt voor het opstellen van zonnepanelen voor het opwekken van elektriciteit. Hiertoe is een uitvoeringskrediet van € 2,0 miljoen verstrekt door het AB. De zuivering Horstermeer zal dan met de aanvullende inzet van biogas volledig voorzien in haar eigen elektriciteitsbehoefte. In maart 2016 is voor de locatie Horstermeer een SDE-subsidie¹⁰ toegekend. De zonnepanelen worden in 2017 geplaatst.

Rwzi Horstermeer: Struvietinstallatie

Door de verwerking van het slib van Abbott en de rwzi Weesp op de zuivering Horstermeer is de geplande struvietinstallatie voorlopig komen te vervallen (geplande kosten € 0,8 miljoen). Het slib heeft een hoog ijzergehalte zodat de ongewenste vorming van struviet weinig voorkomt en het daarmee niet rendabel is om fosfaat terug te winnen in de vorm van struviet. Vooralsnog kan volstaan worden met het doseren van een anti-scaling¹¹.

Rwzi Amsterdam-West: Biogas naar groengasinstallatie (AB 15/342A)

De zuivering Amsterdam-West produceert jaarlijks circa 12 miljoen Nm³ biogas¹². Door centralisatie en optimalisatie van de slibverwerking stijgt dit volume de komende jaren naar circa 14-15 miljoen Nm³. Momenteel wordt het biogas omgezet in elektriciteit en warmte.

Na een gezamenlijke verkenning van het Afval Energiebedrijf (AEB) en AGV is het grootschalig produceren van groengas als beste optie naar voren gekomen. In deze verkenning is ook gebleken dat de investering in een groengasinstallatie kan worden terugverdiend met een afschrijftermijn van 15 jaar.

Het AB heeft een voorbereidingskrediet van € 0,45 miljoen beschikbaar gesteld. Doordat de projectplanning van het AEB en AGV niet meer samen lopen worden de projecten van AGV en AEB in de planning van elkaar losgekoppeld; hiermee kan de voortgang van het groengasproject voor AGV worden geborgd.

De aanbestedingsprocedure is in 2016 gestart. Naar verwachting wordt deze in april 2017 afgerond. Hierna zal het uitvoeringskrediet worden aangevraagd.

AWZI Bodemas reinigen AEB (Planning)

Het AEB heeft de intentie zijn bodemassen verder op te werken tot bouw materiaal. Het hiervoor benodigde proceswater kan geleverd worden uit het effluent van de rwzi Amsterdam-West. AGV is volgens de huidige lozingsvergunning verplicht om mee te denken over alternatieve toepassingen van effluent ten opzichte van lozing op oppervlaktewater. Om effluent te kunnen leveren is een pomp nodig op het terrein van de zuivering Amsterdam-West en een leiding naar het AEB. De aansluitkosten bedragen circa € 250.000 en worden gefinancierd door het AEB. Het tarief dat in rekening wordt gebracht aan het AEB moet minimaal kostendekkend zijn voor de operationele kosten zoals onderhoud, elektriciteit en administratie; in het Meerjareninvesteringsprogramma (MIP) 2017 - 2021 zijn dan ook geen investeringskosten meer opgenomen.

¹⁰ Stimulering Duurzame Energieproductie

¹¹ Stof om neerslag van struviet in de leidingen te voorkomen

¹² Nm³ Biogas" is 1m³ biogas bij 1,01325 bar en een temperatuur van 15°C

Windmolens Westelijk Havengebied (Planning)

Op de zuivering Amsterdam-West en de aangrenzende terreinen is ruimte voor het ontwikkelen van een rijpstelling van windmolens. Samen met het Havenbedrijf Amsterdam is dit project in 2016 verder uitgewerkt. Beide partners nemen ieder 50% voor hun rekening en is voor AGV € 10 miljoen.

Op 13 mei 2016 zijn alle aanvragen (Omgevingsvergunning) voor dit project ingediend. Aan de door de provincie gestelde eisen zoals lijnopstelling van minimaal zes molens, minimale afstand van 600 meter tot woningen, draagvlak, participatie en ruimtelijke inpasbaarheid kan worden voldaan.

Echter één van de voorwaarden bij indiening is dat voor iedere nieuw te plaatsen windturbine twee turbines in de provincie Noord-Holland gesaneerd moeten worden, het havenbedrijf en AGV hebben pas na indienen van de vergunningsaanvraag kunnen voldoen aan deze eis. Uiteindelijk heeft de provincie ook na het indienen van onze zienswijze de vergunningsaanvraag afgewezen. Samen met het Havenbedrijf is hier bezwaar tegen ingediend.

Grootschalige uitrol Zonne-energie bij AGV (Planning)

Al enige jaren verkent AGV de mogelijkheden om binnen de eigen organisatie zonne-energie te benutten. In 2010 is een inventarisatiestudie uitgevoerd (Kansen voor Zon, Wind en Biomassa) en in 2013 is de inventarisatie verdiept met een studie naar de potentie van Photo Voltage op basis van het elektriciteitsstarief van de verschillende locaties. Daarnaast zijn er ondertussen een 2-tal pilotinstallaties gerealiseerd om ervaring op te doen met zonne-energie. AGV heeft als doelstelling om in 2020 energieneutraal te zijn. Een van de maatregelen die daaraan bijdraagt is het plaatsen van 21.000 zonnepanelen op de zuiveringen Amstelveen, Amsterdam-West en Westpoort naast de reeds goedgekeurde plaatsing van zonnepanelen op de rwzi Horstermeer. Met een energieproductie van circa 3.700 MWh/jr leveren deze panelen 7% van elektriciteitsinkoop van AGV.

De eigen energieproductie stijgt daarmee van 55% naar 62%. De investeringskosten worden voorlopig geraamd op € 6,7 miljoen. In 2016 is voor twee locaties SDE-subsidie toegekend, de zuiveringen Horstermeer en Westpoort. De uitvoering van deze 2 projecten start in 2017.

In 2016 technisch en administratief afgesloten kredieten

Zuivering Amstelveen voorbereidingskrediet (AB 13/0534)

In 2013 is een voorbereidingskrediet toegekend voor de vervanging van de slibverwerking en de proces-automatisering. Het beschikbaar gestelde kredietbedrag is € 600.000 en de werkelijke uitgaven zijn € 628.674. In 2016 is het krediet financieel afgesloten.

Het uitwerken van de noodzakelijke maatregelen om de bedrijfsvoering van de slibverwerking en de procesbesturing van de rwzi Amstelveen te optimaliseren is gereed. De werkzaamheden die binnen het voorbereidingskrediet vielen bestonden uit het opstellen van een programma van eisen, omschakelplannen, plannings en het opstellen van vraagspecificaties en contractdocumenten.

Renovatie influentgemaal rwzi's Blaricum en Huizen (AB 08/054B)

Het in 2008 toegekende krediet inzake de renovatie van de influentgemalen van de rwzi's Blaricum en Huizen is in 2016 financieel afgesloten. Het toegekende kredietbedrag is € 400.000 en de gemaakte kosten zijn € 371.058.

De gemalen bevonden zich in een matige staat van onderhoud en het krediet is gebruikt om de noodzakelijke maatregelen te nemen om het functioneren van de gemalen te waarborgen en de levensduur met minimaal 15 jaar te verlengen. De maatregelen die genomen zijn betroffen op hoofdlijnen:

1. het herstellen van de kunststof wandbekleding van de vijzelgoten.
2. het beschermen van het metaal met een hoogwaardig afwerksysteem.
3. het terugbrengen van de speling tussen vijzel en goot.
4. het aanbrengen van nieuw vulbeton om zodoende de opbrengst te corrigeren
5. het behandelen van verschillende corrosievormen.
6. aanvullend voor vijzel 2, het repareren van het vulbeton ter plaatse van de vetsmeerleiding.
7. het conserveren van de vijzels, stuwkanten en afsluiters.
8. het herstellen van het beton ter plaatse van de kozijnen.

4.1.3 PROGRAMMA 3 : VOLDOENDE WATER

4.1.3.1 OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

Door het inrichten, bedienen en onderhouden van het watersysteem (waterlopen, kunstwerken en grondwater) wordt het watersysteem voortdurend in afstemming gehouden met ontwikkelingen zoals functie wijziging bodemgebruik, bodemdaling en klimaatveranderingen.

Regulering vindt plaats op basis van de Waterwet, de Keur AGV 2013 en andere waterstaatkundige wet- en regelgeving. In de Keur zijn de geboden en verboden vastgelegd.

4.1.3.2 DOELSTELLINGEN

Door adequaat onderhoud en het nemen van de juiste maatregelen in het watersysteem, wordt voorkomen dat wateroverlast of watertekort ontstaat.

Door advisering en vergunningverlening op basis van de Waterwet, de Keur, het Keurbesluit vrijstellingen en beleidsnota's worden de waterstaatkundige belangen veilig gesteld.

Zorg voor voldoende water strekt zich ook uit over het grondwater. Sinds de invoering van de Waterwet in 2010 voert het waterschap het regionale grondwaterbeheer uit, inclusief de bevoegdheid voor het vergunnen van een aantal typen grondwateronttrekkingen.

4.1.3.3 BEOOGDE EFFECTEN

Een goed werkend watersysteem dat voldoet aan de eisen met het oog op waterkwantiteit.

De Keur stelt eisen aan gereguleerde aanpassingen in het waterstaatkundige systeem. AGV geeft door toezicht houden en (indien nodig) handhavend optreden, invulling aan haar verantwoordelijkheid voor een goede werking van het kwantitatieve watersysteem.

INDICATOREN

Indicatoren Programma 3: Voldoende water				
Onderwerp	Indicator	Eenheid	Norm	Realisatie
Watersysteem	▪ Peilbesluiten zijn actueel (jonger dan 10 jaar)	%	90	73
	▪ Peilbesluiten zijn vigerend en ingesteld	%	70	86
	▪ Peilbesluiten bevinden zich binnen de marges vigerend peilbesluit	%	95	95
	▪ Gebieden zijn getoetst aan normen voor wateroverlast	%	90	95
	▪ WGP's zijn doorgerekend met nieuwste klimaatmodellen	%	100	100

Peilbesluiten actueel

De indicator 'peilbesluiten actueel' komt uit op 73% in plaats van de doelstelling van 90%, doordat AGV bij voorkeur geen verlengingen van peilbesluiten meer aanvragen en door de eerder opgelopen vertragingen in Groot Wilnis Vinkeveen en de Noordelijke Vechtplassen. Daarnaast is er vertraging opgelopen met betrekking tot het Zeeburger-eiland (111 hectare) en de Noordelijke Vechtstreek (855 hectare), zie ook tekst bij exploitatie.

Peilbesluiten vigerend en ingesteld

De indicator 'Peilbesluiten zijn vigerend en ingesteld' komt ver boven de norm van 70% uit op 86%. Dit komt doordat de doorlooptijd van de tweede generatie watergebiedsplannen kleiner wordt (gemiddeld twee jaar in plaats van drie jaar) en omdat er correcties zijn doorgevoerd in gebieden waar afwijkende peilen voorkwamen.

KOSTEN EXPLOITATIE

Programma 3: Voldoende water	2015	2016	
Netto kosten Exploitatie (x € 1.000)	Rekening	Begroting	Rekening
- kapitaallasten	9.386	9.633	9.287
- taakkosten	20.802	19.686	18.587
Endtotaal	30.188	29.319	27.874

De kapitaallasten zijn € 346.000 lager dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de lagere investeringen in 2015 en doordat het renteomslagpercentage lager is uitgevallen dan begroot. Beide effecten leiden tot lagere kapitaallasten in 2016.

De taakkosten zijn per saldo € 1.099.000 lager dan begroot. De verschillen zijn:

	€
Een eenmalig effect van een gunstige aanbesteding voor baggeren	-300.000
Lagere uitgaven baggerontvangstregeling	-250.000
Lagere kosten door doelmatiger waterbeheer	-200.000
Verkoop grond (50% verantwoord bij programma Veiligheid en 50% bij Voldoende water)	-217.000
Lagere kosten waterakkoord Rijnland	-100.000
Efficiëntere uitvoering Schouw	-100.000
Diverse kleine overschrijdingen	118.000
Besparing i.v.m. vaarwegbeheer (zie ook programma Op en om het water)	-50.000
Totaal	-1.099.000

4.1.3.4 WIJZE WAAROP GESTREEFD IS DIE EFFECTEN TE BEREIKEN

Schouw

De jaarlijkse najaarsschouw is een belangrijk instrument om te zorgen voor een goede aan- en afvoer van het water in de secundaire watergangen. Inmiddels zijn alle overtredingen van de najaarsschouw 2015 opgeheven.

De najaarsschouw 2016 heeft geresulteerd in 1.441 waarschuwingen (1.868 in 2015). De hercontroles van eind 2016 resulteerden uiteindelijk in 300 handhavingsprocedures in de vorm van een concept dwangsom (425 voor de schouw 2015). Het nalevingspercentage komt daarmee op 79% (77% in 2015). De verwachting is dat het uiteindelijke nalevingspercentage van de najaarsschouw weer 100% is.

Remmen bodemdaling door toepassen toekomstbestendig peilbeheer in veenweidegebieden

In 2016 is het onderwerp bodemdaling meer in de (politieke) aandacht gekomen. In stuurgroepen van Utrecht-West en het Groene Hart werd het thema veel besproken en werden maatregelen die de bodemdaling kunnen remmen gestimuleerd. Ook is gestart met het perspectief Groene Hart waarbinnen bodemdaling een belangrijk thema is en waarbij gewerkt wordt aan een visie, die als bouwsteen dient voor de provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies. AGV is zowel lid geworden van de bestuurlijke kerngroep bodemdaling van de Unie van Waterschappen als het Platform Slappe bodem waarin waterschappen en gemeenten, die kampen met problemen als gevolg van bodemdaling, samen optrekken. Zo wisselt AGV kennis uit en lobbyt mee voor betrokkenheid van het Rijk bij onder meer het nationale kennisprogramma bodemdaling.

Door financiering van het Veenweide Innovatie Centrum en enkele onderzoeksprojecten daarbuiten draagt AGV bij aan projecten rond natte teelten, duurzame landbouw, bodem(daling) in het landbouwonderwijs en sturen met water met als doel oplossingen te vinden voor bodemdalingsproblemen.

Ook is in 2016 gestart met een kostenbatenanalyse en knippuntstudie van het veengebied in het AGV-gebied om een antwoord te vinden op vragen als: waar liggen de meest gevoelige locaties voor bodemdaling en tot welke (maatschappelijke, waterbeheer)kosten leiden verschillende scenario's bodemdaling?

Meerjarenplan onderhoudsbaggeren

In de afgelopen jaren is het meerjarenplan onderhoudsbaggeren uitgevoerd. Door aandacht voor efficiency zijn in voorgaande jaren met dezelfde middelen meer kilometers gebaggerd. Dientengevolge is in 2016 de kritische prestatie indicator verlaagd naar 110 km.

De consequenties zullen worden gemonitord en resulteren in een advies in 2020 aan het bestuur over de gewenste of noodzakelijk geachte baggerfrequentie. In 2016 is 110 km gebaggerd.

Het jaar 2016 was ook het jaar van samenwerken met de omgeving, om hen er meer bij te betrekken voordat wordt begonnen met baggerwerkzaamheden. In 2016 is een pilot gedraaid in de Broekzijdse Polder: "baggeren met boeren". In samenwerking met de boeren is een andere werkwijze toegepast. De resultaten van de evaluatie worden in de eerste kwartaal van 2017 verwacht.

Watergebiedsplannen

Het watergebiedsplan Aetsveldse Polder Oost (853 ha) is door het bestuur vastgesteld. Daarnaast heeft het bestuur de startnotities voor de watergebiedsplannen Gooise Zomerkade, Heintjesrak- en Broekerpolder en Naardermeer en omgeving vastgesteld.

In het laatste kwartaal van 2016 is het watergebiedsplan Westeramstel aan het bestuur aangeboden ten behoeve van de terinzagelegging. Tezamen met de antwoorden op de door het bestuur gestelde vragen wordt het watergebiedsplan Westeramstel begin 2017 opnieuw aan het bestuur aangeboden.

Voor de watergebiedsplannen Groot Wilnis Vinkeveen, Holland Sticht Voorburg Oost en Noordelijke Vechtplassen wordt gewerkt aan de planvorming en zijn inventarisatieavonden gehouden.

Het bestemmingsplan voor 'De Krijgsman' is nu definitief vastgesteld, nadat het in het najaar op delen vernietigd was door de rechtbank. Door deze lange procedure bij de rechtbank heeft het peilbesluit voor de Noorder- of Rietpolder vertraging opgelopen. De uitvoeringsmaatregelen voor het watergebiedsplan Noordelijke Vechtstreek (855 ha) lopen hierdoor ook vertraging op.

Voor het Zeeburgereiland loopt op dit moment nog een afstemmingstraject met Rijkswaterstaat om het water op Zeeburgereiland in open verbinding te brengen met het Amsterdam-Rijnkanaal, waardoor het peilbesluit doorschuift naar 2017.

De nieuwe Waterverordening is eind 2016 door de provincies vastgesteld. Hierdoor vervalt de 10-jaars termijn voor het herzien van peilbesluiten in 2017. Begin 2017 zal aan het bestuur worden aangegeven welke mogelijkheden dit biedt in de programmering van de watergebiedsplannen. Het is dan bijvoorbeeld mogelijk om van frequentie naar urgentie te gaan, waarbij gebieden met hogere urgentie (acute knelpunten) voorrang krijgen.

Bediening & onderhoud watersysteem

Het regulier onderhoud aan de circa 280 kunstwerken is uitgevoerd conform het onderhoudsprogramma.

Sinds begin 2016 loopt een pilot om goedkoper energie in te kopen. De ervaringen tot nu toe zijn positief. Daardoor zijn dit jaar de eerste besparingen op de energiekosten gerealiseerd. De kosten voor aan- en afvoer van water via Rijnlands boezem (conform het waterakkoord) vallen lager uit. Dit is deels structureel door doelmatiger waterbeheer.

INVESTERINGEN

Programma 3: Voldoende water	2016				
	Begroting 2016	Realisatie 2016	Toegekend krediet	Uitgaven t/m 2016	Eindprognose
Netto kosten Investerings (x€ 1.000)					
Programma Waterinrichtingsplannen/NBW/ Watergebiedsplannen	4.100	2.033	61.679	38.622	61.087
Programma Technische Systemen	7.500	5.820	40.113	26.151	40.744
Eindtotaal	11.600	7.853	101.792	64.773	101.831

Toelichting

Programma waterinrichtingsplannen (WIP)

Voor de Hoeker-Garsten Polder en Noorderpark zijn de voorbereidende werkzaamheden gestart. De uitvoering van het WIP Horstermeer en Meeruiterdijkse Polder is vertraagd vanwege procedures tegen het peilbesluit bij de Rechtbank. De rechter heeft het conserverende peilbesluit vernietigd. AGV is in hoger beroep gegaan tegen de uitspraak van de rechtbank. Bij uitspraak van 1 februari 2017 is AGV in het gelijk gesteld.

De uitvoering van het project urgente wateroverlastgebieden heeft zich geconcentreerd op de wijk Broeckland in Breukelen en het VUmc te Amsterdam. Het inrichtingsplan Marickenland is klaar voor besluitvorming.

In 2016 is in totaal 1.617 hectare opgeleverd waarin het peil conform het nieuwe peilbesluit kan worden ingesteld. In totaal is dit 131 hectare meer dan in de begroting aangegeven, omdat de restwerkzaamheden van Holland Sticht en Voorburg-West dit jaar zijn uitgevoerd. Samenvattend gaat het om de volgende waterinrichtingsplannen:

- Zuidelijke Vechtplassen, Polder Mijnden 308 ha
- Bijlmerring 900 ha
- Aetsveldse Polder West 278 ha
- Holland Sticht en Voorburg-West 131 ha

De onderschrijding op dit programma wordt veroorzaakt door het goedkoper uitvallen van de tweede generatie watergebiedsplannen door gunstige aanbestedingen.

Programma Technische systemen

De nieuwbouw van de poldergemalen Korte Stammerdijk, Westbroekse Binnenweg en Gansenhoef zijn in 2016 gestart en opgeleverd. In 2016 is het nieuwe vispasseerbare poldergemaal Dooijersluis officieel geopend. De opening op locatie is gecombineerd met een succesvol symposium over de Nota Visbeleid.

De renovaties van de poldergemalen Van Eijk, Stadwijck en Haarlemmerweg zijn technisch afgerond. De financiële afronding van deze projecten gebeurt begin 2017. Voor de restauratie van het cultuurhistorische deel van poldergemaal Stadwijck is een blijk van waardering van de Nederlandse Gemalen Stichting ontvangen. AGV heeft daarvoor van de stichting de Restauratiepluim 2016 in ontvangst mogen nemen. De uitvoering van het meerjarige renovatie van Gemaal Zeeburg is voortgezet en eindigt in 2018. Ook bij dit gemaal wordt aandacht besteed aan het behoud van de cultuurhistorische elementen.

De renovatie van poldergemaal Eerste Bedijking in Mijdrecht (Petronella) is verder voorbereid. De uitvoering start begin 2017 met de noodzakelijke bodemsanering. Daarnaast is de voorbereiding van het groot onderhoud aan de bruggen Nieuwersluis en Driemond (inclusief sluis) gestart.

In 2016 heeft de uitvoering van een aantal projecten vertraging opgelopen:

- Modernisering poldergemaal Achttienhoven. De modernisering is moeilijk te verenigen met het behoud van de gemeentelijke monumentale status;
- Groot Onderhoud Brug en Sluis Nigtevecht. Het project heeft vertraging opgelopen door een discussie met de Gemeente Stichtse Vecht over de fietsconstructie;
- Groot Onderhoud Vechtsluis Maarssen. Dit project heeft vertraging opgelopen als gevolg van de introductie van de nieuwe Erfgoedwet. Door de Rijksmonumentale status van de sluis moet nader bepaald worden welke cultuurhistorische waarden bewaard dienen te blijven;
- Modernisering poldergemaal Horstermeer. De uitvoering is uitgesteld door het gerechtelijk aanhouden van het peilbesluit.

De kostenonderschrijding wordt veroorzaakt door meerdere oorzaken. In het algemeen vallen de uitvoeringskosten en aanbestedingen lager uit. Daarnaast is de renovatie van gemaal Zeeburg vertraagd.

POP3¹³

In 2016 zijn met de provincies Noord- en Zuid-Holland bestuursakkoorden over POP3 gesloten. Dit leidde eind 2016 tot de eerste openstellingen van de POP3-regeling. AGV heeft voor eigen projecten subsidie aanvragen POP3 ingediend voor Groot Onderhoud Poldergemaal Bovenkerkerpolder, WIP Noorderpark en Temmen brakke kwel.

---

¹³ Plattelandsontwikkelingsprogramma periode 2014-2020

In 2016 technisch en administratief afgesloten kredieten

Groot onderhoud bij 10 technische objecten (AB 12/531)

Het betreft een onderzoekskrediet om de technische staat van 10 objecten te inspecteren. Voor negen (vier bruggen & sluizen + 5 poldergemalen) van de tien objecten is in 2014 een voorbereidingskrediet voor het uitvoeren van groot onderhoud in 2014 aangevraagd. Een kredietaanvraag voor het tiende object - de noodkering Nessersluis - kwam te vervallen, omdat de benodigde onderhoudsmaatregelen dusdanig van omvang waren dat deze uit het exploitatiebudget onderhoud konden worden bekostigd. Kredietbedrag € 350.000, uitgaven € 333.670.

4.1.4 PROGRAMMA 4 : OP EN OM HET WATER

4.1.4.1 OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

Met ingang van 2016 is de benaming van dit programma veranderd, van “Maatschappelijke Neventaken” naar “Op en om het water”. De in de programma's hiervoor beschreven taken worden gerekend tot de kerntaken van ieder waterschap. Naast deze taken voeren waterschappen enkele taken uit die nauw aan het waterbeheer zijn verbonden.

Op veel van deze taakvelden zijn ook andere instanties en maatschappelijke organisaties actief. Voor AGV gaat het om nautisch- en vaarwegbeheer, beheer eigendommen, recreatief medegebruik van de wateren en waterkeringen, natuurbeheer en beheer van cultuurhistorische, landschappelijke en architectonische waarden.

4.1.4.2 DOELSTELLINGEN

Het vaarwater in het beheergebied van het waterschap wordt binnen de randvoorwaarden van het watersysteembeheer benut door beroeps- en recreatievaart en vormt een samenhangend netwerk van vaarwegen. (Recreatie)vaarders kunnen veilig en zonder onnodig oponthoud door het gebied varen. De vaarwegen zijn op de vereiste diepte.

Inwoners en bezoekers van het gebied van het waterschap ervaren de wateren, dijken, gemalen, sluizen en bruggen als een onlosmakelijk onderdeel van het landschap.

Er is aandacht voor ruimtelijke kwaliteit. De wijze waarop het waterschap omgaat met recreatie, landschap en cultuurhistorie draagt bij aan de herkenbaarheid van het waterschap als zelfstandige, omgevingsbewuste overheid.

De waterrijke landschappen rond de stedelijke gebieden zijn goed ontsloten voor langzaam verkeer en wandelaars. Dit is tot stand gekomen in goede samenwerking met de provincies, de gemeenten, het bedrijfsleven, belangenorganisaties en particulieren.

De belevingswaarde van het water wordt versterkt door onder meer het verzorgen van zwemwaterkwaliteit, de zorg voor recreatie, landschap en cultuurhistorie en het verzorgen van natuurvriendelijke oevers en hierbij rekening houden met fauna.

AGV reguleert de nautische belangen en het vaarwegbeheer: vlot en veilig vaarverkeer in de vaarwateren wordt bevorderd en schade aan de oevers door te snel varen wordt voorkomen. Een vaarweg is een watergang waarvan het beheerprofiel voldoet aan de vaarwegprofielen die voor de betreffende watergang gelden en volledig voldoet aan alle, daarbij behorende nautische, veiligheidseisen.

4.1.4.3 BEOOGDE EFFECTEN

AGV creëert water om van te genieten door vooral de belevingswaarde te verhogen. De vaarweg voldoet aan de vereiste toestand en het vaarwegverkeer verloopt voldoende vlot en veilig.

INDICATOREN

Indicatoren					
Programma 4: Op en om het water					
Onderwerp	Indicator	Eenheid	Norm	Realisatie	
Waterplannen	Aantal plannen waarin rekening is gehouden met Recreatief medegebruik en Cultuurhistorie	%	100	100	

KOSTEN EXPLOITATIE

Programma 4: Op en om het Water	2015	2016	
Netto kosten Exploitatie (x € 1.000)	Rekening	Begroting	Rekening
- kapitaallasten	678	653	646
- taakkosten	2.366	982	371
Endtotaal	3.044	1.635	1.017

De kapitaallasten zijn in lijn met de begroting (€ 7.000 lager dan begroot).

De taakkosten zijn per saldo € 611.000 lager dan begroot. De verschillen zijn:

	€
Ontvangen vergoeding vaarwegbeheer 2015 van de provincies Utrecht en Zuid-Holland	-600.000
Lagere uitgaven recreatief medegebruik	-300.000
De besparing op het vaarwegbeheer vindt voor een groot deel plaats op de programma's Veiligheid, Schoon water en Voldoende water. Dit ter compensatie van de overschrijding bij programma Op en om het water	300.000
Hogere onderhoudskosten bruggen en sluizen	150.000
Hogere opbrengsten dan begroot (liggelden)	-101.000
Lagere uitgaven cultuurhistorie	-60.000
Totaal	-611.000

4.1.4.4 WIJZE WAAROP GESTREEFD IS DIE EFFECTEN TE BEREIKEN

Recreatief medegebruik en cultuurhistorie

In het eerste kwartaal 2016 is het Koersdocument Recreatie: 'Samen naar een programma voor recreatie op en om het water' vastgesteld. Het beschikbare budget is in het eerste jaar nog niet helemaal aangewend. Het kost tijd om initiatieven op te starten, voordat werkelijk tot uitvoering overgegaan kan worden. Daarnaast zijn een aantal subsidie aanvragen afgewezen.

Binnen het thema Recreatief medegebruik hebben onder andere de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- Onderhoud aan het Waterkeringpad, waarbij de bebording en bewegwijzering is hersteld. Daarnaast is de dienst voor SMS-palen met achtergrondinformatie over het gebied omgezet naar een beleefroute-app;
- Subsidieverlening voor het aanleggen van een waterspeelelement bij de entree van de Maarsseveense plassen;
- Een bijdrage verstrekt voor de Kids City Swim;
- Samen met de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland loopt een pilot over zwemmen op onofficiële zwemlocaties in de stad. Er worden extra metingen verricht en wordt extra zorg besteed aan voorlichting over veilig zwemmen;
- Bij de dijk het Gein is een bankje geplaatst, voor bewoners en recreanten in het gebied. Er is een werkwijze geïmplementeerd, om bij elke dijkverbetering te inventariseren of er bankjes geplaatst kunnen worden voor bewoners en recreanten in het gebied.

Binnen het thema Landschap & Cultuurhistorie zijn de volgende initiatieven afgerond:

- Het realiseren van twee informatiepanelen bij de gemalen Stadwijck en Haarlemmerweg. Deze zijn gemaakt in de nieuwe huisstijl van AGV;
- Het initiatief 'Watererfgoed Oude Hollandse Waterlinie op de Kaart' van de Stichting Groene Hart gericht op de circa 50 objecten van de linie binnen het beheergebied van het waterschap, dat wordt gelinkt aan www.agv.nl;
- Het initiatief 'Erfgoedkaart over de Oude Hollandse Waterlinie' van het Erfgoedhuis Zuid-Holland;
- Het doorlopende project 'Watererfgoed in Beeld' gericht op het ontwikkelen van webpagina's over watergebonden cultuurhistorische objecten binnen de website www.agv.nl wordt verder gecontinueerd en aangepast naar de nieuwe huisstijl van AGV. Er is een digitale kaart en database gerealiseerd met daarop alle watererfgoed objecten binnen het beheergebied van het waterschap. De database zal worden gebruikt om de meest cultuurhistorisch waardevolle objecten te selecteren en op de eigen website promoten. Ook worden de data beschikbaar gemaakt voor derden.

Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen

Voor de Oostelijke Vechtplassen spelen diverse opgaven en initiatieven om het gebied op zowel natuurwaarden (Natura 2000, KRW) als recreatiemogelijkheden (vooral vaarsport) te versterken.

AGV draagt actief bij aan een integraal maatregelenpakket om knelpunten voor recreatie, natuur en water(kwaliteit) op te lossen. De provincie Noord-Holland trekt dit proces en naast AGV zijn ook gemeente Wijdmeren, Natuurmonumenten en vertegenwoordigers vanuit de watersport/recreatiesector en ondernemers vertegenwoordigd. In 2016 zijn gezamenlijk oplossingsrichtingen uitgewerkt en is een concept gebiedsakkoord opgesteld, dat halverwege in 2017 ter besluitvorming aan de bestuurders zal worden voorgelegd.

Onderhoud bruggen en sluizen

In 2016 is meer onderhoud aan bruggen en sluizen nodig geweest om te voorkomen dat er achterstallig onderhoud gaat optreden. Een groot deel van het budget is in 2016 besteed aan het onderhoud van de sluisdeuren van de Groote Zeesluis Muiden (circa € 0,1 miljoen). Dit betreft de start van het groot onderhoud aan de gehele sluis in 2017 en 2018.

In 2016 is de inventarisatie van het benodigde onderhoud aan de 20 bruggen en sluizen in het AGV-gebied uitgevoerd. Op basis van de resultaten is het budget voor het onderhoud aan bruggen en sluizen per 2017 verhoogd.

Beheer en onderhoud vaarwegen

De beheerovereenkomst vaarwegbeheer met de provincie Utrecht is rond en is op 7 september 2016 ondertekend. De besparing van € 0,4 miljoen op het vaarwegbeheer wordt vanaf 2016 gerealiseerd. Zoals in de 9-maands bestuursrapportage gemeld, vindt deze besparing voor een groot deel plaats op de programma's Veiligheid, Schoon Water en Voldoende Water. Dit leidt tot een overschrijding bij het programma Op en om het water van circa € 0,3 miljoen.

De vergoeding vaarwegbeheer over 2015 van de provincies Utrecht en Zuid-Holland (€ 0,6 miljoen) is in 2016 ontvangen.

In 2016 is gestart met het voorbereiden van de 3 AGV-bruggen die nu bediend worden vanuit Weesp, voor bediening vanuit het Centrale Object Bediening (COB).

4.1.5 PROGRAMMA 5 : DRAAGVLAK

4.1.5.1 OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

Het implementeren van wet- en regelgeving, opstellen en actueel houden van eigen regels, het opleggen van aanslagen en het afhandelen van verzoeken, bezwaar- en beroepsprocedures en daarnaast debiteurenbeheer, kwijtschelding en (dwang)invorderingsmaatregelen; dit alles op het gebied van waterschapsbelastingen.

4.1.5.2 DOELSTELLINGEN

Het realiseren van de geraamde opbrengsten van de waterschapsbelastingen voor AGV. Het betreft de belastingopbrengsten van de zuiveringsheffing, de verontreinigingsheffing en de watersysteemheffing.

4.1.5.3 BEOOGDE EFFECTEN

- Een juiste, volledige en tijdige aanslagoplegging, inclusief de afhandeling van verzoek-, bezwaar- en beroepschriften;
- Een juiste, volledige en tijdige inning van de waterschapsbelastingen;
- Een juiste, volledige en tijdige behandeling van verzoeken om kwijtschelding.

INDICATOREN

Indicatoren

Programma 5: Draagvlak

Onderwerp	Indicator	Eenheid	Norm	Realisatie
Openstaande debiteurenposten	▪ Max. openstaand bedrag aan opgelegde en vervallen aanslagen uit 2015	%	4,5	2,6

De realisatie van de indicator 'Openstaande debiteurenposten' valt ruim binnen de norm.

KOSTEN EXPLOITATIE

Programma 5: Draagvlak	2015	2016	
Netto kosten Exploitatie (x € 1.000)	Rekening	Begroting	Rekening
- kapitaallasten	0	0	0
- taakkosten	11.528	11.019	11.006
Eindtotaal	11.528	11.019	11.006

4.1.5.4 WIJZE WAAROP GESTREEFD IS DIE EFFECTEN TE BEREIKEN

Digitalisering

Met de digitalisering zijn in 2016 grote stappen vooruit gemaakt in de dienstverlening. Sinds januari kunnen burgers online bezwaar maken tegen aanslagen, waarvan ruim 6.000 keer gebruik is gemaakt.

In mei is AGV aangesloten op de Berichtenbox van MijnOverheid. Vanaf dat moment is ongeveer 30% van de aanslagen, betalingsherinneringen en aanmaningen digitaal verzonden via de Berichtenbox, in plaats van per reguliere post. Verder is, voornamelijk door het aansluiten op de Berichtenbox, het aantal online betalingen via iDEAL sterk toegenomen.

In 2016 is ruim € 6,5 miljoen via iDEAL betaald, verdeeld over ruim 40.000 transacties. In totaal hebben in 2016 ruim 250.000 burgers ingelogd op het online klantportaal voor belastingen.

Vanuit de klantenservice is gestart met het helpen van burgers via chat, om het aantal telefoongesprekken en e-mails te reduceren. De eerste ervaringen daarmee zijn positief. In 2017 zullen de genoemde aantallen naar verwachting toenemen en wordt gewerkt aan aanvullende en steeds betere online dienstverlening voor burgers en bedrijven.

Invordering en debiteurenbeheer

De toenemende digitalisering biedt ook de mogelijkheid om de betaalmogelijkheden nog verder te vereenvoudigen. Zo wordt vanaf 2016 op uitgebreide schaal gebruik gemaakt van iDEAL (zie hierboven). Ook de informatie via internet is aanzienlijk verbeterd.

Voor mensen die niet binnen de gestelde termijnen kunnen betalen wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid van betalingsregelingen. Uiteraard bestaat voor veel mensen ook de mogelijkheid van kwijtschelding. Over dit laatste is in 2016 veel bestuurlijke discussie geweest, onder meer in een beeldvormende bijeenkomst over belastingonderwerpen op 28 september 2016. Een voorstel hierover is in voorbereiding. Voor mensen die niet willen betalen wordt de meest efficiënte vorm van dwanginvordering ingezet.

Perceptiekosten

Per 1 januari 2016 is de formatie van Belastingen met nog 2 fte teruggebracht. Ook op allerlei andere manieren wordt ingezet op verlaging van de perceptiekosten, voor zover het om beïnvloedbare posten gaat. Helaas staan daar niet-beïnvloedbare posten tegenover (zoals de aankoop van gegevens van derden). Op de wat langere termijn wordt veel verwacht van de inzet van digitalisering. Vooralsnog moeten daar echter juist eerst kosten voor gemaakt worden.

Ook is in 2016 uitvoering gegeven aan het voornemen in het Bestuursakkoord om onderzoek te laten doen naar de perceptiekosten. Dit onderzoek is uitgevoerd door een extern adviesbureau. De uitkomsten hiervan zullen begin 2017 gepresenteerd worden, waarbij ook zal worden aangegeven hoe zal worden getracht om de uitkomsten in daadwerkelijke kostenverlaging om te zetten.

Samenwerking met de gemeenten bij kwijtschelding

Op het gebied van kwijtschelding wordt samengewerkt met de gemeenten Amsterdam, Hilversum, Wijdemeren en Gooise Meren. De laatstgenoemde gemeente is op 1 januari 2016 ontstaan door een samenvoeging van de gemeenten Bussum, Naarden en Muiden. Met Muiden werd niet eerder samengewerkt. Deze samenwerking wordt op 1 januari 2017 uitgebreid met de gemeenten Stichtse Vecht en Weesp. Met alle gemeenten is een samenwerkingsovereenkomst getekend.

In deze contracten is nog duidelijker dan voorheen geregeld dat het kwijtscheldingsbeleid¹⁴ van AGV onverkort moet worden uitgevoerd. Hierdoor wordt mede invulling gegeven aan het Bestuursakkoord, waarin als punt vermeld staat "Handhaving op uniformering van kwijtschelding grootste gemeenten".

---

¹⁴ Kwijtschelding is alleen mogelijk voor de watersysteemheffing ingezetenen en de zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing voor particulieren, waarbij kwijtschelding mogelijk is bij een inkomen op of onder 100% van het Bijstandsniveau als ook aan de andere normen (zoals vermogensnormen) wordt voldaan.

4.1.6 PROGRAMMA 6 : ALGEMEEN

4.1.6.1 OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

Onder dit programma valt het beleidsveld 'Bestuur en externe communicatie'. In dit programma zijn alle activiteiten ondergebracht die gericht zijn op het besturen van het waterschap, waaronder de bestuursondersteuning én de extern gerichte communicatie-activiteiten van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

4.1.6.2 DOELSTELLINGEN

'Waterbewust' staat centraal in dit coalitieakkoord voor de komende bestuursperiode 2015-2019. Het vergroten van het waterbewustzijn zien we als een essentiële voorwaarde voor het creëren van een duurzame toekomst. AGV opereert vanuit de kernwaarden: veilig, schoon, mooi, zuinig en bedrijvig.

De uitdaging om het waterbewustzijn van burgers, bedrijven en overheden te versterken en het draagvlak vergroten, vraagt om een zelfbewust waterschap dat herkend wordt en waar de maatschappelijke en bestuurlijke relevantie van erkend wordt. Kernelementen van onze bestuurscultuur zijn daarom: zichtbaar, toegankelijk, verantwoordelijk en verbindend.

4.1.6.3 BEOOGDE EFFECTEN

Meer waterbewustzijn zal leiden tot nieuwe kansen en waardencreatie voor inwoners, agrariërs, bedrijven en recreanten. Kansen om te laten zien dat we voorop lopen op het terrein van innovatie en duurzaamheid:

- het aanzienlijk verbeteren van het waterbewustzijn en de betrokkenheid van inwoners en bedrijven;
- meer zichtbaarheid van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht;
- een eenduidig beeld over de verantwoordelijkheden van AGV en Waternet;
- transparantie over besluitvorming en het proces waarmee dit tot stand komt.

KOSTEN EXPLOITATIE

Programma 6: Algemeen	2015	2016	
Netto kosten Exploitatie (x € 1.000)	Rekening	Begroting	Rekening
- kapitaallasten	96	806	711
- taakkosten	10.716	11.788	11.824
Endtotaal	10.812	12.593	12.535

4.1.6.4 WIJZE WAAROP GESTREEFD IS DIE EFFECTEN TE BEREIKEN

Waterbewust & huisstijl

De lancering van het nieuwe beeldmerk voor AGV en Waternet en de twee nieuwe websites zijn grote mijlpalen geweest in 2016. Met de livegang van twee nieuwe sites zijn nieuwe interactieve platformen gelanceerd waarbij persoonlijk, op maat, locatie gebonden, dialoog en dichtbij centraal staan.

In 2015 had AGV in de periode 7 september tot en met 7 december een bezoekersaantal op de website van 12.991 waarvan 9.578 unieke bezoekers. In dezelfde periode in 2016 had AGV 23.410 bezoekers waarvan 17.459 unieke bezoekers. Een enorme stijging die in korte tijd is gerealiseerd met de nieuwe site.

De uitrol van de nieuwe huisstijl is in 2016 in gang gezet door de inzet van nieuwe vlaggen, borden, toolkits, relatiegeschenken, briefpapier en enveloppen en dit loopt in de komende jaren door.

Naamswijziging AGV

In december 2016 heeft het AB ingestemd met de naamswijziging van Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht in Waterschap Amstel, Gooi en Vecht. De wijziging gaat per 1 januari 2017 in.

Programma Waterbewust

Het programma Waterbewust is in de volle breedte opgestart. Binnen dit programma is onder andere de communicatiestrategie en het sponsorbeleid ontwikkeld en voorgelegd aan het bestuur. De AGV Facebook pagina is online gegaan en er is extra aandacht voor AGV op Twitter.

Er heeft een campagne plaatsgevonden voor de werving van een nieuwe jeugdbestuurder. Op 15 december 2016 is een nieuwe jeugdbestuurder benoemd.

Voor communicatie rond het onderwerp cultuurhistorie en recreatie is de samenwerking met het team Waterplannen gestart.

Waterbeheerplan 2016 – 2021

Het waterbeheerplan 2016 - 2021 is opgeleverd. Daaraan gekoppeld is een publieksvriendelijke, populaire versie gemaakt voor de geïnteresseerden die er niet dagelijks mee te maken hebben.

Water in Woorden

Op initiatief van de VVD-fractie is in 2016 het proces 'Water in Woorden' gestart. Doel van dit proces is om in de besluitvorming meer ruimte voor dialoog en debat op hoofdlijnen te creëren door de samenwerking tussen Algemeen bestuur en Dagelijks bestuur efficiënter te organiseren en in het debat als het even kan weg te blijven van (uitvoerings-)details.

Om meer ruimte voor dialoog en debat op hoofdlijnen te creëren, zijn er afspraken gemaakt over de clustering van uitvoeringskredietaanvragen en zijn de mandaatregeling, de vergaderkalender en het Reglement van Orde aangepast.

Evenementen en sponsoring

In 2016 heeft AGV diverse activiteiten gesponsord die een duidelijke link hebben met water en aansluiten bij Bestuursakkoord 'Waterbewust'. Ook heeft het waterschap aan verschillende evenementen deelgenomen of zelf georganiseerd.

Nemo

Met ruim een half miljoen bezoekers per jaar krijgt het programma Waterbewust veel aandacht bij Nemo. Rondom deze sponsoring hebben diverse activiteiten plaatsgevonden.

Kids City Swim

Een grote aandachtstrekker was de Kids City Swim waar AGV dit jaar voor het eerst hoofdsponsor van was. Met 300 kinderen, begeleiders en supporters was het een groot succes. Een mooi platform voor educatie.

Amstellanddag

Tijdens de jaarlijkse Amstellanddag op zondag 5 juni 2016 opende het waterschap de deuren van Gemaal Stadwijck voor publiek. Dit jaar was het ook mogelijk de Amstellanddag per boot te bezoeken. Hiervoor kon gebruik worden gemaakt van de pendelboot met een gids die vertelde over de historie, het waterbeheer en de kunstwerken die in een tijdelijke expositie langs de route staan.

Vrijheidsmaaltijd

Op Bevrijdingsdag heeft AGV voor de derde keer een Vrijheidsmaaltijd georganiseerd. De maaltijd vond plaats op een locatie die al lange tijd aan onze taken is verbonden, namelijk het Pompstation aan de Zeeburgerdijk.

Open Monumentendag

Tijdens de jaarlijkse Open Monumentendag was er veel belangstelling voor de vier monumenten die het waterschap heeft opengesteld. Een paar honderd bezoekers bezochten op zaterdag 10 september 2016 de Zeesluis van Muiden, de gemalen Ronde Hoep en De Ruiter, en de Gaaspermolen. Vrijwilligers van Waternet gaven rondleidingen in de monumenten die normaal gesproken gesloten zijn voor publiek.

Battle of the Beach

Het project 'Battle of the Beach' van AGV, andere waterschappen en overheden heeft in de nieuwe categorie Waterbewustzijn de Waterinnovatieprijs gewonnen.

Diverse sponsoractiviteiten

Vele middelgrote en kleinere sponsoractiviteiten hebben plaatsgevonden rondom het Waterlandse Vloed, FabCity, Weekend van de wetenschap, Dijkfestival, Nacht van Neptunus en Vechtse Vaarparade. De vaarevenementen zijn kleinschalig, maar leveren wel zichtbaarheid en goodwill in de regio op. In 2016 heeft het waterschap ook het Grachtenfestival en het Amsterdam Light festival gesponsord.

4.1.7 PROGRAMMA 7 : DUURZAAMHEID

4.1.7.1 OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

AGV heeft niet alleen de ambitie om energieneutraal te worden, maar wil tevens toekomstbestendig en duurzaam zijn. De kernelementen die daarom bij dit programma horen zijn:

- Energie besparing;
- Waterschap als energiefabriek;
- Duurzaam (bv brakke kwel);
- Terugwinnen van grondstoffen en energie uit (afval)water.

Uitgangspunt van dit programma is dat de projecten niet alleen bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstelling van AGV, maar ook een positieve business case hebben.

4.1.7.2 DOELSTELLINGEN

Door het uitvoeren van dit duurzaamheidsprogramma streeft AGV naar het realiseren van haar duurzaamheidsambities. Ook wordt er op deze wijze invulling gegeven aan de afspraken gemaakt in bijvoorbeeld het Nationaal Klimaatakkoord en de Meerjarenafspraken energie-efficiency (MJA).

4.1.7.3 BEOOGDE EFFECTEN

AGV is in de kern van zijn werk een duurzame organisatie.

INDICATOREN

Indicatoren Programma 7: Duurzaamheid					
Onderwerp	Indicator	Eenheid	Norm	Realisatie	
Nationaal Klimaatakkoord	▪ Zelf voorzienend door eigen duurzame energie-productie in 2020	%	40	54	
Duurzaam inkopen	▪ Duurzaam Inkopen inclusief Green Deal	%	100	100	
Waterketen	▪ Goedgekeurd Energie Efficiency programma voorgenomen (zekere) maatregelen uitgevoerd	%	100	103	

Toelichting

Energie-efficiency

Een in 2012 voor 2016 geplande maatregel (aanbrengen van power-plates op de ontwateringscentrifuges van de rwzi Amsterdam-West), die in eerste instantie niet haalbaar bleek, is toch gehaald. De verwachting was dat deze platen (die zorgen voor minder stromingsweerstand in de centrifuge en daarmee energie besparen) alleen ingebouwd kunnen worden tijdens revisie in de fabriek. De inbouw van deze platen kon ook ter plekke, zonder al te hoge kosten, plaatsvinden. Hierdoor is de indicator op 103% uitgekomen (norm 100%).

4.1.7.4 WIJZE WAAROP GESTREEFD IS DIE EFFECTEN TE BEREIKEN

Duurzaam inkopen

Namens AGV is Waternet deelnemer aan de Green Deal Circulair Inkopen (GDCl). In 2016 zijn de projecten van alle deelnemende partijen, die zich aangemeld hebben bij de GDCl waaronder gemeenten Amsterdam, Rotterdam, en Den Haag, Pro rail, Rijkswaterstaat, ING, geëvalueerd en zijn de bevindingen met elkaar gedeeld. Eind 2016 hebben de deelnemende partijen besloten de GDCl voort te zetten in 2017.

Energiebesparing

In het bestuursakkoord "Waterbewust" van 16 april 2015 heeft het waterschap doelstellingen opgenomen op het gebied van energiebesparing en energieproductie. Het waterschap streeft ernaar om in 2020 energieneutraal te opereren. Energieneutraal wil in dit verband zeggen dat het energiegebruik binnen het waterschap, uitgedrukt in Gigajoule (GJ) primaire energie, volledig wordt gedekt door de duurzame bronnen waar het waterschap over beschikt. Duurzame bronnen zijn onder andere productie van biogas, wind- en zonne-energie.

Om de ambitie concreet te maken, heeft het AB in april 2016 het Programma voor onderzoek en projecten goedgekeurd, dat is gericht op een energieneutrale bedrijfsvoering. Hierin is het programma verder uitgewerkt met het benoemen van de onderzoeks- en realisatie projecten, die bijdragen aan het realiseren van deze ambitie.

Om in 2020 tot een energieneutrale bedrijfsvoering te komen moeten projecten worden ontwikkeld, die resulteren in een energiebesparing en/of -productie van 241.310 GJ per jaar.

De grote stappen in het programma worden verwacht na 2018 met het gereed komen van de groengasinstallatie. Ook het plaatsen van de windturbines op de rwzi Amsterdam-West had hier een grote bijdrage aan moeten leveren. Echter het plaatsen van windturbines op de rwzi Amsterdam-West is als gevolg van het beleid van de provincie Noord-Holland en het afwijzen van de vergunningsaanvraag bijzonder onzeker. Er worden alternatieven uitgewerkt om het verlies van dit project op te vangen.

In de tabel hieronder is de voortgang van het programma weergegeven. Sinds de start van het programma in april 2015 is een energiebesparing en -productie gerealiseerd van ruim 27.000 Gigajoule per jaar, dit is 11,4% van het benodigde programma.

Resultaten programma AGV energieneutraal 2016	Potentieel primaire energie [GJ/jr]
Solar rwzi Huizen	810
Solar rwzi Blaricum	900
Hoog rendement WKK rwzi Amstelveen	4.248
Hoog rendement WKK rwzi Horstermeer	5.000
MJA maatregelen 2015	3.260
MJA maatregelen 2016	13.300
Totaal	27.518
	11,4%
Opgave tot 2020	241.310

In het hoofdstuk 4.1.2 Schoon water bij de investeringen onder de kop 'Energie-neutraal in 2020', worden de projecten in meer detail beschreven.

Waterschap als energiefabriek

De nuttige inzet van biogas was in 2016 tijdelijk lager dan normaal, door verbouwingen in de grootschalige gaslijnen van rwzi's Amsterdam-West, Amstelveen en Horstermeer. De groengasinstallatie van rwzi De Ronde Venen draait sinds het laatste kwartaal van 2016 weer op volle capaciteit.

Het bestek voor een nieuwe groengasinstallatie (en productie van vloeibare kooldioxide) op de rwzi Amsterdam-West wordt in 2017 aanbesteed. Verwacht wordt dat deze installatie in 2018 in bedrijf zal komen.

Terugwinnen van grondstoffen uit (afval)water

In de AFAS Live (voorheen de Heineken Music Hall) in Amsterdam wordt sinds 19 december 2016 urine opgevangen en op de rwzi Amsterdam-West verwerkt tot struviet. De urine in de Amsterdamse concerthal wordt opgevangen in een grote tank. Wanneer de tank vol is gaat de urine voor verwerking naar de rwzi in het Westelijk Havengebied. Drie volle tanks leveren genoeg struviet op voor de bemesting van een voetbalveld. Het apart opvangen van urine heeft als voordeel dat er nog andere grondstoffen teruggewonnen zouden kunnen worden voor hergebruik zoals stikstof en eiwitten.

4.1.8 PROGRAMMA 8 : BELASTINGOPBRENGSTEN

4.1.8.1 OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

In dit programma, nieuw bij de begroting 2016, wordt in het kort ingegaan op de lasten en opbrengsten die hebben geleid tot de bepaling van de tarieven voor 2016.

De begroting is te splitsen in lasten en opbrengsten. Met inzet van de tariefegalisatiereserves zijn de lasten en baten in evenwicht, waarmee een kostendekkende begroting ontstaat. De lasten minus de baten, exclusief de opbrengst waterschapsbelastingen én de mutaties in de tariefegalisatiereserves, geven de netto lasten die door de belastingopbrengsten moeten worden gedekt.

Lasten AGV

De lasten van AGV bestaan ten eerste uit de directe lasten en baten van AGV zelf, zoals kapitaallasten van de AGV-activa en kosten van bestuur. Daarnaast zijn er de uitvoeringskosten van Waternet. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 5.4.

De netto kosten moeten samen met de geschatte inkomstenderving wegens kwijtschelding en oninbaar worden goedge maakt door de opbrengsten uit de op te leggen waterschapsbelastingen. De opbrengst van de verontreinigingsheffing komt ten gunste van het watersysteembeheer.

Belastingopbrengsten				2016			
(bedragen x€ 1.000)							
	Watersysteemtaak			Zuiveringstaak			
	Begroting	Rekening	Afwijking	Begroting	Rekening	Afwijking	
	- Belastingopbrengsten	99.259	99.510	251	86.682	87.207	525
	- Kwijtschelding en oninbaar	-7.632	-7.805	-173	-7.521	-7.702	-181
	- Afwikkeling voorgaande belastingjaren	-	-132	-132	-	794	794
Totale netto opbrengsten	91.627	91.573	-54	79.161	80.299	1.138	
Totale netto exploitatiekosten	90.936	86.903	4.033	78.087	78.183	96	
Resultaat 2016	691	4.670	3.979	1.074	2.116	1.042	

Watersysteemtaak

De netto opbrengsten watersysteemheffing zijn circa € 54.000 lager uitgekomen dan begroot. Een uitgebreide toelichting wordt in hoofdstuk 5.4 gegeven.

De netto exploitatiekosten zijn € 4 miljoen lager dan begroot. Dit is voornamelijk te danken aan incidentele opbrengsten. Een gedetailleerd overzicht van de verschillen zijn in de hoofdstukken 3.2 en 4.1 aan bod gekomen.

Zuiveringstaak

De netto opbrengsten zuiveringsheffing zijn € 1,1 miljoen hoger uitgekomen dan begroot. De belangrijkste oorzaken hiervoor zijn de structurele stijging van het aantal vervuilingseenheden (o.a. bij de huishoudens) en de afwikkeling van voorgaande belastingjaren. Voor een nadere verklaring wordt verwezen naar paragraaf 5.4.

De netto exploitatiekosten zijn in lijn met de begroting.

Voor de toelichting op de exploitatiekosten wordt verwezen naar de programmaverantwoording (hoofdstuk 4.1).

4.2 Paragrafen

4.2.1 Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar

INTERNE ONTWIKKELINGEN

4.2.1.1 Bestuurlijke aangelegenheden

Algemeen bestuur

Het bestuur van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht kent een Algemeen en een Dagelijks bestuur.

Het Algemeen bestuur (AB) bestaat uit dertig leden en is samengesteld uit personen die bepaalde belangen – categorieën – vertegenwoordigen, zoals benoemd in de Waterschapswet.

AGV kent vier categorieën: ingezetenen (23 zetels), ongebouwd (3 zetels), bedrijven (3 zetels), eigenaren van natuurterreinen (1 zetel).

De 23 bestuursleden van de eerste categorie (ingezetenen) zijn gekozen via de waterschapsverkiezingen.

De bestuurszetels van de andere categorieën zijn ‘geborgd’, en deze bestuursleden worden benoemd, respectievelijk door de LTO, de Kamers van Koophandel en het Boschap.

Het huidige Algemeen bestuur bestaat uit de volgende personen:

INGEZETENEN

VVD: mevrouw P.A.M. Hoog, de heer *R.G. Went* (fractievoorzitter), mevrouw H.M.G.J. van der Linde en de heer E.J. de Jong

PvdA: de heer R.A. Steenwinkel-Zhang, mevrouw *H.J.J. van Vliet-Smit* (fractievoorzitter), dhr. E.J. de Vries-Sandoval Taco, mevrouw M.L.A. Sikkens en mevrouw B.H. de Buissonjé

Water Natuurlijk: de heren J.W. Dulfer, *S.E. Mager* (fractievoorzitter), J. Hoek en mevrouw M.A.A. di Bucchianico-Bakker

Partij voor de Dieren: de heren F.W.D. van Lierop, *J. Brink* (fractievoorzitter) en P. van der Kraan

CDA: de heren G.C.M. Korrel, *W.C. Zwanenburg* (fractievoorzitter) en N.J. de Jong

De Groenen: de heer R.A. Schönberger

50Plus: de heer P.A. Prins

Socialistische Waterschapsvereniging: de heer W.H.J. van Bennekum

Fractie Spils: de heer A.P.M. Spijs

GEBORGDE ZETELS (benoemd door belangenorganisaties)

Ongebouwd: de heren P.N. Kruiswijk, *A.J.T. van Rijn* (fractievoorzitter) en A.T. Hooijer

Bedrijven: mevrouw M. Burgman, de heren *S.J.W. Rosman* (fractievoorzitter) en A.P.C.M. van Luijt

Natuurterreinen: de heer H. Massop

De cursief aangegeven personen treden op als fractievoorzitter namens hun partij, belangengroepering of categorie.

Dagelijks bestuur

Het Dagelijks bestuur bestaat uit de volgende personen:

Dijkgraaf: de heer dr. ir. G.M. van den Top

VVD: mevrouw P.A.M. Hoog

PvdA: de heer R.A. Steenwinkel-Zhang

Water Natuurlijk: de heer J.W. Dulfer

CDA: de heer G.C.M. Korrel

Ongebouwd: de heer P.N. Kruiswijk

4.2.1.2 Wijzigingen in bestuurssamenstelling

In december 2016 heeft mevrouw Di Bucchianico-Bakker van de fractie Water Natuurlijk aangekondigd met ingang van 1 januari 2017 haar bestuurslidmaatschap op te zeggen. In de vacante zetel wordt begin 2017 voorzien.

Commissie voor de Geloofsbrieven

Volgens het Reglement van Orde is door de dijkgraaf voor de bestuursperiode 2015-2019 een Commissie voor de Geloofsbrieven benoemd, bestaande uit de volgende personen:

- mevrouw H.J.J. van Vliet-Smit
- de heer S.J.W. Rosman
- mevrouw M.A.A. di Bucchianico-Bakker

Vanwege het aangekondigde vertrek van mevrouw Di Bucchianico-Bakker wordt begin 2017 in de vacante plaats in de Commissie voor de Geloofsbrieven voorzien.

Rekenkamercommissie AGV

Door de aflopende termijnen van voorzitter Chris de Graaf en vicevoorzitter Jan van Wijk is begin 2016 met succes een sollicitatieprocedure afgerond voor twee nieuwe leden van de rekenkamercommissie.

Het Algemeen bestuur heeft op 11 februari 2016 Restlan Aykaç als voorzitter en Jacobien Sierts als vicevoorzitter benoemd. De rekenkamercommissie is in de nieuwe samenstelling voortvarend aan de slag gegaan. Onder andere in een kennismakingsbijeenkomst met het Algemeen bestuur zijn onderzoeksonderwerpen opgehaald.

In 2016 is een onderzoek gestart naar de samenwerking van AGV en gemeenten binnen het BOWA. Ook is een onderzoek opgezet naar de doorwerking van een onderzoek naar belastingheffing uit 2012.

In november 2016 heeft de rekenkamercommissie het Dagelijks bestuur gevraagd om een bestuurlijke reactie op het rapport over 'Onroerende zaken en kunst van AGV'.

Jeugdbestuurder

In de vergadering van het Algemeen bestuur van 15 december is de nieuwe jeugdbestuurder Roos Postmus benoemd. Na een intensief werving- en selectietraject werd zij gekozen tot opvolger van Freek Wallagh.

4.2.1.3 Besluitvorming in 2016 (van belangrijke onderwerpen)

Begrotingscyclus-besluiten

11 februari 2016	Controleprotocol AGV 2016
29 juni 2016	Jaarstukken AGV 2015
29 juni 2016	Bestuursrapportage AGV januari-april 2016
29 juni 2016	Meerjarenbegroting AGV 2017-2021
24 november 2016	Bestuursrapportage AGV januari-september 2016
24 november 2016	Begroting AGV 2017
24 november 2016	Verordening Verontreinigingsheffing AGV 2017
24 november 2016	Verordening Zuiveringsheffing AGV 2017
24 november 2016	Verordening Watersysteemheffing AGV 2017

Investeringsbesluiten

7 april 2016	Renovatie gemaal Zeeburg
7 april 2016	Herstel persleiding Jan de Jonghstraat
7 april 2016	Vorbereidingskrediet vervanging procesautomatisering rwzi's
19 mei 2016	Herbouw poldergemaal Gansenhoef
19 mei 2016	Poldergemaal 't Honderd-West
19 mei 2016	Vorbereidingskrediet Zuivering Weesp
19 mei 2016	Uitvoering waterinrichtingsplan Bijlmerring
19 mei 2016	Vervanging Zuivering Amstelveen
13 oktober 2016	Opheffen zuivering Maarssen
13 oktober 2016	Vervanging compartimenteringswerken
15 december 2016	Modernisering poldergemaal Horstermeer
15 december 2016	Krediet voor uitvoering Pharmafilter in samenwerking met het AMC
15 december 2016	Vorbereidingskrediet Grondstoffenstation Buiksloterham

Beleidsnota's

7 april 2016	Dijkverbeteringsprogramma en budget regionale waterkeringen 2015-2024
7 april 2016	Kaderstellende notitie Waterbewust
7 april 2016	Onderzoek en Innovatie
7 april 2016	Energieneutrale bedrijfsvoering
19 mei 2016	Nota Financieel Beleid
29 juni 2016	Initiatiefvoorstel PvdA 'Naar een doeltreffende en faire inning van onze belastingen'
13 oktober 2016	Schoon Water
13 oktober 2016	Uitgangspunten KRW overig water en Agrarisch Waterbeheer
15 december 2016	Masterplan Zuiveren deel 1 en deel 2: Toekomstbeeld Zuiveringskringen

Besluiten over Watergebiedsplannen, peilbesluiten en projectplannen waterbeheer

19 mei 2016	Instellen hoger beroep over peilbesluit Horstermeerpolder
13 oktober 2016	Afzien van instellen hoger beroep over watergebiedsplan Noorderpark
13 oktober 2016	Aanpak wateroverlast Broeckland

In 2016 zijn geen nieuwe watergebiedsplannen en geen nieuwe peilbesluiten door het Algemeen bestuur vastgesteld.

Verordeningen

29 juni 2016	Verantwoording fractievergoeding 2016
29 juni 2016	Vaststellen Algemene Subsidieverordening
13 oktober 2016	Vaststelling leggerwijzigingen onder AB-mandaat
15 december 2016	Reglement van Orde AGV
15 december 2016	Aanpassing naamgeving AGV naar 'Waterschap Amstel, Gooi en Vecht'
15 december 2016	Legesverordening AGV – tarieventabel 2017

Benoemingsbesluiten

11 februari 2016	Voorzitter en extern lid van de Rekenkamercommissie van AGV
15 december 2016	Benoeming Archivaris AGV
15 december 2016	Inauguratie Jeugdbestuurder AGV

4.2.1.4 Gesloten akkoorden/convenanten in 2016

11 februari 2016	Overeenkomst vaarwegbeheer en nautisch beheer Utrecht
14 april 2016	Green Deal Groene Daken fase 2
29 juni 2016	Delegatie nautisch beheer in de provincie Utrecht
29 juni 2016	Instemmen met onderhandelingsakkoord bekostiging implementatie Omgevingswet
1 september 2016	City Deal Klimaatadaptatie
15 december 2016	Overeenkomst met het AMC over Pharmafilter
15 december 2016	Samenwerkingsovereenkomsten nieuwe sanitatie Buiksloterham
15 december 2016	Overeenkomst gemene rekening Muskusrattenbeheer

4.2.1.5 Juridische procedures

Zandpad Utrecht

AGV heeft in december 2013 de huurovereenkomsten met de exploitanten van de boten opgezegd en hen aangezegd de boten te verwijderen en de ligplaatsen te ontruimen. Twee exploitanten hebben deze opzegging aangevochten. Zij zijn in mei 2015 door de rechtbank Amsterdam in het ongelijk gesteld. Tegen dat vonnis is door hen hoger beroep aangetekend bij het Gerechtshof te Amsterdam. In augustus 2016 hebben de twee exploitanten echter het hoger beroep ingetrokken en zijn zij met AGV overeengekomen dat zij hun (in totaal 8) boten uiterlijk 1 februari 2017 zullen verwijderen. Inmiddels is dit gebeurd. Zie ook hoofdstuk 4.2.5 Weerstandsvermogen bij 'overige risico's'.

4.2.2 Incidentele baten en lasten

De uitgaven en inkomsten zijn dit jaar beïnvloed door posten die onverwacht of incidenteel van aard waren. In de begroting was hiermee geen rekening gehouden. Het betreft de volgende posten:

- Gegeneerde opbrengsten uit verkopen van gronden voor een totaalbedrag van circa € 435.000.
De opbrengsten zijn ten gunste van de programma's Veiligheid en Voldoende water verantwoord.

Bovenstaande post wordt in de jaarrekening verklaard bij de begroting naar kosten- en opbrengstsoorten (Hoofdstuk 5.4).

4.2.3 Onttrekkingen aan bestemmingsreserves en voorzieningen

De mutaties in de tariefegalisatiereserves zijn afhankelijk van het jaarresultaat per taak. In bijlage 4. Reserves en voorzieningen is de resultaatbestemming over het boekjaar 2015, zoals besloten in de AB-vergadering van 29 juni 2016, verwerkt.

4.2.4 Waterschapsbelastingen

Hoofdpijnen diverse belastingen

De belastingheffing heeft betrekking op de verontreinigingsheffing, de zuiveringsheffing en de watersysteemheffing. De *verontreinigingsheffing* is gebaseerd op de Waterwet en de Verordening Verontreinigingsheffing Amstel, Gooi en Vecht. De heffing wordt opgelegd aan gebruikers van woningen en bedrijven die direct afvalstoffen lozen op oppervlaktewater.

De *zuiveringsheffing* is gebaseerd op de Waterschapswet en de Verordening Zuiveringsheffing Amstel, Gooi en Vecht. De heffing wordt opgelegd aan gebruikers van woningen en bedrijven die indirect afvalstoffen lozen op oppervlaktewater via een riool of zuiveringstechnische werk.

De *watersysteemheffing* wordt geheven op basis van de Waterschapswet en de Verordening Watersysteemheffing Amstel, Gooi en Vecht. Deze heffing wordt opgelegd aan eigenaren (of andere zakelijk gerechtigden) van een onroerende zaak. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar gebouwd, natuurterreinen en overig ongebouwd eigendom. Daarnaast wordt aan alle inwoners die op 1 januari een woonruimte in gebruik hebben een aanslag watersysteemheffing voor ingezetenen opgelegd.

Kwijtscheldingbeleid

AGV hanteert, zoals vrijwel alle waterschappen dat doen, de 100%-norm. Dat wil zeggen om voor kwijtschelding in aanmerking te komen, men op of onder bijstandsniveau moet zitten. Daarnaast heeft het Algemeen bestuur in 2014 besloten om de kwijtscheldingsnorm te verruimen voor AOW-gerechtigden. De kwijtschelding was in 2016 vaak onderwerp van bestuurlijke discussie, onder meer in een beeldvormende bijeenkomst over belastingonderwerpen op 28 september. Een voorstel hierover is in voorbereiding en zal naar verwachting in het eerste kwartaal van 2017 bestuurlijk behandeld worden.

Tarieven waterschapsbelastingen

De jaarlijks vast te stellen heffingen worden bepaald aan de hand van de meerjarige tariefprognose voor de zuiveringsheffing en de watersysteemheffing afzonderlijk. Basis is de begroting 2016 en het verwachte meerjarenverloop van kosten tot en met 2020. Deze kosten worden geconfronteerd met de draagvlakken, waarvoor ook de meerjarenontwikkeling is ingeschat. Bij de meerjarige tariefprognose worden de beschikbare tariefegalisatiereserves betrokken.

In principe worden deze reserves voortschrijdend voor een termijn van 5 jaar volledig ingezet. Binnen de periode van 5 jaar moet er een volledige kostendekking zijn.

In 2016 zijn de volgende tarieven op de aanslagen opgenomen:

Heffingen	2016	2015	%	Eenheid
Zuiveringsheffing	€53,11	€53,76	-1,2%	per vervuilingseenheid
Verontreinigingsheffing	€53,11	€53,76	-1,2%	per vervuilingseenheid
Watersysteemheffing				
• Ingezetenen	€105,43	€102,88	2,5%	per woonruimte
• Gebouwd	0,016629%	0,017089%	-2,7%	van de WOZ-waarde
• Natuurterreinen	€2,02	€2,87	-29,6%	per hectare
• Overig: - ongebouwd	€84,50	€76,63	10,3%	per hectare
- wegen	€169,00	€153,26	10,3%	per hectare

4.2.5 Weerstandsvermogen

4.2.5.1 Algemeen

Volgens de verslaggevingsregels zijn waterschappen verplicht beleid te formuleren met betrekking tot het weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre een organisatie in staat is om niet-begrote tegenvallers op te vangen zonder dat daardoor de taakuitoefening in het gedrang komt. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door de relatie tussen de beschikbare middelen (weerstandscapaciteit) en de risico's waarvoor geen dekking is in de begroting of die anderszins zijn gedekt, bijvoorbeeld middels verzekeringen. Een waterschap is vrij om zelf te bepalen hoe zij daar verder inhoud aan geeft.

AGV heeft het beleid met betrekking tot het weerstandsvermogen vastgelegd in de Nota Financieel Beleid AGV. De nota is geactualiseerd en vastgesteld in de AB vergadering van 19 mei 2016.

4.2.5.2 Weerstandscapaciteit

Overeenkomstig het beleid van AGV moeten eventuele risico's en calamiteiten op de momenten waarop die zich voordoen financieel zoveel mogelijk binnen de begroting worden opgelost. Zo zijn er bijvoorbeeld bij grotere projecten budgetten onvoorzien in de projectraming begroot tot maximaal 10-15%, afhankelijk van de uitgevoerde risico analyse voor het project.

Indien geen of onvoldoende dekking gevonden kan worden voor onvoorziene kosten geeft de weerstandscapaciteit de financiële mogelijkheden aan om calamiteiten en onvoorziene zaken op te vangen, zonder dat dat consequenties heeft voor de voortzetting van het bestaande beleid. AGV kan in dit verband 2 bronnen inzetten, te weten de algemene reserves en in het uiterste geval de onbenutte belastingcapaciteit.

De bestemmingsreserves binnen het eigen vermogen van AGV kunnen, vanwege de vastgestelde bestemming, niet tot de weerstandscapaciteit worden gerekend.

Algemene reserves

Door het AB zijn algemene reserves ingesteld in verband met niet nader gekwantificeerde risico's. De algemene reserve is onderdeel van het eigen vermogen. De stand van de algemene reserve is uitgekomen op € 4.900.058 (stand per 31 december 2016).

Onbenutte belastingcapaciteit

Anders dan gemeenten en provincies zijn waterschappen volledig autonoom waar het gaat om de vaststelling van de belastingtarieven. Dat biedt waterschappen de mogelijkheid om onvoorziene financiële tegenvallers, voor zover daar geen andere dekking voor is, op te vangen door een verhoging van de (toekomstige) tarieven.

Dit wordt aangeduid als 'onbenutte belastingcapaciteit'. In beginsel is de onbenutte belastingcapaciteit onbeperkt.

4.2.5.3 Risico's

Risicomanagement

Risicomanagement is het continu en systematisch omgaan met onzekere gebeurtenissen die een effect kunnen hebben op de bedrijfsdoelstellingen. Het risicomanagementproces omvat doelen vaststellen, risico's identificeren, risico's classificeren, risico's beheersen, beheersmaatregelen evalueren, en tenslotte leren, rapporteren en communiceren.

Dit houdt in dat de belangrijke risico's systematisch geïnventariseerd worden, gekoppeld aan de doelstellingen. Er wordt dus niet alleen naar financiële risico's gekeken, maar ook naar de effecten voor de veiligheid, tijd, kwaliteit en reputatie. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in bruto risico's en netto risico's.

Bruto risico's

Bruto risico's zijn de in absolute zin belangrijkste risico's. Deze zijn geïnventariseerd door systematisch op de doelstellingen van schoon, veilig en voldoende water te toetsen. Voor AGV zijn de belangrijkste bruto risico's:

- Dijkdoorbraak
- Wateroverlast in het voorzieningsgebied door hoge waterstanden
- Watertekort in het voorzieningsgebied
- Waterschade na heftige regenval
- Verontreiniging van oppervlaktewater of bodem
- Ernstige persoonlijke ongevallen

Het beheersen van de bruto risico's is het belangrijkste doel van de primaire bedrijfsprocessen in de uitvoering door Waternet. Veel ingrediënten van goed risicomanagement zijn dan ook al een integraal onderdeel van die bedrijfsprocessen. Zo wordt er met risicotoleranties gewerkt (in de vorm van normen en voorschriften), worden toleranties bewaakt (bijv. dijkspecties, waterkwaliteitsbewaking), worden er maatregelen genomen bij overschrijdingen, en zijn er maatregelen getroffen om incidenten te beheersen (o.a. storingsdienst, calamiteitenorganisatie). Beheersmaatregelen kunnen procedureel van aard zijn, zoals een Crisisbeheersingsplan met daaraan gekoppeld Bestrijdingsplannen, maar kunnen ook verzekeringen of andere voorzieningen zijn om bijvoorbeeld risico's van schade aan eigendommen (brand, diefstal, e.d.) af te dekken.

Netto risico's, risicoprofiel

Netto risico's zijn risico's die resteren nadat er beheersmaatregelen toegepast zijn, met andere woorden, de actuele risico's. De grootste bruto risico's zijn vaak niet de belangrijkste netto risico's, vanwege de beheersmaatregelen die er al genomen zijn.

De netto risico's vormen samen het risicoprofiel. Ze worden minimaal eens per jaar geïnventariseerd en geanalyseerd. De belangrijkste netto bedrijfsrisico's zijn in november 2016 herijkt. Voor de AGV taken zijn deze risico's:

- Inbreuk op betrouwbaarheid en beschikbaarheid van data en IT-systemen
- Er treedt overlast op van hemelwater
- Er verschijnt negatieve berichtgeving over AGV
- De samenwerking van crisisorganisatie en overige partijen functioneert onvoldoende op het moment dat een incident wordt opgeschaald of tijdens een calamiteit
- Waternet voert onvoldoende omgevingsmanagement, doet dingen die de buitenwereld niet begrijpt en schaadt belangen in de omgeving zonder zich daar bewust van te zijn
- Waternet slaagt er op termijn niet in om voldoende hoog opgeleiden aan zich te binden
- Waternet voldoet niet aan de eisen van de Belastingdienst voor BTW vrijstelling
- Een aantal bedrijfsdoelstellingen (K2020, Nieuwe Sanitatie) wordt door Waternet niet gehaald
- De werkdruk wordt te hoog waardoor de veiligheid, gezondheid en lerend vermogen in gedrang komt.

Er zijn afspraken gemaakt over de beheersing van deze risico's om ze tot een niveau terug te brengen dat aanvaardbaar geacht wordt. De voortgang van de beheersmaatregelen wordt gemonitord.

Overige risico's

Vennootschapsbelasting

In de hoofdstuk Beleidsontwikkeling en -beïnvloeding is reeds ingegaan op de ontwikkelingen rond de invoering van de Vennootschapsbelasting.

Peilbesluit Horstermeer

Tegen het peilbesluit voor de Horstermeerpolder waren twee beroepen ingediend. Een daarvan is gegrond verklaard. Het Dagelijks bestuur heeft besloten hoger beroep in te stellen bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Het Algemeen bestuur heeft ingestemd met dat besluit. Ook de twee andere partijen hebben hoger beroep ingesteld. Op 30 september 2016 is de zitting geweest. Nadien heeft de afdeling bestuursrechtspraak de zaak nog heropend omdat nog enkele vragen resteerden. Die vragen zijn beantwoord. Bij uitspraak van 1 februari 2017 is AGV in het gelijk gesteld. Hiermee is het risico opgeheven.

Dijkverbetering Geerkade

In de periode 2005-2006 heeft DWR (Waternet) namens AGV dijkverbeteringswerkzaamheden uitgevoerd aan de Geerkade. Een woning is na de werkzaamheden (verder) verzakt en vertoont scheuren. In 2011 heeft de bewoner AGV aansprakelijk gesteld voor deze schade. In 2013 is uit onderzoek gebleken dat de oprit niet, zoals voorgeschreven, met gewichtsnutraal ophoogmateriaal is verhoogd. Ook is duidelijk geworden dat de schade niet gedekt is door de CAR-verzekering (van de aannemer en AGV) omdat de melding van de schade buiten de dekkingstermijn viel. De bewoner claimt € 175.000.

De aansprakelijkstelling is op advies van de bezwaarschriftencommissie AGV behandeld als verzoek om nadeelcompensatie. In 2015 is op basis van advies van een deskundige een bedrag van ruim € 60.000 toegekend (en reeds uitbetaald). Tegen dit besluit heeft de bewoner bezwaar gemaakt, welk bezwaarschrift conform het advies van de bezwaarschriftencommissie van AGV ongegrond is verklaard. Bezwaarde heeft daartegen beroep ingesteld bij de rechtbank, onder overlegging van een contra-expertise ter ondersteuning van zijn claim. De Stichting Advisering Bestuursrechtspraak voor Milieu en Ruimtelijke Ordening (StAB) zal door (en op kosten van) de rechtbank als deskundige aangesteld worden. De onderzoeksvragen waar de StAB zich over zal moeten buigen zijn naar verwachting pas in de loop van 2017 gereed.

Saneren waterbodem Vecht/Wikro-leiding

In 2011 is gestart met het saneren van de Vecht, inclusief Weespertrekvaart, Gaasp en Smalweesp. De uitvoeringswerkzaamheden hebben op twee momenten vertraging opgelopen met schade tot gevolg. In 2011 werden de werkzaamheden gehinderd door de ligging van circa 7 km WIKRO-leiding (persleiding) van de gemeenten Weesp en Muiden, die in 2008 niet volgens de vergunnings- voorschriften was aangelegd. Beide gemeenten zijn in 2011 door het Dagelijks bestuur aansprakelijk gesteld voor de schade en kosten vanwege de ligging van de WIKRO-leiding. In 2012 heeft AGV een claim ingediend die door beide gemeenten is afgewezen. AGV heeft de gemeenten in 2014 gedagvaard voor een bedrag van ruim € 1 miljoen. In 2015 heeft de Rechtbank Amsterdam de vorderingen van AGV afgewezen. AGV heeft daartegen hoger beroep ingesteld bij het Hof Amsterdam. Alle partijen hebben aktes ingediend. Op 11 juli 2017 is de zitting gepland.

Verzoek nadeelcompensatie Zogweteringlaan Maarssen

Het waterschap heeft in 2015 een verzoek om schadevergoeding ter hoogte van € 112.500 van een inwoner van Maarssen ontvangen. Verzoeker claimt schade te lijden met betrekking tot zijn percelen agrarische grond. Het waterpeil is volgens hem gestegen, waardoor sprake is van een gebrekkige ontwatering van zijn grasland, waardoor hij inkomsten misloopt. Het verzoek om schadevergoeding is behandeld als een verzoek om nadeelcompensatie.

Het verzoek om nadeelcompensatie is in december 2016 afgewezen in verband met het ontbreken van een concrete schadeoorzaak. Verzoeker kan daartegen in beroep gaan en daarna eventueel in hoger beroep. Niet valt uit te sluiten dat verzoeker zich alsnog tot de civiele rechter wendt om zijn schade vergoed te zien. Het risico op een veroordeling wordt echter gering geacht omdat van enige onrechtmatigheid niets is gebleken.

Tariefdifferentiatie wegen

Op 28 december 2016 heeft de rechtbank Overijssel in een belastingprocedure overwogen dat het begrip 'verharde openbare wegen' beperkt moet worden uitgelegd. De rechtbank oordeelde dat onverharde weggedeelten die dienstbaar zijn aan de (verkeersfunctie van de) verharde weg, niet onder de reikwijdte van dit begrip vallen. Volgens

de rechter mag de tariefdifferentiatie wegens zich dus alleen uitstrekken over verharde weggedeelten. Er is inmiddels hoger beroep ingesteld tegen de uitspraak van de rechtbank. Het kan nog enige tijd duren voordat er een definitief oordeel is geveld. Omdat het niet ondenkbeeldig is dat (alle) wegbeheerders als gevolg van de uitspraak met ingang van dit jaar bezwaar tegen hun belastingaanslag zullen maken, is er de komende periode onzekerheid met betrekking tot de belastingopbrengsten.

4.2.6 Financiering

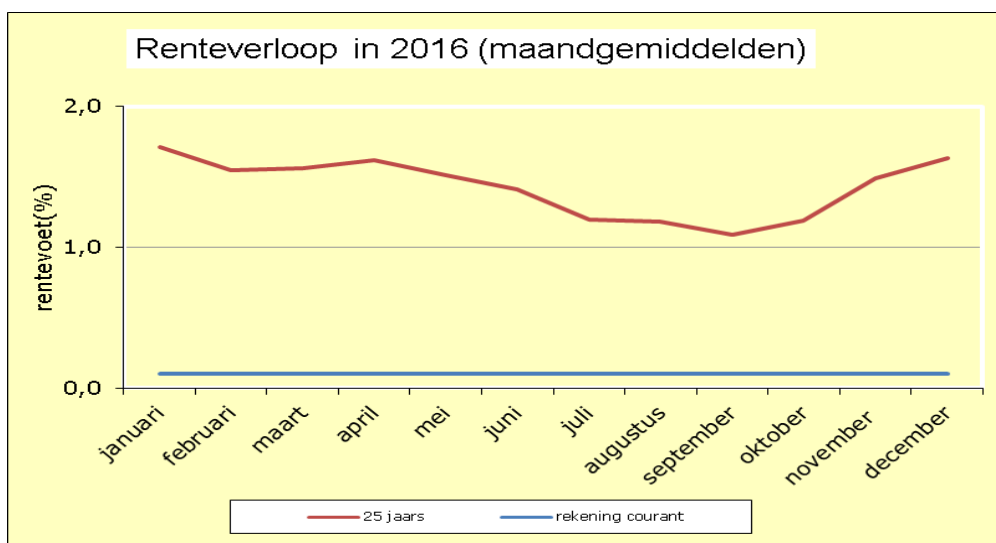
4.2.6.1 Algemeen

Overeenkomstig artikel 108 van de Waterschapswet heeft het Algemeen bestuur de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie AGV vastgesteld, die betrekking heeft op 'het financieel beleid, het financieel beheer en de financiële organisatie' van het waterschap. In artikel 14 van de verordening zijn de regels met betrekking tot de financieringsfunctie opgenomen.

De regels bevatten de algemene doelstellingen en de te hanteren richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie, alsmede inzake de administratieve organisatie van de financieringsfunctie, daaronder begrepen taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening.

Naast de verordening is de financieringsparagraaf een belangrijk instrument voor het sturen en beheersen van, verantwoorden over en toezicht houden op de treasuryfunctie. De treasury is er primair op gericht om betrouwbare en degelijke financiering van de AGV-activiteiten te realiseren.

In deze paragraaf worden de interne en externe ontwikkelingen en de resultaten met betrekking tot de treasuryfunctie over het jaar 2016 nader toegelicht.

De toch al lage lange rente voor 25-jaars leningen is vanaf begin 2016 verder gedaald van 1,6% naar circa 1% per eind september. Daarna steeg de rente tot 1,5% ultimo december 2016. De stijging van de rente ná september wordt onder andere veroorzaakt door de aantrekkende economie, het Trump-effect en de problemen bij enkele Italiaanse banken.

De korte rente (rekening-courant krediet) handhaafde zich op lage waarden; gemiddeld voor 2016 bedroeg de rente voor debetstand 0,1%. Vanwege het verschil tussen de korte en lange rente is in 2016 zo lang mogelijk -binnen het wettelijk kader van de kasgeldlimiet- gefinancierd met het goedkopere rekening-courant krediet.

4.2.6.2 Financiering

Korte financiering

Korte financiering vindt geheel plaats via de rekening-courant van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB). Bij de 'geldmarkt-plus rekening' is de te betalen c.q. te ontvangen rente boven een stand van € 500.000 gelijk aan de Euribor tarieven van de ECB. Tot het gestelde grensbedrag geldt bij een credit- en debetstand een opslag, respectievelijk aftrek van 0,25%. Deze bepalingen zijn marktconform te noemen.

Lange financiering

De leningenportefeuille bestond per 31-12-2016 uit 42 geldleningen met een restantwaarde van € 676 miljoen. Het gemiddelde rentepercentage van de (langlopende) leningenportefeuille bedroeg eind 2016 afgerond 3,87% (exclusief de leningen voor de rwzi Amsterdam-West bedroeg het rentepercentage 3,36%).

In 2016 zijn onderstaande geldleningen afgesloten:

- € 20 miljoen met een looptijd van 30 jaar tegen een rente van 1,430%
- € 22 miljoen met een looptijd van 30 jaar tegen een rente van 1,379%

Van de lening van € 20 miljoen was € 12 miljoen bestemd voor de financiering van diverse investeringsobjecten van AGV en € 8 miljoen voor de rwzi Amsterdam-West. De andere lening is aangetrokken voor de financiering van diverse investeringsobjecten van AGV. Met het aantrekken van bovenstaande leningen is binnen de planning van de begroting gebleven, waarin werd uitgegaan van een maximale financieringsbehoefte van € 42 miljoen.

4.2.6.3 Risicobeheer

In de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FiDO) is een aantal verplichtingen vastgelegd waaraan minimaal dient te worden voldaan, namelijk de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Daarnaast wordt bij de financiering te allen tijde het uitgangspunt aangehouden dat dit alleen plaatsvindt ten behoeve van de uit te voeren publieke taak, zoals die via de Waterschapswet aan AGV is opgedragen.

Toetsing kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is ingesteld met het doel om grote schommelingen in de rentelasten te vermijden.

Deze schommelingen zouden kunnen ontstaan wanneer in te grote mate met kort geld wordt gefinancierd.

De limiet mag niet worden overschreden door het totaal van de netto vlottende schuld en de overige korte schuld (< 1 jaar). Als de kasgeldlimiet wordt overschreden moet in principe de tijdelijke korte financiering worden omgezet in geldleningen met een lange looptijd (≥10 jaar).

De kasgeldlimiet bedraagt voor AGV 23% van het totaal van de begroting en is voor 2016 gelijk aan € 38,9 miljoen.

In de onderstaande tabel is over 2016 per kwartaal de toetsing van de kasgeldlimiet weergegeven.

Kasgeldlimiet, werkelijk 2016	1e	2e	3e	4e
(bedragen x € 1,000)	kwartaal	kwartaal	kwartaal	kwartaal
Toegestane kasgeldlimiet (1)				
In % van de grondslag: 23				
- grondslag (= begrotingstotaal)	169.024	169.024	169.024	169.024
- bedrag kasgeldlimiet	38.900	38.900	38.900	38.900
Omvang vlottende schuld (2)	27.146	29.666	18.538	15.036
Vlottende middelen (3)	0	0	0	0
<u>Toets kasgeldlimiet</u>				
Totaal netto vlottende schuld (4); (2-3)	27.146	29.666	18.538	15.036
Toegestane kasgeldlimiet (1)	38.900	38.900	38.900	38.900
Ruimte (+) Overschrijding (-); (1-4)	11.754	9.234	20.362	23.864

De tabel laat zien dat in 2016 de ruimte ten opzichte van de toegestane kasgeldlimiet gemiddeld over het jaar ruim € 16,3 miljoen is geweest.

Renterisico lange of vaste schuld

In de Wet FiDO wordt ter beperking van de lange termijn renterisico's een risiconorm gehanteerd. Zoals uit de onderstaande tabel blijkt, is de renterisiconorm in 2016 niet overschreden.

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld		2016	x €1.000
Renterisico's			
1.a	Renteherziening op vaste schuld o/g		0
1.b	Renteherziening op vaste schuld u/g		0
2.	Netto renteherziening op vaste schuld (1.a-1.b)		0
3.a	Nieuw aangetrokken vaste schuld		42.000
3.b	Nieuw verstrekte leningen		0
4.	Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3.a-3.b)		42.000
5.	Betaalde aflossingen		44.004
6.	Herfinanciering (laagste van 4 en 5)		42.000
7.	Renterisico op vaste schuld (2+6)		44.004
Renterisiconorm			
8.	Begrotingstotaal		169.024
9.	Percentage renterisiconorm (%)		30
10.	Renterisiconorm (8*9/100)		50.707
Toets renterisiconorm			
10.	Rente risiconorm		50.707
7.	Renterisico op vaste schuld		44.004
11. Ruimte (+) / Overschrijding (-); (10-7)			6.703

De renterisiconorm heeft als doel bovenmatige risico's op de langlopende schulden te voorkomen. De opbouw en samenstelling van het langdurig vreemd vermogen moet zodanig zijn dat risico's door renteaanpassingen en herfinanciering van leningen worden gereduceerd. Deze norm bedraagt voor de waterschappen 30% van het begrotingstotaal.

Rentegevoeligheid

AGV is vanwege de toegepaste methodiek van financiering beperkt gevoelig voor rente schommelingen. De te financieren boekwaarde van alle aanwezige activa zijn grotendeels afgedekt door langlopende geldleningen met een vaste rente.

Het ongedekte deel wordt zolang als mogelijk (binnen de toegestane grenzen van de kasgeldlimiet) gefinancierd via de rekening courant met de Nederlandse Waterschapsbank. Er is een kredietlimiet (rood staan) van € 45 miljoen, waarvoor aantrekkelijke voorwaarden gelden. Ter beperking van de financieringskosten wordt deze faciliteit zo ruim mogelijk benut. Renteschommelingen kunnen enerzijds zijn op de zogenaamde korte rente en is merkbaar op de rekening-courant met een maximale limiet van € 45 miljoen én anderzijds op de zogenaamde lange rente, die gevolgen kan hebben op de financiering van toekomstige investeringsprojecten.

Bij een rentestijging op zowel de korte als de lange rente van 1% zou het effect globaal € 1 miljoen op jaarbasis kunnen zijn (1% van € 45 miljoen kort geld plus 1% van € 60 miljoen lang geld zijnde over het gemiddeld investeringsvolume per jaar). Dit zou een effect kunnen hebben van 0,62% op de exploitatiebegroting van totaal € 169 miljoen met een evenredig effect op de tarieven.

Vooralsnog is dit effect niet te verwachten, aangezien het renteniveau voor nieuwe geldleningen in de begroting 2016 zeer behoudend is begroot op 3,5%.

4.2.6.4 Omslagrente

De omslagrente kan worden geformuleerd als de totale rentekosten uitgedrukt in een percentage van de te financieren boekwaarde van investeringen. Voor 2016 werd dit percentage begroot op 3,5%, bij een neutraal financieringstekort. Het percentage is exclusief de financiering van de rwzi West te Amsterdam, waarvoor een afzonderlijke projectfinanciering is afgesloten.

Het werkelijke percentage 2016 is uitgekomen op 3,3863%. De berekening van het rente omslag percentage is uitgewerkt in bijlage 7.

4.2.6.5 Schatkistbankieren

De decentrale overheden zijn volgens de Wet Fido verplicht om al hun overtollige liquide middelen, boven een bepaald drempelbedrag, aan te aanhouden in de schatkist bij het ministerie van Financiën (in de vorm van een rekening-courant zoals bij een bank). Over de aangehouden middelen wordt een voor de Staat marktconforme rente vergoed.

Om te kunnen Schatkistbankieren (SKB) is AGV aangemeld bij het "Agentschap Schatkistbankieren" van het ministerie van Financiën. In 2016 beschikte AGV niet over overtollige liquide middelen. Om de rentelasten te beperken wordt altijd gewerkt vanuit een schuldpositie in rekening-courant. Hiertoe heeft AGV een kredietlimiet van € 45 miljoen bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB).

Het rekening-courant saldo van AGV bij het ministerie van Financiën in het kader van SKB bedraagt dus nul euro.

4.2.6.6 Administratieve organisatie

In de 'Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie AGV' (verordening ex art. 108 Waterschaps- wet) is de rolverdeling bij de uitvoering van de treasurytaken aangegeven. Tevens zijn ook de functiescheiding en procedures vermeld. De accountant heeft de procedures en werkprocessen beoordeeld en akkoord bevonden. De procesbeschrijvingen zijn opgenomen in het handboek Administratieve Organisatie (AO) van Waternet.

4.2.6.7 Informatievoorziening

Periodiek wordt het uitgevoerde beleid getoetst aan het in de verordening beschreven beleid. In de 4- en 9-maandsrapportage is het bestuur gerapporteerd over het uitgevoerde beleid.

4.2.7 Verbonden partijen

Onder verbonden partij wordt verstaan die organisatie (een derde partij), waarmee het waterschap een bestuurlijke én een financiële relatie heeft als gevolg van een bepaalde samenwerking om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Partijen worden als verbonden beschouwd indien de ene partij de zeggenschap over de andere partij bezit of belangrijke invloed kan uitoefenen op de financiële en operationele beslissingen van de andere partij. AGV kent drie verbonden partijen (VP), de Stichting Waternet en de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis en de Unie van Waterschappen.

Waternet	
Rechtsvorm	Stichting
Vestigingsplaats	Amsterdam
Publiek belang dat met VP behartigd wordt	Het uitvoeren van alle waterschapstaken die aan AGV zijn opgedragen.
Wijze van behartiging	Waternet is opgericht door AGV en de gemeente Amsterdam. Beide opdrachtgevers zijn vertegenwoordigd in het bestuur van Waternet in de persoon van respectievelijk de dijkgraaf van AGV en de verantwoordelijke wethouder van de gemeente Amsterdam voor de watertaken.
Hoogte financiële relatie met AGV in 2016	€ 92,1 miljoen
Bereikte resultaten	De aan Waternet opgedragen taken zijn doelmatig en efficiënt uitgevoerd.
Risico's vanwege de relatie met de VP	Waternet is opgericht door AGV en de gemeente Amsterdam. Voor AGV verzorgt Waternet alle waterschapstaken. Voor Amsterdam zorgt Waternet voor de drinkwatervoorziening, de riolering en het ondiepe grondwater. Zowel de gemeente Amsterdam als AGV zijn in verhouding van de kosten van de opgedragen taken volledig aansprakelijk voor eventuele tekorten van Waternet. Voor AGV is dit aandeel 40%, dat onder andere van toepassing is op de garantstellingen: Waternet heeft geldleningen met een oorspronkelijk bedrag van € 96,6 miljoen aangetrokken waarvan de restantleningen per 31-12-2016 € 44,7 miljoen bedraagt. Daarnaast heeft Waternet een rekening-courantkrediet faciliteit die op 31-12-2016 € 26,2 miljoen bedraagt.

Unie van Waterschappen (UvW)	
Rechtsvorm	Vereniging
Vestigingsplaats	Den Haag
Publiek belang dat met VP behartigd wordt	Behartiging van de belangen van de Nederlandse waterschappen op nationaal, Europees en internationaal niveau, alsmede de ontwikkeling van een gezamenlijke visie en het bepalen van gezamenlijke standpunten van haar leden en het verlenen van service aan haar leden.
Wijze van behartiging	In de ledenvergadering hebben de voorzitters van alle waterschappen zitting.
Hoogte financiële relatie met AGV in 2016	Contributie: € 582.000
Bereikte resultaten	De taken zijn doelmatig en efficiënt uitgevoerd.
Risico's vanwege de relatie met de VP	De UvW heeft een rekening-courantkrediet faciliteit tot maximaal € 2 miljoen waarvan AGV voor 6% garant staat.

Het Waterschapshuis	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Amersfoort
Publiek belang dat met VP behartigd wordt	Ondersteuning AGV – met name op het vlak van automatisering en ICT- bij het uitvoeren van diens taken.
Wijze van behartiging	Het Waterschapshuis is opgericht door alle waterschappen tezamen. AGV is lid van het algemeen bestuur van Het Waterschapshuis en wordt daarin vertegenwoordigd door een lid van het Dagelijks bestuur van AGV.
Hoogte financiële relatie met AGV in 2016	€ 202.000
Bereikte resultaten	De taken zijn doelmatig en efficiënt uitgevoerd.
Risico's vanwege de relatie met de VP	De waterschappen dus ook AGV zullen op grond van artikel 41 van de Gemeenschappelijke regeling er steeds voor zorgdragen dat Het Waterschapshuis te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen.

4.2.8 EMU-saldo

Opbouw Emu-saldo		
bedragen x € 1.000		
1. EMU-exploitatiesaldo		8.669
2. Invloed investeringen (zie staat van materiële en immateriële vaste activa)		
-/- bruto-investeringsuitgaven	-/-	55.766
+ investeringssubsidies	+	2.642
+ afschrijvingen	+	37.801
3. Invloed voorzieningen (zie staat van reserves en voorzieningen)		
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	+	
-/- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-/-	
-/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-/-	
+ externe vermeerderingen van voorzieningen	+	
4. Invloed reserves (zie staat van reserves en voorzieningen)		
-/- betalingen rechtstreeks uit reserves	-/-	
+ externe vermeerderingen van reserves	+	
5. Deelnemingen en aandelen		
-/- boekwinst	-/-	
+ boekverlies	+	
EMU-saldo		-6.654

Toelichting opbouw EMU-exploitatiesaldo

Gerealiseerd saldo baten en lasten 6.787
dit saldo is inclusief:

Toevoegingen aan reserves

Rente	+	33
Dotaties	+	3.933

Onttrekkingen aan reserves

Project Saneren Vecht	-/-	1.801
Versnelde afschrijving HWBP (resultaatbestemming 2015)	-/-	283

EMU-exploitatiesaldo voor toevoeging/onttrekking aan reserves	=	<u>8.669</u>
---	---	--------------

Het EMU-saldo is het vorderingensaldo van de collectieve sector op transactiebasis. Dit is het totale begrotings-tekort dan wel -overschot van alle Nederlandse overheden en de sociale fondsen. Het aandeel dat de waterschappen in het overheidstekort mogen hebben voor 2016 was bepaald op € 400 miljoen; het aandeel daarin voor AGV is € 27,4 miljoen (referentiewaarde).

Het werkelijke EMU-saldo over 2016 (€ 6,7 miljoen) is € 19,5 miljoen lager uitgekomen dan de gestelde referentiewaarde en is lager dan begroot (€ 19,4 miljoen). Het werkelijke EMU-saldo is binnen de referentiewaarde gebleven door ontvangen subsidies, extra afschrijvingen op het HWBP en lagere investeringen dan oorspronkelijk begroot.

4.2.9 Wet Normering Topinkomens (WNT)

Sinds 1 januari 2015 is de WNT verder aangescherpt. De WNT 2 brengt de maximum bezoldigingsnorm voor topfunctionarissen in de (semi) publieke sector terug van 130% naar 100% van het ministersalaris.

Doel van deze wet is het maximeren van de bezoldigingen en vertrekvergoedingen in de publieke en semipublieke sector. Voor 2016 is de WNT-norm gesteld op € 179.000.

Een eventuele ontslagvergoeding mag niet meer bedragen dan één jaarsalaris, met een maximum van € 75.000.

Naast de normering van de bezoldiging/ontslagvergoeding kent de WNT een publicatieplicht.

Dit ongeacht of de bezoldiging hoger of lager is dan de norm. Volgens deze wet moeten van de topfunctionarissen de namen en bezoldigingscomponenten in de jaarrekening worden vermeld.

Volgens artikel 1.1 sub b 2° van de wet valt alleen de secretaris-directeur (bij waterschappen) onder de publicatieplicht. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de bezoldiging van de secretaris-directeur over het jaar 2016.

Bedragen in €		H.J. Kelderman
Functie(s)		Secretaris-directeur
• Duur dienstverband in 2016		1/1 - 31/12
• Omvang dienstverband (fte)		1
• Gewezen topfunctionaris?		nee
• (Fictieve) dienstbetrekking?		nee
zo niet, langer dan 6 maanden		
binnen 18 maanden werkzaam?		ja
Bezoldiging		
• Beloning		125.803
• Belastbare onkostenvergoeding		1.504
• Beloningen betaalbaar op termijn		14.835
Totaal bezoldiging		142.142

Van de bezoldiging van de secretaris-directeur komt 50% ten laste van AGV en 50% ten laste van Waternet.

5. Jaarrekening 2016

5.1 Exploitatierekening naar programma's

nr.	Programma Netto kosten Exploitatie (x € 1.000)	Realisatie	Begroting	Realisatie
		2015	2016	2016
		€	€	€
1.	Veiligheid	28.082	29.071	28.350
2.	Schoon water	82.207	85.386	84.305
3.	Voldoende water	30.189	29.319	27.874
4.	Op en om het water	3.044	1.635	1.017
5.	Draagvlak	11.528	11.019	11.006
6.	Algemeen	10.812	12.593	12.535
Totaal		165.862	169.024	165.087

5.2 Exploitatierekening naar beleidsvelden/beleidsproducten

BBP Beleidsveld/Beleidsproduct nr. (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2015	Begroting 2016	Realisatie 2016
	€	€	€
1. Planvorming	7.115	7.208	6.828
1. Eigen plannen	5.622	5.625	5.464
2. Plannen van derden	1.493	1.583	1.364
2. Aanleg en onderhoud waterkeringen	24.758	25.456	25.006
3. Beheersinstrumenten waterkeringen	2.950	2.688	2.827
4. Aanleg en onderhoud waterkeringen	21.474	22.446	21.861
5. Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	334	321	318
3. Inrichting en onderhoud watersystemen	35.888	38.635	35.800
6. Beheersinstrumenten watersystemen	3.143	3.747	3.545
7. Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	9.929	11.980	10.409
8. Baggeren en saneren van waterbodems en waterlopen	8.513	7.927	7.273
9. Beheer hoeveelheid water	10.552	11.267	11.162
10. Calamiteitenbestrijding watersystemen	560	435	497
11. Monitoring watersystemen	3.191	3.280	2.914
4. Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	69.995	69.004	69.158
12. Getransporteerd afvalwater	3.540	3.609	3.503
13. Gezuiverd afvalwater	52.604	51.595	51.972
14. Verwerkt slib	12.940	12.820	12.778
15. Afvalwaterbehandeling door derden	911	980	905
5. Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	1.384	442	257
20. Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens	1.134	214	28
21. Verkeersregeling en verkeersveiligheid vaarwegen en havens	250	229	229
6. Vergunningverlening en handhaving	3.089	2.929	2.949
23. Vergunningen en meldingen	2.418	2.693	2.710
24. Adviezen vergunningen	671	236	239
7. Beheersing van lozingen	5.553	5.855	5.718
25. Toezicht	1.893	2.107	2.013
26. Handhaving	1.361	1.477	1.501
27. Regulering lozingen	2.299	2.271	2.204
9. Heffing en invordering	11.528	11.061	11.006
31. Belastingheffing	7.646	7.757	8.223
32. Invordering	3.882	3.304	2.783
10. Bestuur en externe communicatie	6.552	8.433	8.365
33. Bestuur	3.886	5.670	5.529
34. Externe communicatie	2.666	2.762	2.836
Totaal	165.862	169.024	165.087

Bij de betreffende programma's is een nadere toelichting op de realisatie gegeven. De beleidsproduct 28 t/m 30 (8. Grondwaterzorg) zijn na overleg tussen de waterschappen en de Unie van Waterschappen komen te vervallen.

5.3 Exploitatierekening naar kostendragers

Taken en financieringsbronnen

In de Waterschapswet worden de waterschapstaken zuiveringsbeheer en watersysteembeheer onderscheiden. De kosten hiervan worden gedekt uit de opbrengsten van de financieringsbronnen zuiveringsheffing respectievelijk de watersysteemheffing. Naast deze heffingen bestaat er een aparte verontreinigingsheffing voor directe lozingen. In onderstaande tabel zijn de netto kosten per beleidsveld verdeeld over de kostendragers zuiveringsbeheer en watersysteembeheer. De netto kosten van de beleidsvelden moeten samen met de geschatte inkomstenderving wegens kwijtschelding en oninbaar worden goedgeemaakt door de opbrengsten uit de op te leggen heffingen. De opbrengst van de verontreinigingsheffing komt hierbij nog ten gunste van de netto kosten van het watersysteembeheer.

Kosten per kostendrager en dekking (bedragen x € 1.000)	Begroting 2016		Rekening 2016	
	Zuiverings- beheer	Water- systeem- beheer	Zuiverings- beheer	Water- systeem- beheer
1. Planvorming	-	7.209	-	6.828
2. Aanleg en onderhoud waterkeringen	-	25.455	-	25.006
3. Inrichting en onderhoud watersystemen	-	38.635	-	35.799
4. Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	69.004	-	69.157	-
5. Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	-	442	-	257
6. Vergunningverlening en handhaving	-	2.929	-	2.949
7. Beheersen van lozingen	-	5.855	-	5.718
8. Grondwaterbeheer	-	-	-	-
9. Heffing en invordering	4.867	6.194	4.843	6.163
10. Bestuur en externe communicatie	4.216	4.216	4.183	4.183
Netto kosten van de beleidsvelden	78.087	90.936	78.183	86.903
Onvoorzien	-	-	-	-
Kwijtschelding	6.527	6.818	6.696	6.976
Oninbaar	994	814	1.006	828
Niet te versturen kleine aanslagen	-	118	-	-
Opbrengst verontreinigingsheffing ten gunste van WSB	-	911	-	831
Bruto kosten te dekken door belastingopbrengsten	85.609	97.775	85.885	93.876
Dekkingsmiddelen				
a. Bruto op te leggen Zuiveringsheffing	86.682		88.002	
b. Bruto op te leggen Watersysteemheffing		98.467		98.546
c. Onttrekking uit tariefegalisatiesreserves	-1.073	-691		
Totaal dekkingsmiddelen	85.609	97.775	88.002	98.546
Exploitatieresultaat	-	-	2.117	4.670

Onvoorzien

Volgens de Waterschapswet dient de begroting een bedrag voor onvoorzien te bevatten. Conform de Nota Financieel Beleid AGV is hiervoor echter geen bedrag in de AGV-begroting opgenomen, omdat het beleid er namelijk op is gericht eventuele risico's en calamiteiten -op de momenten waarop dit zich voordoet- in eerste instantie zoveel mogelijk binnen de begroting op te lossen.

Gerealiseerde begrote dividenden en algemene opbrengsten

Deze posten maken onderdeel uit van de netto kosten per programma.

Opbrengstrekening (bedragen x € 1.000)	Programma	Begrote opbrengst in €	Gerealiseerde opbrengst in €	Ten gunste kostendrager:	
				Zuiverings- beheer	Watersysteem- beheer
Huren en (erf)pachten	Veiligheid	150.000	159.000		100%
Huren en (erf)pachten	Schoon water	145.000	159.000		100%
Huur dienstwoningen	Voldoende water	96.000	152.000		100%
Precariobelasting- en legesverordening AGV	Veiligheid / Voldoende water	625.000	639.000		100%
Liggelden	Op en om het water	500.000	559.000		100%
Bijdrage vaarwegbeheer van provincies	Op en om het water	700.000	1.259.000		100%
Zuiveren afvalwater voor derden	Schoon water	7.070.000	7.041.000	100%	
Verkoop van grond	Veiligheid/Voldoende water	-	435.000		100%

De incidentele verkoop van grond voor in totaal € 435.000 is als volgt te specificeren:

- Verkoop grond gelegen in de gemeente De Ronde Venen, te Vinkeveen € 189.600;
- Verkoop grond gelegen in de gemeente Stichtse Vecht, te Vreeland € 139.400;
- Verkoop grond (grasland) gelegen nabij Kromme Mijdrecht, te De Hoef € 35.000;
- Verkoop diverse (13) kleine stukken grond voor in totaal € 71.0000.

5.4 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

De exploitatierekening naar kostensoorten is te splitsen in lasten en opbrengsten. De lasten minus de baten, exclusief de opbrengst waterschapsbelastingen én de mutaties in de tariefegaliseringsreserves, geven de netto lasten die door de belastingopbrengsten moeten worden gedekt. Deze netto lasten stemmen overeen met de netto kosten per programma.

De lasten van AGV bestaan ten eerste uit de directe lasten en baten van AGV zelf. Dit betreft onder andere kapitaallasten van de AGV-activa en kosten van bestuur. Ten tweede zijn de uitvoeringskosten van Waternet opgenomen. Per kostensoort worden de belangrijkste verschillen tussen de cijfers van de begroting 2016 met de jaarrekening 2016 op hoofdlijnen toegelicht.

LASTEN

Lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
1.1 Externe rentelasten	27.557	27.008	26.135
1.2 Interne rentelasten	78	41	33
1.3 Afschrijving van activa	34.942	37.073	37.801
<i>Totaal Kapitaallasten</i>	<i>62.577</i>	<i>64.122</i>	<i>63.969</i>
2.1 Salarissen huidig personeel en bestuurders	766	769	785
2.2 Sociale premies	-	-	-
2.4 Overige personeelslasten	116	63	157
2.5 Personeel van derden	-	-	-
2.6 Uitkeringen voormalig personeel en bestuurders	216	366	241
3.2 Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	16	318	209
3.4 Huren en pachten	-	-	-
3.10 Overige diensten door derden	1.610	1.508	1.498
3.10 Toerekening kosten Waternet	94.874	94.323	92.076
4.2 Bijdrage aan het Rijk	3.117	4.779	4.799
4.2 Bijdragen aan overigen	400	423	423
5.1 Te verrekenen kosten met fonds 'Saneren Vecht'	6.034	-	1.801
5.2 Onvoorzien	-	-	-
Totaal exploitatie	169.726	166.670	165.958
Toevoegingen aan reserves:			
- Toevoeging rente aan reserves	78	41	33
- Toevoeging aan reserves	4.934	3.934	3.934
Sluitregel: voordelig exploitatiesaldo te muteren in:			
- Bestemmingsreserve te dekken exploitatiesaldo	-	-	-
- Egalisatiereserve Watersysteemheffing	-	691	-
- Egalisatiereserve Zuiveringsheffing	-	1.073	-
- Afboeken deel geactiveerde bijdrage HWBP	-	-	-
Nog te bestemmen exploitatieresultaat	1.136		6.787
Totaal Lasten	175.874	172.409	176.712

Toelichting Lasten

1.1, 1.2 en 1.3 kapitaallasten

De kapitaallasten betreffen rente en afschrijving van activa. De rente bestaat uit te betalen rente op externe geldleningen en rente over eigen financieringsmiddelen (zoals reserves). Met het inzetten van de eigen financieringsmiddelen wordt bespaard op de rentekosten. Deze besparing komt voor hetzelfde bedrag tot uitdrukking aan de opbrengstzijde (post 1.2). Deze opbrengst wordt niet binnen de exploitatie gehouden, maar de rente wordt bijgeschreven op de betreffende reserve die voor financiering is ingezet (zie onder 'toevoeging rente aan reserves'). De kapitaallasten zijn berekend over de binnen AGV aanwezige objecten, die vanwege hun aard (meerjarig nut) worden beschouwd als activa. Hiertoe behoren onder andere gemalen, zuiveringsinstallaties, slib installaties, waterkeringen, watergangen, water(inrichtings)plannen.

Het investerings- en afschrijvingsbeleid, inclusief de te hanteren afschrijvingstermijnen, is vastgelegd in de Nota Financieel Beleid AGV.

Voor de financiering van vaste activa worden geldleningen op de kapitaalmarkt aangetrokken.

De omslagrente van het totale leningenpakket is in 2016 uitgekomen op 3,3863% (begroot was 3,50%).

In de betreffende paragrafen in hoofdstuk 4 wordt ingegaan op vermogensbeheer en financiering.

De totaal gerealiseerde kapitaallasten bedragen € 63.969.000 en vallen € 153.000 lager uit dan het begrote bedrag van € 64.122.000. De lagere kapitaallasten bestaan uit twee componenten. Ten eerste een rentevoordeel van € 881.000, door de lage rentestanden op nieuwe financieringen en door zolang als mogelijk (binnen de toegestane grenzen van de kasgeldlimiet) gebruik te maken van de lage debetrente op de rekening-courant faciliteit. Daarentegen zijn de afschrijvingslasten € 728.000 hoger dan begroot. De eerste en belangrijkste oorzaak van de hogere afschrijvingslasten is het versneld afschrijven van de rwzi Maarssen als gevolg van het buiten gebruik stellen per 1 januari 2019 van deze rwzi.

In het bestuursvoorstel (BBV16.0337) over de opheffing van de rwzi Maarssen is toegelicht dat een bedrag van € 1,4 miljoen extra dient te worden afgeschreven. Gelijke verdeling over elk van de jaren 2016, 2017 en 2018 betekent een extra last van € 467.000 voor 2016. Een tweede oorzaak is het versneld afschrijven in 2016 van de bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma. Bij de vaststelling van de jaarstukken 2015 heeft het AB besloten het positieve resultaat op watersysteembeheer over 2015 ad € 283.000 hiervoor in te zetten, zie ook de toelichting onder opbrengstsoort 6.1 onttrekkingen aan reserves.

2.1 t/m 2.6 Personeelslasten

De personeelslasten bestaan uit salarissen en sociale lasten van de dijkgraaf (1,0 fte) en de secretaris-directeur (0,5 fte). Tevens zijn er overige personeelskosten, zoals reis- en verblijfkosten dienstreizen. Daarnaast zijn de vergoedingen en presentiegelden voor de leden van het Dagelijks en Algemeen bestuur opgenomen.

De kosten van voormalig personeel betreffen wachtgeld voor voormalige bestuursleden en de jaarlijkse premie van afgesloten koopsompolissen in verband met wachtgeld- en pensioenverplichtingen van het huidige Dagelijks bestuur.

De totale uitgaven personeelslasten bedroegen € 1.183.000, begroot was € 1.198.000, derhalve een onderschijding van € 15.000. Lagere lasten zijn gerealiseerd op de uitgaaf 'uitkeringen voormalig personeel en bestuurders' voor een bedrag van € 125.000. De overschrijding op kostensoort 'Overige personeelslasten' is het gevolg van een wijziging van kostenverantwoording van onkostenvergoedingen.

Vanaf 2015 worden deze vergoedingen aan bestuurders netto verstrekt en verantwoord onder deze kostensoort (2.4). Tot 2015 werden deze vergoedingen bruto uitgekeerd en onder kostensoort 'salarissen huidig personeel en bestuurders (2.1)' verantwoord. In de begroting 2017 is deze wijziging doorgevoerd.

In bijlage 6 is de staat van personeelslasten opgenomen waarin per organisatie-eenheid de personeelslasten zijn opgenomen.

3.2 Overige gebruiks- en verbruiksgoederen

De kostensoort omvat alle kosten die samenhangen met de aankoop van goederen die bestemd zijn voor gebruik en verbruik binnen de productieprocessen (anders dan investeringen). Op deze post zijn onder andere uitgaven opgenomen voor hard- en software, schrijf- en bureaubehoeften, druk- en bindwerk, abonnementen, representatie en kleine materialen.

De gerealiseerde uitgaven zijn ten opzichte van de begroting lager uitgevallen.

3.10 Overige diensten door derden

Betreft de door derden geleverde diensten, voor zover deze niet behoren tot één van de voorgaande kostensoorten en waarvoor geldt dat er een rechtstreeks verband is tussen de geleverde dienst en de bijbehorende lasten. De totale uitgaven bedragen € 1.498.000 en zijn in lijn met de begroting. De voornaamste uitgaven op deze kostensoort zijn contributies en bijdragen zoals de jaarlijkse bijdrage aan de STOWA (€ 528.000), de contributie aan de Unie van Waterschappen (€ 582.000) en de bijdrage aan Het Waterschapshuis (€ 202.000). Naast reguliere uitgaven voor de diverse commissies (Bezwaren-, Rekenkamer- en Kunstcommissie) en een bedrag van € 55.000 aan fractievergoedingen zijn op deze kostensoort extra juridische kosten geboekt vanwege het tussentijds opzeggen van huurovereenkomsten aan het Zandpad.

3.10 Toerekening uitvoeringskosten van Waternet met betrekking tot de AGV-taken

Waternet voert alle werkzaamheden uit met betrekking tot de reglementaire taken van AGV. Daarbij behoort tevens de oplegging en inning van de aanslagen waterschapsbelasting.

De realisatie van de uitvoeringskosten bedraagt € 92,1 miljoen. Voor een toelichting op het verschil tussen de begroting en de realisatie op beleidsproducten wordt verwezen naar hoofdstuk 4, waarin per programma onder taakkosten een nadere toelichting is opgenomen.

4.2 Bijdragen aan het Rijk

Jaarlijks dragen de waterschappen bij aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). De bijdrage is berekend overeenkomstig de bepalingen genoemd in de Waterwet.

Voor 2016 is de bijdrage voor AGV vastgesteld op € 15,9 miljoen. Hiervan wordt een jaarlijks oplopend percentage ten laste van de exploitatie gebracht. Dit jaar bedraagt dit bedrag € 4,7 miljoen. Het resterend deel van de bijdrage wordt geactiveerd en op de balans verantwoord onder immateriële vaste activa.

4.2 Bijdragen aan overigen

In de begroting is onder deze kostensoort de bijdrage aan de stichting WereldWaternet opgenomen.

In 2016 is een bijdrage aan WereldWaternet verstrekt van € 423.000.

5.1 Verrekenen kosten met fonds 'Saneren Vecht'

De uitvoeringskosten van het project Saneren Vecht komen ten laste van het daartoe gevormde fonds waarin de in 2009 ontvangen rijksbijdrage van € 70 miljoen is gestort. De uitvoeringskosten bedragen in 2016 € 1.801.295. Voor de exploitatie 2016 loopt de uitgaaf kostenneutraal, omdat de verrekening aan de opbrengstzijde voor hetzelfde bedrag is opgenomen onder 6.1 Onttrekkingen aan reserves.

Toevoegingen aan reserves

De toevoeging aan de reserves bedraagt € 3.933.730. Dit bedrag betreft de toevoeging aan de bestemmingsreserve "Te dekken exploitatiesaldo".

In de Nota Financieel Beleid AGV is bepaald dat de negatieve stand van de reserve "Te dekken exploitatiesaldo" jaarlijks met een vast bedrag wordt afgebouwd.

Toevoegingen rente aan reserves

De toevoeging bedraagt totaal € 33.000 en betreft de toevoeging aan het bestemmingsfonds saneren Vecht.

Als gevolg van een lager rentepercentage dan waarmee in de begroting was rekening gehouden valt deze rentetoevoeging iets lager uit, zie ook paragraaf 3.2.6.4 Omslagrente.

Overeenkomstig het beleid in de Nota Financieel Beleid AGV wordt rente toegevoegd aan de (tarief)-egalisereserves op basis van 1-jaars kasgeld.

Dit percentage is in 2016 berekend op 0 % met als gevolg dat er geen rentetoevoeging heeft plaatsgevonden.

Voor een overzicht van de mutaties van de reserves wordt verwezen naar bijlage 4 -Staat van reserves en voorzieningen- .

OPBRENGSTEN

Opbrengsten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
1.1 Externe rentebaten	-	-	-
1.2 Interne rentebaten	78	41	33
1.3 Dividenden en bonusuitkeringen	-	-	-
3.1 Verkoop van grond	661	-	435
3.2 Verkoop van duurzame goederen	-	-	-
3.4 Opbrengst uit grond en water	851	1.484	2.136
3.5 Huuropbrengst uit overige eigendommen	141	96	151
4.2 Bijdragen van overigen	63	-	-
4.4 Bijdragen van overige openbare lichamen	-	-	-
5.1 Opbrengsten Watersysteemheffing, gebouwd	33.526	33.757	34.261
5.2 Opbrengsten Watersysteemheffing, ingezetenen	50.405	52.807	53.260
5.3 Opbrengsten Watersysteemheffing, ongebouwd	1.810	4.128	3.278
5.4 Opbrengsten Watersysteemheffing, wegen	1.002	-	-
5.4 Opbrengsten Watersysteemheffing, natuur	122	24	26
5.5 Opbrengsten Verontreinigingsheffing	1.286	911	748
5.6 Opbrengsten Zuiveringsheffing, bedrijven	21.047	21.138	21.529
5.7 Opbrengsten Zuiveringsheffing, huishoudens	57.800	58.023	58.770
6.2 Geactiveerde lasten	-	-	-
Sub-totaal	168.792	172.408	174.627
6.1 Onttrekkingen aan reserves	7.082	-	2.085
Sluitregel: nadelig exploitatiesaldo gemuteerd in:			
- Bestemmingsreserve te dekken exploitatiesaldo	-	-	-
- Egalisatiereserve Watersysteemheffing	-	-	-
- Egalisatiereserve Zuiveringsheffing	-	-	-
Totaal Opbrengsten	175.874	172.408	176.712

Toelichting Opbrengsten

1.2 Interne rentebaten

Zie de toelichting onder kostensoort 1.1, 1.2 en 1.3 realisatie van de kapitaallasten.

3.1 Verkoop van grond

Op de rubriek worden opbrengsten verantwoord van verkoop van gronden. In 2016 is aan gronden voor een totaalbedrag van circa € 435.000 verkocht. De verkoop van grond was van incidentele aard en werd derhalve niet begroot (zie ook de specificatie van verkochte gronden opgenomen onder paragraaf 5.2).

3.4 Opbrengst uit grond en water

Onder deze rubriek zijn diverse opbrengsten geplaatst voor een totaal bedrag van € 2.136.000, begroot was € 1.484.000.

In de begroting was rekening gehouden met bijdragen van provincies ten behoeve van het vaarwegbeheer voor totaal € 700.000. De gerealiseerde bijdragen bedragen totaal € 1.259.000 en betreffen bijdragen voor 2015 (€ 577.000) én 2016 (€ 682.000). In de jaarrekening 2015 waren vooralsnog alleen de werkelijk ontvangen bijdragen 2015 (totaal € 110.000) als opbrengst verantwoord.

Daarnaast is ten aanzien van huren, pachten, erfpacht en jacht- en visrecht op gronden en water een opbrengst gerealiseerd van € 319.000 (begroot was € 284.000) en voor liggelden € 558.000 (begroot was € 500.000).

3.5 Huuropbrengst uit overige eigendommen

Onder deze rubriek worden de opbrengsten van voornamelijk dienstwoningen verantwoord. In 2016 is een opbrengst gerealiseerd van € 152.000, begroot was € 96.000.

5.1, 5.2, 5.3 en 5.4 Opbrengsten watersysteemheffing, gebouwd, ingezetenen, ongebouwd en natuur

De opbrengstsoort 'watersysteemheffing' heeft betrekking op de opbrengst van de belasting, die in 2016 door AGV in het kader van de Waterschapswet en de Verordening Watersysteemheffing Amstel, Gooi en Vecht werd geheven.

Daarnaast wordt een zuiveringsheffing geheven bij indirecte lozers voor het bekostigen van het transport en de zuivering van afvalwater. De overige waterkwaliteitstaken zijn nu, met de waterkwantiteitstaken, ondergebracht in de taak watersysteembeheer.

Deze taak wordt grotendeels bekostigd uit de watersysteemheffing, maar voor directe lozers wordt een aparte verontreinigingsheffing geheven, waarvan de opbrengst ook ten goede komt aan het watersysteembeheer.

Toelichting op het verschil tussen de jaarrekening en de begroting

De opbrengsten zijn als volgt te specificeren:

Opbrengsten watersysteemheffing	2015	2016	
(bedragen x€ 1.000)	Rekening	Begroting	Rekening
Gebouwd	33.508	33.932	34.102
Natuurterreinen	34	24	26
Ongebouwd	3.746	4.128	3.887
	37.288	38.084	38.015
Ingezetenen	58.374	60.264	60.664
Netto kohier	95.662	98.348	98.679
Kwijtschelding	-6.713	-6.818	-6.976
Oninbaar	-791	-814	-828
Totaal belastingjaar	88.158	90.716	90.875
Afwikkeling voorgaande belastingjaren	-1.292	-	-49
Totaal incl. voorgaande jaren	86.866	90.716	90.826

De opbrengst watersysteemheffing is in totaal € 110.000 hoger dan begroot. Dit resultaat is te splitsen in een hogere opbrengst over het belastingjaar 2016 van € 159.000 en een negatief resultaat op de voorgaande belastingjaren van € 49.000.

Belastingjaar 2016

Gebouwd, natuurterreinen en overig ongebouwd

De opbrengst over het belastingjaar 2016 voor de watersysteemheffing gebouwd, natuurterreinen en overig ongebouwd samen is € 69.000 lager uitgevallen dan begroot (-0,19%). Dit resultaat bestaat uit een hogere opbrengst van € 170.000 bij de categorie gebouwd en een lagere opbrengst van € 241.000 bij de categorie ongebouwd. Het positieve resultaat bij de categorie natuur bedraagt € 2.000.

De hogere opbrengst bij de categorie gebouwd is veroorzaakt door een opwaartse bijstelling van de totale WOZ-waarde in het AGV-beheergebied met ruim € 1 miljard tot ruim € 205 miljard. De bijstelling is onder andere gebaseerd op nagekomen informatie over bijstelling van de WOZ-waarde en toename van het aantal objecten (woningen of bedrijfspanden) van gemeenten in het AGV-gebied.

Voor de categorieën ongebouwd en natuurterreinen worden de verschillen verklaard door onder andere een verschuiving van ruim 700 hectare van de categorie ongebouwd naar de categorie natuur.

De oorspronkelijke inschatting van het aantal hectares bij de categorie ongebouwd wegen is te hoog geweest.

De neerwaartse bijstelling bedraagt bijna 1.800 hectare en is gebaseerd op het in 2016 uithelven van belastingjaar 2014. In 2017 wordt daarom onderzoek gedaan naar de totale omvang in hectares van het AGV-beheergebied en dan vooral naar de differentiatie van de betreffende hectares.

Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat het hier om structurele bijstellingen van het areaal voor de categorieën ongebouwd overig, ongebouwd wegen en natuur gaat. In de meerjarenbegroting 2018 – 2022 zullen deze structurele effecten worden meegenomen.

Ingezetenen

De opbrengst voor de watersysteemheffing ingezetenen 2016 is ruim € 400.000 (+ 0,66%) hoger dan begroot.

De realisaties vanuit de belastingjaren tot 2016 geven aanleiding om de opbrengst structureel te verhogen. In de meerjarenbegroting 2018 – 2022 zal deze meer dan verwachte stijging van 3.800 huishoudens naar 575.400 worden meegenomen.

Kwijtschelding en oninbaar

De bedragen die in de begroting zijn gereserveerd voor kwijtschelding en oninbaar bij de categorie ingezetenen zijn naar boven bijgesteld. Het percentage kwijtschelding bedraagt 11,5% en dat van oninbaar 1,08%. De totale bijstelling voor de watersysteemheffing ten opzichte van de begroting bedraagt € 172.000.

Afwikkeling voorgaande belastingjaren

De opbrengsten met betrekking tot de afwikkeling van de belastingjaren tot 2016 zijn in totaal € 49.000 lager uitgevallen dan werd voorzien. Dit is inclusief kwijtschelding en oninbaar. De opbrengsten ongebouwd en natuur zijn per saldo € 607.000 lager. Dit wordt vooral veroorzaakt door de neerwaartse bijstelling van het aantal hectares ongebouwd wegen.

De opbrengsten van gebouwd vallen € 332.000 hoger uit doordat de eerder genoemde opwaartse bijstelling van de totale WOZ-waarde in 2016 ook deels van toepassing is op de belastingjaren 2014 en 2015. De opbrengsten van de categorie ingezetenen zijn € 226.000 hoger. De hoger dan verwachte toename van het aantal woningen ligt aan dit resultaat ten grondslag.

5.5 Opbrengst Verontreinigingsheffing

De opbrengst 'verontreinigingsheffing' heeft betrekking op de opbrengst van de belasting, die in 2016 door AGV in het kader van de Waterwet en de Verordening Verontreinigingsheffing Amstel, Gooi en Vecht werd geheven.

Toelichting op het verschil tussen de jaarrekening en de begroting

De opbrengsten zijn als volgt te specificeren:

Opbrengsten Verontreinigingsheffing	2015	2016	
(bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Rekening
Huishoudens	68	48	48
Bedrijven	927	863	783
Netto kohier	995	911	831
Kwijtschelding	0		0
Oninbaar	0		0
Totaal belastingjaar	995	911	831
Afwikkeling voorgaande belastingjaren	290	-	-83
Totaal incl. voorgaande jaren	1.285	911	748

De opbrengst van de verontreinigingsheffing is in totaal € 163.000 lager dan begroot. Voor het belastingjaar 2016 is het resultaat € 80.000 lager dan begroot. De belastingjaren van vóór 2016 laten een lager resultaat zien van € 83.000.

Belastingjaar 2016 en afwikkeling voorgaande jaren

De opbrengst over het belastingjaar 2016 is in totaal € 80.000 lager dan begroot en de afwikkeling voorgaande jaren geeft een lager resultaat te zien van € 83.000. Deze lagere opbrengsten zijn volledig toe te rekenen aan de categorie bedrijven. Het totale resultaat is gebaseerd op de definitieve afrekening belastingjaar 2015 met één specifiek bedrijf. Deze lagere afrekening is vervolgens ook meegenomen voor het belastingjaar 2016.

5.6 en 5.7 Opbrengst zuiveringsheffing, bedrijven en huishoudens

De opbrengstsoort 'zuiveringsheffing' heeft betrekking op de opbrengst van de belasting, die in 2016 door AGV in het kader van de Waterschapswet en de Verordening Zuiveringsheffing Amstel, Gooi en Vecht werd geheven. Er wordt een zuiveringsheffing geheven bij indirecte lozers voor het bekostigen van het transport en de zuivering van afvalwater. De tarieven van de zuiveringsheffing en de verontreinigingsheffing zijn overigens wettelijk gelijk gesteld, net als vrijwel alle andere bepalingen in de verordening.

Toelichting op het verschil tussen de jaarrekening en de begroting

De opbrengsten zijn als volgt te specificeren:

Opbrengsten Zuiveringsheffing	2015	2016	
(bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Rekening
Huishoudens	65.614	65.247	65.644
Bedrijven	21.703	21.434	21.563
Netto kohier	87.317	86.681	87.207
Kwijtschelding	-6.627	-6.527	-6.696
Oninbaar	-1.008	-994	-1.006
Totaal belastingjaar	79.682	79.160	79.505
Afwikkeling voorgaande belastingjaren	-836	-	794
Totaal incl. voorgaande jaren	78.846	79.160	80.299

De opbrengst van de zuiveringsheffing is in totaal € 1.139.000 hoger dan begroot. Dit resultaat is te splitsen in een positief resultaat van € 345.000 over het belastingjaar 2016 en tevens een positief resultaat van € 794.000 voor de afwikkeling van de belastingjaren van vóór 2016.

Belastingjaar 2016

Voor de ZH-huishoudens en de ZH-bedrijven is de opbrengst naar boven bijgesteld. De realisaties vanuit de belastingjaren tot 2016 geven aanleiding om de opbrengst van beide categorieën structureel te verhogen. In de meerjarenbegroting 2018 – 2022 zal deze meer dan verwachte stijging van het aantal vervuilingseenheden (v.e.'s) worden meegenomen. Bij de huishoudens gaat het om een structurele stijging van 7.200 v.e. en bij de bedrijven om 2.300 v.e.. Ten opzichte van de begroting 2016 stijgt het totale draagvlak naar 1.642.000 v.e.. De stijging bedraagt 0,58%.

Kwijtschelding en oninbaar

Het bedrag dat is gemoeid met het verlenen van kwijtschelding is € 169.000 hoger dan in de begroting was voorzien. Op basis van realisaties vanuit belastingjaren tot 2016 is gebleken dat het gehanteerde percentage voor kwijtschelding te laag is. Het voor het belastingjaar 2016 gehanteerde percentage is dan ook bijgesteld van 10% naar 10,2%.

Ook in 2016 is het begrote oninbaarheidspercentage van 1,10% verlaagd naar 1,08%. Deze verlaging bedraagt € 8.000 en is gebaseerd op een in 2015 ingediende motie van de VVD. Hiermee is de motie uitgevoerd.

Afwikkeling voorgaande belastingjaren

De netto opbrengst voor de jaren tot 2016 is € 794.000 hoger dan verwacht. Bij de categorie huishoudens bedraagt het betere resultaat € 530.000 en bij de bedrijven € 264.000. Genoemde bedragen zijn inclusief kwijtschelding (alleen particulieren) en oninbaar. Deze betere resultaten hebben een structureel karakter. De resultaten worden meegenomen in de meerjarenbegroting 2018 – 2022.

6.1 Onttrekkingen aan reserves

Zie de toelichting onder kostensoort 5.1 Te verrekenen kosten met fonds 'Saneren Vecht' (€ 1.801.295). Daarnaast is bij de vaststelling van de jaarstukken 2015 door het AB besloten het positieve resultaat op watersysteembeheer ad € 283.000 in te zetten voor het versneld afschrijven van bijdragen aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma. De hogere afschrijvingskosten gerealiseerd bij het programma Veiligheid (zie ook de toelichting onder kostensoorten 1.1, 1.2 en 1.3 kapitaallasten) worden door deze resultaatbestemming gecompenseerd.

	Rekening 2015		Begroting 2016		Rekening 2016	
(bedragen x €1.000)	ZB	WSB	ZB	WSB	ZB	WSB
Netto exploitatie-uitgaven	73.909	87.019	74.153	90.936	74.248	86.903
Inkomsten	78.847	88.151	79.160	91.627	80.299	91.573
Saldo	4.938	1.132	5.007	691	6.051	4.670
<u>Resultaatbestemming:</u>						
<u>Dotaties</u>						
Dotaties algemene reserves	500	500				
Dotatie "te dekken expl.saldo"	3.934		3.934		3.934	
Exploitatieresultaat (sluitregel)	504	632	1.073	691	2.117	4.670

Sluitregel

De sluitregel van de exploitatierekening geeft expliciet het uiteindelijke exploitatiesaldo aan (resultaat voor resultaatbestemming). In bovenstaande tabel is het resultaat gespecificeerd, inclusief de posten die betrekking hebben op de resultaatbestemming.

5.5 Balans en toelichting

5.5.1 Balans vóór resultaatbestemming

Activa			
	31-12-2015	31-12-2016	
Vaste activa	670.706.268	686.030.297	
<i>Immaterieel</i>	52.063.254	55.184.685	
<i>Materieel</i>	618.604.329	630.806.121	
Werken in exploitatie	618.604.329	630.806.121	
Onderhanden werk	0	0	
<i>Financieel</i>	38.685	39.491	
Vlottende activa	53.361.694	45.319.088	
<i>Liquide middelen</i>	58.289	213.879	
<i>Kortlopende vorderingen</i>	40.500.037	33.782.075	
<i>Overlopende activa</i>	12.803.368	11.323.134	
Totaal activa	724.067.962	731.349.385	

Passiva				
	31-12-2015		31-12-2016	
Vaste passiva		677.276.154		683.941.454
<i>Eigen vermogen</i>	-1.151.000		7.517.828	
Algemene reserves	4.900.058		4.900.058	
Bestemmingsreserves tariefegalisatie	1.629.907		2.354.737	
Bestemmingsreserve te dekken expl.saldo	-17.044.700		-12.983.277	
Bestemmingsfonds saneren Vecht	8.227.981		6.459.598	
Te bestemmen resultaat uit expl.rek naar kostendragers	1.135.754		6.786.712	
<i>Vaste schulden langer dan 1 jaar</i>	678.427.154		676.423.626	
Vlottende passiva		46.791.808		47.407.931
<i>Netto vlottende schulden korter dan 1 jaar</i>	3.948.988		6.096.943	
Overlopende passiva	15.904.589		15.105.937	
<i>Bank- en girosaldi</i>	26.938.231		26.205.051	
Totaal passiva		724.067.962		731.349.385

5.5.2 Toelichting op de balans

5.5.2.1 Vaste activa

Voor een overzicht van de investeringen wordt verwezen naar bijlage 8 -Kredietstaat- .

Een toelichting op de investeringen is opgenomen bij de afzonderlijke programma's in hoofdstuk 4 van de jaarstukken.

5.5.2.1.1 Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt:

	31-12-2015	31-12-2016
	€	€
Uitgaven onderzoek en ontwikkeling	468.780	312.520
Bijdragen aan activa in eigendom van:		
• overheden	17.854.225	17.150.751
• overigen	2.274.138	2.328.698
Geactiveerde bijdragen hoogwaterbeschermingsprogramma	24.225.947	29.101.420
Overige immateriële vaste activa	7.240.164	6.291.296
Totaal immateriële vaste activa	52.063.254	55.184.685

De uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling betreffen de kosten van het vooronderzoek naar de bouw van een nieuwe rioolwaterzuivering in Weesp. De resultaten van dit onderzoek zullen worden betrokken bij de tot in 2018 uitgestelde bouw van de nieuwe zuivering.

De bijdragen aan activa in eigendom van overheden bestaan uit bijdragen en subsidies aan:

- Diverse gemeenten in het kader van het waterkwaliteitsspoor en ten behoeve van riolering in buitengebieden;
- De provincie Noord-Holland voor de aanleg van een natuurverbinding tussen het Naardermeer en de Ankeveense Plassen.

De bijdragen aan activa in eigendom van overigen betreffen vergoedingen aan bewoners bij het aansluiten van woonboten op de riolering.

De bijdrage aan het Rijk voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) is voor AGV voor 2016 vastgesteld op € 15,9 miljoen, waarvan € 11,2 miljoen wordt geactiveerd en € 4,7 miljoen ten laste van de exploitatie wordt gebracht. Bij de resultaatbestemming over 2015 is besloten een bedrag van € 0,3 miljoen versneld af te schrijven op de geactiveerde bijdrage voor het HWBP over het jaar 2013.

De afschrijvingen vinden plaats zoals is aangegeven bij de waarderingsgrondslagen (§ 5.6).

Voor een specificatie wordt verwezen naar bijlage 1 - Staat van immateriële activa.

5.5.2.1.2 Materële vaste activa

De specificatie van de balanspost materiële vaste activa is als volgt:

	31-12-2015	31-12-2016
	€	€
<u>Werken in exploitatie</u>		
Gronden	35.601.994	35.098.053
Bedrijfsgebouwen	3.953.184	3.858.290
Woonruimten	383.958	364.182
Waterkeringen	129.446.488	138.210.177
Watergangen, kunstwerken en gemalen	31.192.630	33.762.607
Transportsystemen	10.751.320	10.175.689
Zuiveringsinstallaties	315.220.751	318.673.366
Slibverwerkingsinstallaties	9.055.139	8.493.176
Vaarwegen en havens	5.529.187	5.084.307
Overige materiële vaste activa	77.469.678	77.086.274
	<u>618.604.329</u>	<u>630.806.121</u>
<u>Onderhanden werken</u>		
Zuiveringsinstallaties	-	-
Slibverwerkingsinstallaties	-	-
	<u>-</u>	<u>-</u>
Totaal materiële vaste activa	<u>618.604.329</u>	<u>630.806.121</u>

De materiële vaste activa kennen een voorgeschreven indeling. Onder de post overige materiële vaste activa vallen de watergebiedsplannen, waterinrichtingsplannen, stedelijke plannen, natuurvriendelijke oevers en activa welke niet in een van de andere categorieën zijn in te delen.

De afschrijvingen vinden plaats zoals is aangegeven bij de waarderingsgrondslagen (§ 5.6).

5.5.2.1.2 Financiële activa

Het in de balans opgenomen saldo is opgebouwd uit de volgende posten:

	31-12-2015	31-12-2016
	€	€
Kapitaalverstrekking aan bedrijven	<u>38.685</u>	<u>39.491</u>
Totaal financiële vaste activa	<u>38.685</u>	<u>39.491</u>

Kapitaalverstrekking aan bedrijven

Dit betreft aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank

In 2016 is de waarde van de aandelen in overeenstemming gebracht met de waardering zoals deze is vermeld op het uittreksel uit het aandelenregister van de Nederlandse Waterschapsbank.

Voor een detailoverzicht wordt verwezen naar bijlage 3 - Staat van financiële vaste activa - .

5.5.2.2 Vlottende activa

5.5.2.2.1 Liquide middelen

Tegoeden bank- en girorekeningen

Dit betreft het tegoed van een bankrekening bij:

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
ING	<u>58.289</u>	<u>213.879</u>

5.5.2.2.2 Kort lopende vorderingen

Het in de balans opgenomen saldo is opgebouwd uit de volgende posten:

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
Debiteuren	40.500.037	33.782.075
Overige vorderingen	-	-
Totaal kortlopende vorderingen	<u>40.500.037</u>	<u>33.782.075</u>

Debiteuren

Belastingdebiteuren

In de volgende tabel wordt de debiteurenpositie zuiveringsheffing, watersysteemheffing en verontreinigingsheffing nader gespecificeerd.

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
<u>Belastingjaar</u>		
t/m 2009	1.556	941
2010	239.834	154.101
2011	577.957	397.789
2012	1.305.540	783.612
2013	3.933.665	2.640.433
2014	7.966.586	6.082.597
2015	36.664.026	8.098.171
2016	-	30.613.806
	<u>50.689.164</u>	<u>48.771.450</u>
af te boeken opbrengst vervolgingskosten	- 873.727	- 2.030.325
te verlenen kwijtschelding	- 3.361.720	- 5.707.900
te verlenen oninbaar	- 5.953.680	- 7.251.150
Debiteuren	<u>40.500.037</u>	<u>33.782.075</u>

Het debiteurensaldo is een momentopname. Opgemerkt wordt dat het hier niet alleen over openstaande posten gaat, maar ook over de reserveringen die zijn gedaan voor het verlenen van kwijtschelding en oninbaar en af te boeken opbrengst vervolgingskosten. De correctie vanwege reserveringen bedraagt in 2016 circa € 15 miljoen.

Het debiteurensaldo behelst meer dan “wanbetaling” of betalingen die te laat zijn. Zo is de vervaldatum van de aanslagen die eind november en in december zijn opgelegd nog niet verstreken. Er is namelijk een wettelijk vastgestelde betalingstermijn van zes weken vanaf de dagtekening. Klanten hebben ook de mogelijkheid de belastingaanslag met een automatische incasso in 8 termijnen te betalen. Die termijnen hoeven op 31 december nog niet allemaal verstreken te zijn. Van het gehele debiteurensaldo heeft een bedrag van ruim € 8 miljoen een vervaldatum in 2017.

Uit bovenstaande tabel is op te maken dat het debiteurensaldo op 31 december 2016 circa € 6,7 miljoen lager is dan een jaar eerder. Deze afname heeft diverse oorzaken. De afname van het “echte” openstaand saldo bedraagt € 1,9 miljoen. De toename van de reserveringen in 2016 ten opzichte van 2015 veroorzaakt een daling van de debiteurenpositie van afgerond € 4,8 miljoen.

Aanvullende toelichting op de toename van de reserveringen

In de jaarrekening 2016 bedragen de totale reserveringen oninbaar € 7,3 miljoen. In de jaarrekening 2016 zijn de realisaties en aanramingen ruim € 0,5 hoger dan in de begroting was voorzien. Deze extra reserveringen zijn vooral gedaan om het risico van tegenvallende incasseerbaarheid van openstaande vorderingen van “oudere” belastingjaren te beperken.

In 2015 heeft de accountant aan de klankbordgroep AGV enige zorg geuit over de hoogte van de reserveringen voor oninbaar. In vervolg hierop is bij de jaarrekening 2015 € 1 miljoen extra gereserveerd en is er in de jaarrekening 2016 een aanvullende reservering van € 0,5 miljoen opgenomen.

Het totale bedrag dat in de jaarrekening 2016 is opgenomen voor kwijtschelding (realisatie en aanraming) is € 0,75 hoger dan in de begroting 2016 was voorzien. Voor de belastingjaren t/m 2016 is € 5,7 miljoen gereserveerd voor het verlenen van kwijtschelding.

5.5.2.2.3 Overlopende activa

De specificatie van de balanspost overlopende activa is als volgt:

	31-12-2015	31-12-2016
	€	€
<u>Nog te ontvangen bedragen</u>		
Op te leggen aanslagen	12.325.870	10.893.050
Vervolgingskosten	457.650	416.375
	12.783.520	11.309.425
Overige overlopende activa	19.848	13.709
	<u>12.803.368</u>	<u>11.323.134</u>
Totaal overlopende activa		

In de jaarrekening van AGV zijn de resultaten van de belastingopbrengsten deels gebaseerd op aanramingen, zoals nog op te leggen aanslagen, nog te verlenen kwijtschelding en nog te realiseren derving wegens oninbaar lijden. Het bedrag aan op te leggen aanslagen is weliswaar minder hoog dan in 2015, maar wel hoger dan in de planning was voorzien. Vooral het nog op te leggen deel van zuiveringsheffing bedrijven en de watersysteem-heffing gebouwd zijn hoger uitgekomen dan verwacht. Voor wat betreft de bedrijven zijn in 2016 extra inspanningen gedaan om de achterstand in de aangifteverwerking (belastingjaren 2014 en 2015) terug te dringen. Dit is wel gelukt, maar ook in 2017 blijft het nodig om hiervoor extra inspanningen te doen. De hoger dan verwachte aanramingen voor nog op te leggen watersysteemheffing gebouwd is veroorzaakt doordat vanaf augustus 2016 geen mutatiebestanden WOZ konden worden verwerkt. Aanvullende informatie t.b.v. de aanslagregeling afkomstig van gemeenten kon in 2016 niet meer verwerkt worden tot nieuwe aanslagen. In 2017 wordt deze informatie alsnog “op aanslag gebracht”.

5.5.2.3 Vaste passiva

5.5.2.3.1 Eigen Vermogen

Algemene reserves

Voor nog niet nader gekwantificeerde risico's en onzekerheden zijn algemene reserves ingesteld waaraan tot en met 2015 jaarlijks € 1 miljoen werd gedoteerd (50% ten laste van de kostendrager zuiveringsbeheer en 50% ten laste van de kostendrager watersysteembeheer). Bij de begroting 2016 is besloten de dotaties stop te zetten e.e.a. conform het gestelde in de, door het Algemeen bestuur, vastgestelde Nota Financieel Beleid AGV van mei 2016.

Algemene reserve zuiveringsbeheer

	2015	2016
	€	€
Stand per 1/1	1.947.497	2.450.029
Bij: rente	2.532	0
Bij: dotatie	500.000	-
Stand per 31/12	2.450.029	2.450.029

Algemene reserve watersysteembeheer

	2015	2016
	€	€
Stand per 1/1	1.947.497	2.450.029
Bij: rente	2.532	0
Bij: dotatie	500.000	-
Stand per 31/12	2.450.029	2.450.029

Aan beide reserves wordt over de stand per 1-1-2016 rente op basis van het gemiddelde van 1-jaars kasgeld bijgeschreven. Het percentage is berekend op 0,0%.

Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie

De post bestemmingsreserves tariefegalisatie bestaat uit twee reserves, één tariefegalisatiereserve voor de zuiveringsheffing en één voor de watersysteemheffing.

Tariefegalisatiereserve zuiveringsheffing

	2015	2016
	€	€
Stand per 1/1	309.454	370.395
Bij: rente	481	0
Resultaatbestemming 2014/2015	60.460	375.970
Stand per 31/12	370.395	746.365

Na vaststelling van de resultaatbestemming over 2016 door het AB vindt de mutatie in de reserve plaats.

Tariefegalisatiereserve watersysteemheffing

	2015	2016
	€	€
Stand per 1/1	1.474.507	1.259.512
Bij: rente	1.635	0
Resultaatbestemming 2014/2015	- 216.630	348.860
Stand per 31/12	1.259.512	1.608.372

Na vaststelling van de resultaatbestemming over 2016 door het AB vindt de mutatie in de reserve plaats. Aan beide reserves wordt over de stand per 1-1-2016 rente op basis van het gemiddelde van 1-jaars kasgeld bijgeschreven. Het percentage is berekend op 0,0%.

Bestemmingsreserve te dekken exploitatiesaldo

Met de ingebruikname van de rwzi Amsterdam-West zijn de rwzi's Oost en Zuid te Amsterdam buiten gebruik gesteld. De restant boekwaarden van de buitengebruik gestelde installaties van de rwzi's Oost en Zuid ultimo 2006 zijn onttrokken aan de bestemmingsreserve "te dekken exploitatiesaldo".

In 2016 hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

	2015	2016
	€	€
Stand per 1/1	-20.978.430	-17.044.700
Resultaatbestemming 2015		127.693
Bij: dotatie	3.933.730	3.933.730
Stand per 31/12	<u>-17.044.700</u>	<u>-12.983.277</u>

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2006 is besloten de negatieve stand gedurende 30 jaar aan te zuiveren door middel van jaarlijkse dotaties op basis van annuïteit. In 2008 is de dotatie op basis van annuïteit omgezet naar een jaarlijks vaste dotatie van € 1.633.730 per jaar. Tevens is besloten dat incidentele baten binnen de zuiveringsheffing ten gunste van deze reserve gebracht kunnen worden.

Bij de begroting 2011 is besloten de dotatie vanaf 2011 extra te verhogen met structureel € 1,8 miljoen per jaar; bij de begroting 2012 is besloten de dotatie vanaf 2012 extra te verhogen met structureel € 0,5 miljoen tot een vaste dotatie van € 3.933.730 per jaar.

Bestemmingsfonds saneren Vecht

AGV en het ministerie van Verkeer en Waterstaat hebben medio december 2009 een overeenkomst ondertekend, waarin de afspraken zijn vastgelegd voor de sanering van de Vecht en een aantal zijwateren. In deze overeenkomst is vanwege de verontreiniging van de waterbodem een bijdrage van € 70 miljoen opgenomen van het Rijk voor de sanering van de waterbodem. De ultimo 2009 ontvangen bijdrage is bedoeld voor de uitvoering van de saneringswerkzaamheden als genoemd in de overeenkomsten uit 1996.

Omdat er geen sprake is van subsidievoorwaarden, op basis waarvan eventuele niet bestede middelen kunnen worden teruggevorderd door Rijkswaterstaat, is de bijdrage in de jaarrekening 2009 verantwoord als bate. Deze bate is via een voorstel tot resultaatverdeling aan het eigen vermogen toegevoegd. Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen is een bestemmingsfonds ingesteld.

Na de financiële afwikkeling zal het fonds worden opgeheven. Via het bestuurlijke besluitvormingsproces zal het resterend saldo worden bestemd.

In 2016 hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

	2015	2016
	€	€
Stand per 1/1	14.191.156	8.227.981
Bij: rente	70.956	32.912
	14.262.112	8.260.893
Ottrekking	<u>- 6.034.131</u>	<u>- 1.801.295</u>
Stand per 31/12	<u>8.227.981</u>	<u>6.459.598</u>

De uitvoeringskosten bedragen in 2016 afgerond € 1,8 miljoen.

Voor een overzicht van de mutaties van de reserves wordt verwezen naar bijlage 4 - Staat van reserves en voorzieningen - .

Te bestemmen resultaat

	2015	2016
	€	€
Stand per 1/1	892.130	1.135.754
Bij: dotatie van		
Tariefegalisatiereserve Zuiveringsheffing	-	-
Tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing	216.630	-
Af: bestemd voor		
Tariefegalisatiereserve Zuiveringsheffing	- 60.460	- 375.970
Tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing	-	- 348.860
Bestemmingsreserve te dekken exploitatiesaldo	-	- 127.693
Versnelde afschrijving aan het hoogwater- beschermingsprogramma	-1.048.300	- 283.231
Te bestemmen resultaat	1.135.754	6.786.712
Stand per 31/12	<u>1.135.754</u>	<u>6.786.712</u>

De vennootschapsbelastingplicht (Vpb) is met ingang van 1 januari 2016 verruimd en geldt sindsdien ook voor overheidsondernemingen. De Vpb is altijd, en dus ook voor de waterschappen, een kostenpost. De Unie van Waterschappen streeft er naar de effecten van de wet voor de waterschappen zo veel mogelijk te beperken en waar mogelijk weg te nemen. Wat de financiële gevolgen zullen zijn voor de waterschappen (dus ook voor AGV) is nog niet duidelijk en kan gevolgen hebben voor de reserves.

Vaste schulden langer dan één jaar

De vaste schulden betreffen onderhandse geldleningen van binnenlandse banken en zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

	2015	2016
	€	€
Stand per 1/1	655.264.015	678.427.154
Bij: nieuwe leningen	65.000.000	42.000.000
Af: aflossingen	<u>- 41.836.861</u>	<u>- 44.003.528</u>
Stand per 31/12	<u>678.427.154</u>	<u>676.423.626</u>

De aflossingsverplichting voor het komende boekjaar bedraagt € 45,4 miljoen. Voor een specificatie van de geldleningen wordt verwezen naar bijlage 5 - Staat van vaste schulden - .

5.5.2.4 Vlottende passiva

5.5.2.4.1 Netto vlottende schulden korter dan één jaar

	31-12-2015	31-12-2016
	€	€
Rekening-courant (R/C) Waternet	3.849.806	5.974.572
Onverschuldigde betalingen	-	-
Overige nog te betalen bedragen	99.182	122.371
Totaal overige schulden	3.948.988	6.096.943

Het saldo van de R/C Waternet is samengesteld uit de volgende posten:

	2015	2016
	€	€
Werkzaamheden ten laste van de begroting	97.903.624	94.959.135
Werkzaamheden ten laste van kredieten	44.785.178	53.124.007
Werkzaamheden ten laste van reserves	6.034.131	1.801.295
Subtotaal	148.722.933	149.884.437
Af: Verstrekte voorschotten door AGV	- 144.250.000	- 143.096.786
Subtotaal	4.472.933	6.787.651
Verrekening overige	- 623.127	- 813.079
R/C Waternet per 31/12	3.849.806	5.974.572

De begrotingswerkzaamheden die de stichting Waternet als uitvoerende organisatie voor AGV verricht worden maandelijks op basis van de opgestelde begroting verrekend. De uitgaven voor investeringswerkzaamheden worden periodiek afgerekend. Het saldo van de R/C met Waternet is begin februari 2017 overgemaakt.

De post per balansdatum nog te betalen bedragen betreft ontvangen bedragen van belastingdebiteuren, die begin 2017 worden terugbetaald of verrekend.

5.5.2.4.2 Overlopende passiva

De overlopende passiva zijn als volgt te specificeren:

	31-12-2015	31-12-2016
	€	€
Rente geldleningen	15.904.589	15.105.937
Overige overlopende passiva	-	-
Totaal overlopende passiva	15.904.589	15.105.937

De rente geldleningen betreft de nog ten laste van 2016 komende rentelast van de langlopende leningen, welke pas in 2017 vervallen.

Voor een overzicht van de geldleningen wordt verwezen naar bijlage 5 - Staat van vaste schulden –.

5.5.2.4.3 Banksaldi

Dit betreft het saldo van de rekening aangehouden bij de volgende bankinstelling:

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
Nederlandse Waterschapsbank	<u>26.938.231</u>	<u>26.205.051</u>

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Naast verplichtingen die expliciet in de balans zijn opgenomen, bestaan er ook verplichtingen en garanties die daaruit niet blijken. Deze zijn als volgt te benoemen:

- Geldleningen Waternet met een restantwaarde van € 44,7 miljoen per 31-12-2016;
- Rekening-courantkrediet faciliteit Waternet bij de Nederlandse Waterschapsbank met een saldo van € 26,2 miljoen per 31-12-2016.

Beide posten staan op de balans van Waternet vermeld (als onderdeel van de jaarrekening 2016).

Voor bovengenoemde bedragen staan AGV en de gemeente Amsterdam garant voor respectievelijk 40% en 60%.

5.6 Waarderen, activeren en afschrijven

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die de 'Bepalingen beleids- voorbereiding en -verantwoording Waterschappen' (BBVW) daarvoor geeft en met de uitgangspunten die zijn vastgelegd in de Nota Financieel Beleid AGV 2016.

5.6.1 Waarderen

De materiële en immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijging- of vervaardigingsprijs en verminderd met de (cumulatieve) afschrijvingen bepaald op basis van de geschatte levensduur. De afschrijvingen vinden lineair plaats vanaf 1 januari volgend op het jaar van aanschaf.

Een uitzondering is de rwzi Amsterdam West. Deze activa worden annuïtair afgeschreven.

De afkoopsom erfpacht (gerangschikt onder materiële activa rubriek gronden) wordt in 50 jaar afgeschreven en de overige materiële activa in 30 jaar. De waardering van de overige activa en passiva geschiedt in het algemeen op nominale waarden. De debiteuren zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

5.6.2 Activeren

Geactiveerd worden uitvoeringskosten én alle bijkomende kosten die onlosmakelijk met de betreffende investering zijn verbonden. Het betreft de volgende kostenbestanddelen binnen de te onderscheiden projectfasen:

- Voorbereiding- en plankosten;
- Projectkosten, inclusief kosten van gebruikte grond- en hulpstoffen én overige kosten welke rechtstreeks zijn gemaakt in verband met de aankoop/uitvoering;
- Uren van de eigen uitvoerende dienst;
- Bouwrente.

De grens voor activering is vastgesteld op € 250.000. Bedragen onder deze grens worden ten laste van de exploitatie gebracht. De personele kosten van algemene planvorming wordt niet geactiveerd.

Vanaf 2011 moeten de waterschappen wettelijk bijdragen aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

De jaarlijkse bijdrage in het HWBP van € 11,5 miljoen in 2014, loopt in 2016 op naar € 15,9 miljoen per jaar.

Jaarlijks wordt een oplopend deel van de kosten ten laste van de exploitatie gebracht; de rest wordt geactiveerd.

5.6.3 Afschrijven

De termijn voor afschrijving van verbeteringen en aanpassingen aan bestaande installaties is beperkt tot maximaal de restant looptijd van het object.

De wettelijk verplichte bijdragen aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma worden over een periode van 5 jaar afgeschreven.

Afschrijvingstabel

Activum

Afschrijvingstermijn

Materiële activa

• Waterkeringen; aanleg, verbetering/reconstructie	40 jaar
• Waterkeringen; groot onderhoud	20 jaar
• Watergangen (aanleg en verbetering)	25 jaar
• Waterinrichtingsplan: - voorzieningen en waterbouwkundige aanpassingen	25 jaar
• Saneren waterbodems	25 jaar
• Gemalen (kwaliteits- en kwantiteitsbeheer)	25 jaar
• Verbetering/aanpassing bestaande gemalen: - civieltechnisch	reële levensduur, doch maximaal restant looptijd van het object
- mechanische/elektrotechnische onderdelen	reële levensduur, doch maximaal de restant looptijd van het object en niet meer dan 15 jaar
• Transportleidingen	40 jaar
• Rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's)	30 jaar
• Verbetering/aanpassing bestaande rwzi: - Civieltechnisch	reële levensduur, doch maximaal restant looptijd van het object
- mechanische/elektrotechnische onderdelen	reële levensduur, doch maximaal de restant looptijd van het object en niet meer dan 15 jaar
• Slibinstallatie	15 jaar
• Werkplaatsen	30 jaar
• Grond	--
• Overige	gelijk aan geschatte gebruiksduur

Immateriële activa

• Waterschapsverkiezingen	4 jaar
• Waterbeheerplan AGV	6 jaar
• Bijdragen aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma	5 jaar
• Bijdrage aan rioleringsplannen (in buitengebied en waterkwaliteitsspoor)	25 jaar
• Bijdrage aan overige investering derden	gelijk aan geschatte gebruiksduur

5.7 Controle verklaring van de onafhankelijke accountant

Bezoekadres
Jodenbreestraat 25 3^e etage
1011 NH Amsterdam

Postbus 1078
1000 BB Amsterdam
Telefoon 020 254 9000
amsterdam.nl

Nr. 631.000.16-A

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken AGV 2016 opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de activa en passiva van AGV op 31 december 2016 en van de baten en lasten in 2016 in overeenstemming met het Waterschapsbesluit.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevantewet- en regelgeving.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2016;
- 2 de exploitatierekening over 2016;
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen; en
- 4 De bijlagen 1 tot en met 11.

Deze jaarrekening is opgenomen in hoofdstuk 5 en de bijlagen van deze jaarstukken.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van AGV zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag
- de overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Waterschapsbesluit is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Waterschapsbesluit en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Waterschapsbesluit.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Waterschapsbesluit. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude, waaronder ook begrepen afwijkingen die de rechtmatigheid van de verantwoorde informatie betreffen.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 2 mei 2017

D. van Eeden RA
Auditdienst ACAM